

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

“หนังสือพิมพ์กับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

โดย โมไนยพล รณเวช

ตุลาคม 2556

สัญญาเลขที่ MRG5080444

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

“หนังสือพิมพ์กับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

โมไนยพล รณเวช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกอ. และ สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย “หนังสือพิมพ์กับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานดังกล่าวไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนั้นผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมิทธา จิตตลดากร นักวิจัยที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำตลอดโครงการวิจัย และศาสตราจารย์ ดร.สรุพงษ์ ไชยชนะเสถียร เมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ประจำปี 2547 และ 2550 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำ ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

โมไนยพล รณเวช

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2556

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : MRG5080444

ชื่อโครงการ : หนังสือพิมพ์กับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549

ชื่อนักวิจัย : โมไนยพล รณเวช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

E-mail Address : monaiphol@yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ : 2 ปี

การวิจัยนี้มีปัญหานำวิจัย คือ (1) ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรสามารถอธิบายการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ และความรู้ รวมทั้งทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร (2) หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้ความรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร และ (3) ความรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ มีประชากรเป้าหมาย คือ ประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ขนาดตัวอย่าง 1,111 คน โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบโควตาจำแนกตามภาค และเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกันยายน-พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

ผลการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า

1. ลักษณะทางประชากรที่สามารถอธิบายการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ได้แก่ ภาค เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ส่วนตัวต่อเดือน
2. ลักษณะทางประชากรที่สามารถอธิบายความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ได้แก่ ภาค เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ส่วนตัวต่อเดือน
3. ลักษณะทางประชากรที่สามารถอธิบายทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ได้แก่ ภาค อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด
4. การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”
5. การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”
6. ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

คำหลัก : บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ / การสื่อสารทางการเมือง /
รัฐประหาร 19 กันยายน 2549

Abstract

Project Code : MRG5080444

Project Title : Thai Newspaper and the 19 September 2006 Coup d'état

Investigator : Monaiphol Ronavej, Thammasat University

E-mail Address : monaiphol@yahoo.com

Project Period : 2 years

The present study aims to (1) identify association between demographic variables and newspaper exposure, knowledge and attitudes towards the 19 September 2006 Coup d'état, (2) examine roles of newspapers in informing and changing public attitudes towards the 19 September 2006 Coup d'état, and (3) explore relationship between knowledge and attitudes towards the 19 September 2006 Coup d'état.

Research method used was survey technique, targeting at people aged 20 and over. A total of 1,111 respondents were selected using quota sampling method by region. Data were collected from September to November, 2009.

Data analysis using statistical significance level of .05 revealed that:

1. Demographic variables found to be associated with exposure to 19 September 2006 Coup d'état news reports in newspapers are region of residence, gender, age, occupation, education and personal monthly income.

2. Demographic variables found to be associated with knowledge about the 19 September 2006 Coup d'état are region of residence, gender, age, occupation and personal monthly income.

3. Demographic variables found to be associated with attitudes towards the 19 September 2006 Coup d'état are region of residence, age and education.

4. Exposure to news report in newspapers are positively related with knowledge about the 19 September 2006 Coup d'état

5. Exposure to news reports in newspapers are positively related with attitudes towards the 19 September 2006 Coup d'état.

6. Knowledge is not related with attitudes towards the 19 September 2006 Coup d'état.

Keywords : Political Roles of Newspapers / Political Communication /

19 September Coup d'état

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหานำวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.6 นิยามศัพท์	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2 การทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชน	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อมวลชน	18
2.4 ทฤษฎีการจัดวาระสารของสื่อมวลชน	22
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับรัฐประหารในประเทศไทย	25
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
3 ระเบียบวิธีวิจัย	60
3.1 รูปแบบของการวิจัย	60
3.2 ประชากรเป้าหมายและตัวอย่าง	60
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	61
3.4 การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	67
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	68
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	68

4 ผลการวิจัย	69
4.1 ลักษณะทางประชากร	70
4.2 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	74
4.3 ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	78
4.4 ทศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	81
4.5 ลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	86
4.6 ลักษณะทางประชากรกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	94
4.7 ลักษณะทางประชากรกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ...	101
4.8 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	107
4.9 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	108
4.10 ความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	109
5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
บทสรุป	110
อภิปรายผล	115
ข้อเสนอแนะ	117
ภาคผนวก	119
บรรณานุกรม	124

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	จำนวนประชากรและตัวอย่างในการวิจัย จำแนกตามภาค	61
4.1	จำนวนและร้อยละของภาค	70
4.2	จำนวนและร้อยละของเพศ	71
4.3	จำนวน ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ	71
4.4	จำนวนและร้อยละของอาชีพ	72
4.5	จำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุด	73
4.6	จำนวนและร้อยละของรายได้ส่วนตัวต่อเดือน	73
4.7	จำนวนและร้อยละของหนังสือพิมพ์ที่เคยอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	74
4.8	จำนวนและร้อยละของความบ่อยครั้งในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์	76
4.9	จำนวนและร้อยละของลักษณะการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์	77
4.10	จำนวนและร้อยละของประเด็นในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์	78
4.11	จำนวนและร้อยละของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในแต่ละข้อความ	79
4.12	จำนวนและร้อยละของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” โดยรวม ..	81
4.13	จำนวนและร้อยละของทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในแต่ละข้อความ	83
4.14	จำนวนและร้อยละของทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” โดยรวม	85
4.15	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามภาค	86

4.16	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามภาค	87
4.17	การเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามเพศ	88
4.18	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอายุ	89
4.19	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอายุ	89
4.20	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอาชีพ	90
4.21	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอาชีพ	91
4.22	การเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด	92
4.23	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน	92
4.24	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน	93
4.25	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามภาค	94
4.26	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามภาค	95
4.27	การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามเพศ	96
4.28	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอายุ	97
4.29	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอายุ	97

4.30	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอาชีพ	98
4.31	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอาชีพ	99
4.32	การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด	100
4.33	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน	100
4.34	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน	101
4.35	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามภาค	102
4.36	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามภาค	103
4.37	การเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามเพศ	104
4.38	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอายุ	104
4.39	การเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอายุ	105
4.40	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอาชีพ	106
4.41	การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด	106
4.42	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน	107
4.43	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	108

4.44	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	108
4.45	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	109

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
2.1 ระบบการเมืองของ Easton	8
2.2 องค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมืองของ McNair	12

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

หลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 และการเกิดขึ้นของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ รวมทั้งการได้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 ทำให้เกิดความเชื่อที่ว่า การรัฐประหารนั้นไม่น่าเกิดขึ้นในประเทศไทยอีกต่อไป แต่เมื่อการบริหารราชการแผ่นดินของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี (ในขณะนั้น) เกิดความไม่น่าไว้วางใจ รวมทั้งองค์กระอิสระที่เป็นกลไกของรัฐธรรมนูญถูกแทรกแซงจนไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์และเที่ยงธรรม ทำให้เกิดความขัดแย้งในหมู่ประชาชนอย่างรุนแรง และอาจเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยที่รุนแรงได้ ฝ่ายทหารนำโดยพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน จึงได้ทำรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ในนามของ “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” โดยอ้างเหตุผลในการทำรัฐประหารว่า

“...การบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐบาลรักษาการที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมไทยอย่างรุนแรง อย่างไม่เคยเป็นมาก่อนในสังคมไทย การบริหารราชการแผ่นดินส่อไปในทางทุจริตประพฤติมิชอบ และเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องอย่างกว้างขวาง อีกทั้งมีพฤติกรรมแทรกแซงอำนาจขององค์กรอิสระจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่หรือแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติให้ลุล่วงไปได้ หากปล่อยให้สถานการณ์เป็นเช่นนี้ต่อไป จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองบางโอกาสยังหมิ่นพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นที่เคารพเทิดทูนของประชาชนชาวไทย ดังนั้นคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงมีความจำเป็นต้องเข้ายึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน เพื่อควบคุมแก้ไขสถานการณ์ของประเทศให้กลับคืนสู่ปกติ และสร้างความรู้สึกสามัคคีในหมู่ประชาชนให้ฟื้นคืนมาโดยเร็ว...” (มานิช เหยะประเสริฐ, 2549)

นอกจากนั้น คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยังให้คำมั่นสัญญาว่า จะไม่สืบทอดอำนาจเช่นการทำรัฐประหารในครั้งที่ผ่าน ๆ มา โดยระบุว่า

“...คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ขอยืนยันว่า ไม่มีเจตนาจะเข้ามาเป็นผู้บริหารราชการแผ่นดินเสียเอง และจะคืนอำนาจการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กลับคืนสู่ปวงชนชาวไทย โดยเร็วที่สุด...” (มานิช เชยประเสริฐ, 2549)

สื่อมวลชน ซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชน (McNair, 1995) จึงเข้ามามีบทบาทในการรัฐประหารครั้งนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายนั้น หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ได้รับการยอมรับว่า สามารถนำเสนอข่าวทางการเมืองได้อย่างมีอิสระ เนื่องจากธุรกิจหนังสือพิมพ์นั้นเป็นของเอกชน ต่างกับสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงต้องการศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ให้ การให้ความรู้ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ของประชาชน ตลอดจนศึกษาพฤติกรรม的开รับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ของประชาชน รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อมโนทัศน์ดังกล่าวข้างต้น

ทั้งนี้ผลการวิจัยที่ได้จะช่วยให้ปริมณฑลขององค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของ สื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้การอธิบายปรากฏการณ์ ของการสื่อสารทางการเมืองชัดเจนยิ่งขึ้นตามไปด้วย ตลอดจนยังช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับ พฤติกรรม的开สื่อสารทางการเมืองของประชาชนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน

1.2 ปัญหาวิจัย

1. ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรสามารถอธิบายการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” และความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” รวมทั้งทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร
2. หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” และเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร
3. ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชน
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชน
3. เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชน
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชน
5. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชน
6. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชน
7. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชน
8. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชน
9. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชน

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน
 - 1.1 ผู้ที่อยู่ภาคแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน
 - 1.2 ผู้ที่มีเพศแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน
 - 1.3 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน

4. การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”
5. การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”
6. ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1. หนังสือพิมพ์ที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ออกจำหน่ายในปี พ.ศ. 2549-2552 จำนวน 10 รายชื่อ ได้แก่ ข่าวสด คม ชัด ลึก เดลินิวส์ ไทยโพสต์ ไทยรัฐ แนวหน้า บ้านเมือง ผู้จัดการรายวัน มติชน และสยามรัฐ เท่านั้น
2. ช่วงระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล คือ เดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน พ.ศ. 2552

1.6 นิยามศัพท์

รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 หมายถึง การใช้กำลังทหารยึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยฉับพลัน โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมีพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะฯ

ลักษณะทางประชากร หมายถึง ภาค เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ ส่วนตัวต่อเดือน

การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” หมายถึง การเคยอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์ ความบ่อยครั้งในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์ และลักษณะการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์ รวมถึงประเด็นในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์

ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” หมายถึง ความสามารถในการจดจำข้อมูลเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ได้อย่างถูกต้อง

ทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” หมายถึง ระดับความรู้สึกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเชิงบวกและเชิงลบ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการวางแผนจัดการการสื่อสารทางการเมืองให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป
2. ช่วยให้องค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ และการสื่อสารทางการเมืองมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการนำเสนอได้เป็น 6 หัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง
 2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชน
 3. แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อมวลชน
 4. ทฤษฎีการจัดวาระสารของสื่อมวลชน
 5. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐประหารในประเทศไทย
 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- รายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

แม้ว่าการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) นั้น จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาและอยู่ควบคู่กับการเมือง (Politics) มาตลอด แต่การสื่อสารทางการเมืองจะได้รับการกล่าวถึงอย่างชัดเจน พร้อม ๆ กับการใช้แนวทางการศึกษาการเมืองในแนวระบบ (Political System Approach) หลังจากที่ Easton (1965) ได้เสนอแบบจำลองของระบบการเมือง เพื่อให้อธิบายการเมืองได้ในลักษณะทั่วไป ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ รวมทั้งทำให้สามารถเข้าใจการเมืองทั้งระบบ มิใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่ง และยังมีการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อระบบการเมืองด้วย โดย Easton ได้แยกระบบการเมืองออกจากระบบสังคมโดยทั่วไป โดยให้สังคมเป็นสภาพแวดล้อม (Environment) และกำหนดขอบเขตของระบบการเมืองให้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในการจัดสรรทรัพยากรหรือสิ่งที่มีค่าทางสังคมต่าง ๆ โดยที่มีการใช้อำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามการจัดสรรนั้น

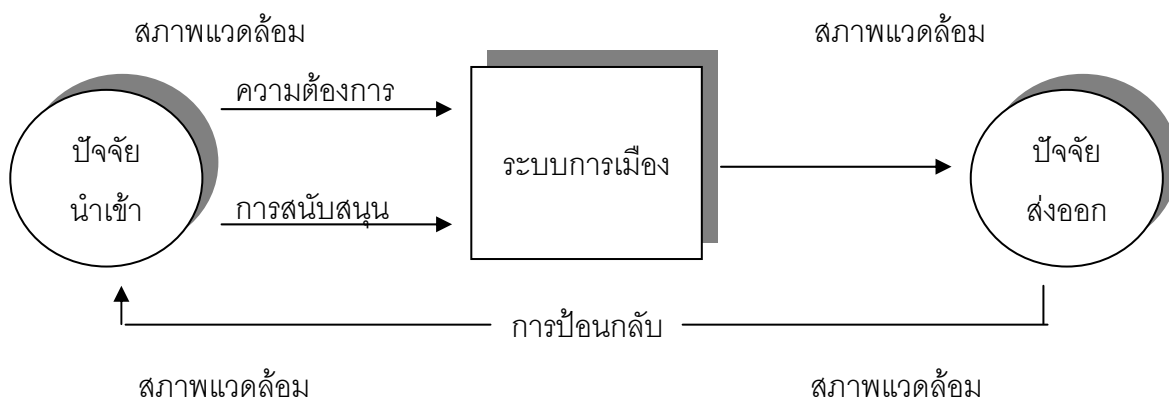
หลังจากนั้นก็จะพิจารณาว่ามีปัจจัยนำเข้า (Inputs) หรือสิ่งที่เข้าไปสู่ระบบการเมืองจากสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่ ความต้องการ (Demands) อันเป็นข้อเรียกร้องจากสภาพแวดล้อมทั้งจากภายในและภายนอกระบบให้ระบบการเมืองมีการตอบสนอง

เช่น ความต้องการสินค้าและบริการ ความต้องการข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น และการสนับสนุน (Supports) อันเป็นการกระทำจากสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุน หรือขัดขวางระบบการเมือง ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจจากการตอบสนองของระบบการเมือง เช่น การเสียภาษี ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

ข้อเรียกร้องต่าง ๆ ผสมกับการสนับสนุน จะผ่านสู่กลไกของระบบการเมือง เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ (Decisions) และกลายเป็นปัจจัยส่งออก (Outputs) ซึ่งอาจออกมาในรูปของนโยบาย หรือกฎหมายต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน อันจะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และทำให้เกิดการป้อนกลับ (Feedback) ทั้งในทางบวกหรือทางลบ กลับไปเป็นปัจจัยนำเข้าต่อไป วนเวียนเป็นวัฏจักรไม่สิ้นสุด ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1

ระบบการเมืองของ Easton

Deutsch (1969) ได้เปรียบเทียบการสื่อสารทางการเมืองไว้ว่า เป็นเสมือนเส้นประสาท (Nerves) ของระบบการเมือง ซึ่งมีเครือข่ายครอบคลุมเชื่อมโยงทุก ๆ ส่วนของระบบการเมือง โดยบุคคลและองค์กรทั้งหมดในระบบจะถูกเชื่อมโยงกันเป็นวงจรด้วยการสื่อสาร ซึ่งสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) หรืออาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล ไปให้ประชาชนได้รับรู้ ในขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำข้อเรียกร้องหรือความต้องการของประชาชนไปให้ รัฐบาลได้รับรู้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้

รัฐบาลสามารถปรับเปลี่ยนนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

อย่างไรก็ตามก่อนหน้านี้ Pye (1963) ก็เป็นนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่ทำให้ความสนใจในเรื่องการสื่อสารทางการเมือง โดยได้เสนอความคิดเห็นว่า การสื่อสารเป็นสายใยที่ผูกพันมนุษย์เข้ามารวมกันเป็นสังคม โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้นการไหลเวียนของข่าวสาร จึงเป็นตัวกำหนดทิศทางและเป็นตัวผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดย Pye เห็นว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ถือเป็นยุคสมัยใหม่ที่เทคโนโลยีการสื่อสารได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก อันจะทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมโลก (World Culture) ในสังคมต่าง ๆ และจะทำให้เกิดการพัฒนากิจการทางการเมืองตามมา ทั้งนี้การพัฒนากิจการทางการเมืองนั้นเป็น กระบวนการจากสังคมดั้งเดิมผ่านขั้นตอนของการเปลี่ยนผ่าน (Transitional Stage) ไปสู่การเป็นสังคมสมัยใหม่ โดยแบ่งการสื่อสารในสังคมออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

1. ในสังคมแบบโบราณ กระบวนการสื่อสารจะอยู่รวมกับกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ ชนชั้นนำจะเป็นผู้กำหนดการไหลเวียน และเนื้อหาของของข่าวสาร ทำให้การสื่อสารในช่วงนี้จะเอื้อประโยชน์ให้กับชนชั้นนำ

2. ในช่วงการเปลี่ยนผ่าน การสื่อสารถูกมองได้ใน 2 ด้าน ด้านหนึ่งมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ซึ่งพบในใจกลางของสังคมที่มีความเป็นเมืองหรือมีความทันสมัย และอีกด้านหนึ่งเป็นการสื่อสารแบบซึ่งหน้า (Face-to-face Communication) ซึ่งพบได้ในชุมชนต่าง ๆ

3. ในสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะสังคมประชาธิปไตย สื่อมวลชนมีความเป็นวิชาชีพมากขึ้น และเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระ และมีการควบคุมตนเองโดยหลักจรรยาบรรณในวิชาชีพ แต่อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนอาจจะมีการเชื่อมโยงกับสื่อบุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งมีอิทธิพลต่อประชาชนในชุมชนต่าง ๆ สื่อทั้งสองประเภทนี้จะทำให้การไหลเวียนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกันอย่างสม่ำเสมอ

หลังจากที่ Easton ได้เสนอแบบจำลองของระบบการเมือง Almond and Powell (1980) ก็ได้มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระบบการเมืองเพิ่มเติม และได้ระบุว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งแทรกอยู่ในทุกกระบวนการของระบบการเมืองทั้งปัจจัยนำเข้าและปัจจัยส่งออก และภายหลังได้ถือว่า เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง คือ แม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหรือนโยบายไปปฏิบัติ แต่ก็มีผลสำคัญมากกับความอยู่รอดของระบบ เช่นเดียวกับการกล่อมเกลากิจการทางการเมือง (Political Socialization)

Almond and Powell เห็นว่า การสื่อสารทางการเมืองมีความสำคัญตรงที่เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ระบบการเมืองทำหน้าที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องความต้องการ การกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ข้อได้เปรียบของสังคมสมัยใหม่นั้นอยู่ที่สื่อมวลชนเป็นองค์กรวิชาชีพที่มีโครงสร้างเฉพาะ เป็นอิสระ มีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร โดยมีจรรยาบรรณในการควบคุมตนเอง ทำให้สื่อมวลชนสามารถที่จะช่วยควบคุมองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ได้ และยังช่วยให้ข้อมูลข่าวสารจากสังคมไหลเวียนสู่ระบบการเมืองอย่างรวดเร็วและคล่องตัว เป็นปัจจัยนำเข้า ปัจจัยส่งออก และ การป้อนกลับ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงทำหน้าที่ควบคุมกระบวนการนำเข้าและส่งออกของระบบการเมืองอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นผลดีต่อการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบประชาธิปไตย

นอกจากนั้น Almond and Powell ยังแบ่งโครงสร้างของการสื่อสารทางการเมืองเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การสื่อสารแบบซึ่งหน้าอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Face-to-face Contacts) เป็นการสื่อสารโดยผ่านตัวกลางที่เรียกว่า ผู้นำความคิดเห็น (Opinion Leader) โดยอาจเป็นผู้นำตามธรรมชาติ เช่น พระ ครู ผู้ที่มีการศึกษาสูง หรือเป็นผู้นำที่เป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้ ผู้นำความคิดเห็นมักเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง และชอบเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จากนั้นก็จะนำข่าวสารเหล่านั้นส่งผ่านไปยังบุคคลอื่น ๆ ในสังคม โดยใช้การสื่อสารแบบซึ่งหน้า โดยในระหว่างการส่งต่อข่าวสารนั้น ผู้นำความคิดเห็นอาจจะ ตีความข้อมูลข่าวสาร หรือสอดแทรกความคิดเห็นส่วนตัวลงไปด้วย ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลข่าวสารบิดเบือนไปจากความเป็นจริงได้

2. การสื่อสารในโครงสร้างสังคมแบบดั้งเดิม (Traditional Social Structure) เป็นการสื่อสารที่พบในประเทศกำลังพัฒนา โดยในสังคมแบบดั้งเดิมนั้นจะมีผู้นำชุมชน เช่น หัวหน้าเผ่า ผู้อาวุโสในครอบครัวขยาย หรือผู้นำทางศาสนา เป็นผู้ที่มีบทบาทและอิทธิพลในการสื่อสารในฐานะเป็นผู้ริเริ่มและผู้ตีความข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ผู้นำชุมชนเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนเป็นตัวกลางที่อยู่ระหว่างผู้นำระดับชาติกับประชาชน ซึ่งผู้นำชุมชนเหล่านี้อาจเป็นผู้ส่งสารที่ทันสมัยหรือล้าหลัง ถูกต้องหรือบิดเบือนได้ และสิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพของสังคม

3. การสื่อสารในโครงสร้างปัจจัยนำเข้าของระบบการเมือง (Political Input Structure) เป็นการถ่ายทอดข้อเรียกร้องหรือความต้องการต่าง ๆ จากประชาชนถึงผู้ปกครองผ่านองค์กรทางการเมือง เช่น กลุ่มผลประโยชน์ หรือพรรคการเมือง ซึ่งการสื่อสารในปัจจัยนำเข้านี้จะเกิดขึ้นได้จากประชาชนที่พร้อมจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และเรียกร้องสิ่งที่ตนเองต้องการจากระบบ

การเมือง รวมทั้งองค์การทางการเมืองที่เป็นตัวกลางนั้นจะต้องเป็นอิสระ เข้มแข็ง และมีระเบียบวินัย การเรียกร้องจึงจะสัมฤทธิ์ผล ในขณะเดียวกันผู้ปกครองก็สามารถใช้องค์การทางการเมืองเหล่านี้เป็นตัวกลางในการส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายและกิจกรรมทางการเมืองของตนให้ประชาชนได้รับรู้ด้วย

4. การสื่อสารในโครงสร้างปัจจัยส่งออกของระบบการเมือง (Political Output Structure) เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน โดยการกระจายข้อมูลข่าวสารไปให้ทั่วถึงทั้งระบบ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ความเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอดเวลา ทั้งนี้มักเป็นการสื่อสารในลักษณะที่เป็นทางการ เช่น ในระบบราชการที่ผู้ปกครองใช้ติดต่อกับข้าราชการที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการสื่อสารต้องมีประสิทธิภาพ ชัดเจน ไม่คลุมเครือ หรือศาลซึ่งเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการตัดสินคดีความต่าง ๆ นั้น ก็ต้องอาศัยการสื่อสารในการชี้แจงทำความเข้าใจในข้อกฎหมายกับประชาชน ในกรณีนี้ที่ประชาชนเกิดความสงสัย

5. สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนได้เป็นจำนวนมาก โดยประหยัดค่าใช้จ่าย และที่สำคัญ คือ ป้องกันการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารจากที่เกิดในการสื่อสารแบบซึ่งหน้าได้ รวมทั้งสื่อมวลชนช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างที่ตนต้องการได้ หรือใช้สื่อมวลชนในการครอบงำเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ ส่วนในด้านของประชาชนนั้น สื่อมวลชนช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และมีความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองดีขึ้น รวมทั้งประชาชนสามารถใช้สื่อมวลชนในการติดต่อกับผู้ปกครองหรือกลุ่มการเมืองอื่น ๆ เพื่อโน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทิศทางที่ตนต้องการได้

McNair (1995) ได้ให้นิยามของการสื่อสารทางการเมืองไว้ว่า เป็นการสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวเนื่องกับเรื่องทางการเมือง โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นการสื่อสารในรูปแบบใด อาจจะเป็นการใช้วัจนภาษา อวัจนภาษาหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชนหรือสื่อบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาจสรุปคุณลักษณะของการสื่อสารทางการเมืองได้ดังนี้

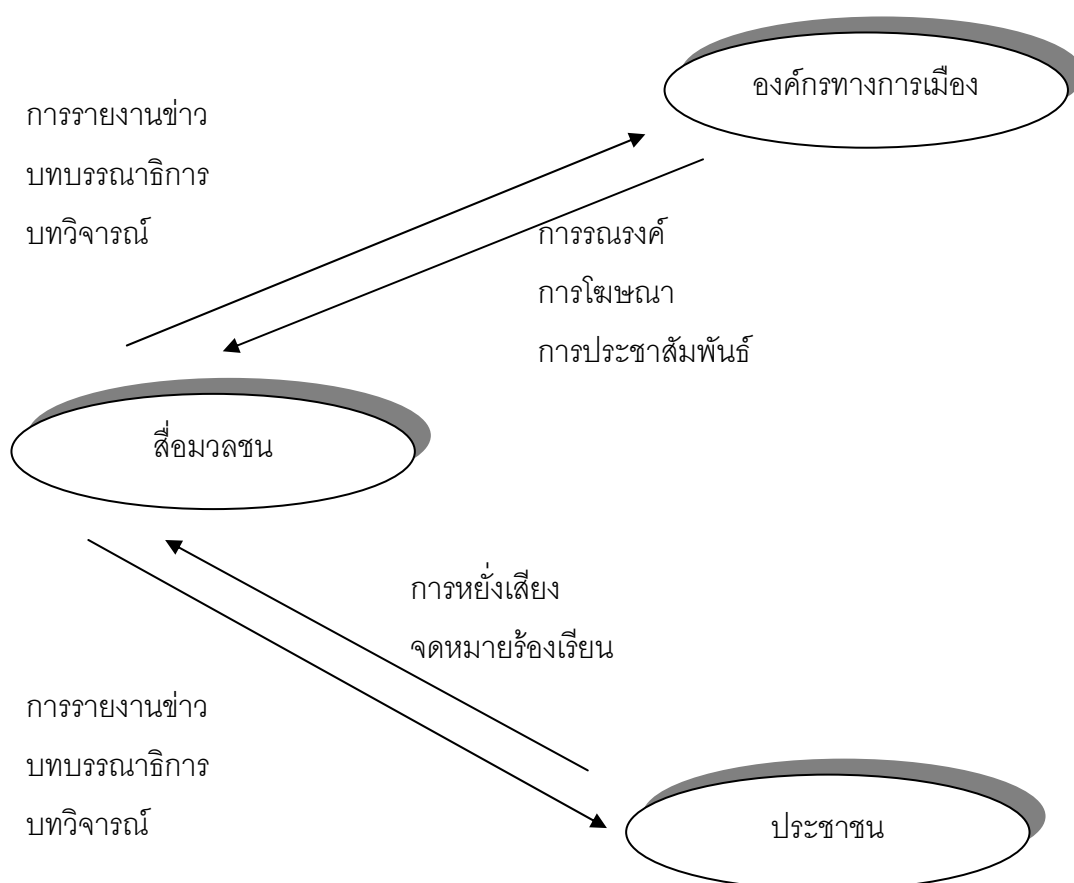
1. เป็นการสื่อสารในรูปแบบใด ๆ ที่มีนักการเมืองหรือองค์การทางการเมืองเป็นผู้ส่งสาร และมีบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรใด ๆ เช่น ประชาชน และสื่อมวลชน เป็นผู้รับสาร
2. เป็นการสื่อสารในรูปแบบใด ๆ ที่มีนักการเมืองหรือองค์การทางการเมืองเป็นผู้รับสาร โดยผู้ส่งสาร ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรใด ๆ เช่น ประชาชน และสื่อมวลชน

3. เป็นการสื่อสารใด ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนักการเมือง หรือกิจกรรมทางการเมือง เช่น การรายงานข่าว บทความต่าง ๆ เป็นต้น

จากนิยามข้างต้น จะทำให้เห็นถึงตัวแสดงทางการเมือง (Political Actors) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมือง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์การทางการเมือง (Political Organizations) สื่อมวลชน (Media) และประชาชนหรือพลเมือง (Citizens) ทั้งนี้องค์การทางการเมืองและประชาชน จะมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งกันและกัน โดยมีสื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2

องค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมืองของ McNair

องค์ประกอบแรก: องค์การทางการเมือง เป็นตัวแสดงทางการเมืองที่ประกอบไปด้วยกลุ่มการเมืองทั้งในและนอกระบบ เช่น รัฐบาล พรรคการเมือง กลุ่มกดดันหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ องค์การสาธารณะ หรือกลุ่มผู้ก่อการร้าย เป็นต้น โดยทุกกลุ่มต่างต้องการใช้สื่อเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ทางการเมืองของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคการเมือง ซึ่งประกอบขึ้นจากนักการเมืองที่มีเป้าหมายร่วมกันในการกระทำกิจกรรมทางการเมืองนั้น แม้ว่าแต่ละพรรคจะมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน หากแต่จะมีวิธีการทางการเมืองเฉกเช่นเดียวกัน คือ การพยายามโน้มน้าวชักจูงใจให้ประชาชนเชื่อถือไว้วางใจผ่านนโยบายของพรรค เพื่อหวังผลในการเลือกตั้งต่อไป ซึ่งในปัจจุบันกิจกรรมทางการเมืองสื่อสารของพรรคการเมืองนั้นจะนำกลยุทธ์และหลักการทางการเมืองตลาดในวงการธุรกิจมาใช้ โดยมองว่า ประชาชนเป็นลูกค้าที่พรรคการเมืองต้องการเลี้ยงสนับสนุน ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันจากพรรคการเมืองต่าง ๆ หรือประชาชนมีทางเลือกสินค้ามากกว่า 1 ตรานั้นเอง นอกจากนั้นยังนำเทคนิคการโฆษณามาใช้ โดยพยายามสร้างความแตกต่างให้พรรคการเมืองของตนกับพรรคการเมืองอื่น และใช้การประชาสัมพันธ์ หรือการบริหารสื่อและข่าวสารให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการ โดยพยายามเผยแพร่ข่าวสารในเชิงบวกให้มากที่สุด และให้มีข่าวในเชิงลบน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจทำทั้งในลักษณะที่เป็นการประชาสัมพันธ์เชิงรุก (Pro-active PR) เช่น การจัดประชุมพรรค หรือแถลงข่าว เพื่อสร้างวาระทางการเมือง การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่พรรคการเมืองหรือนักการเมืองในพรรค เป็นต้น หรือเป็นการประชาสัมพันธ์เชิงรับ (Re-active PR) เพื่อลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การวิ่งเต้น (Lobby) ไม่ให้สื่อมวลชนนำเสนอข่าว หรือการสร้างข่าวอื่นขึ้นมาเพื่อเบนความสนใจไปจากข่าวที่จะทำให้พรรคเสียหาย เป็นต้น

องค์ประกอบที่สอง: ประชาชน ประชาชนหรือพลเมืองเป็นปัจเจกชนที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด เป็นกลุ่มผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งมีสื่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชน เป็นตัวกลางในการนำสารจากองค์การทางการเมืองมานำเสนอประชาชนผ่านทางรายการข่าว บทบรรณาธิการ บทวิเคราะห์วิจารณ์ต่าง ๆ ในขณะเดียวกันประชาชนก็สามารถส่งสารผ่านสื่อมวลชนไปยังองค์การทางการเมืองได้ โดยผ่านทางจดหมาย หรือการหยั่งเสียง และสื่อมวลชนก็จะนำสารจากประชาชนนั้น ไปนำเสนอในการรายการข่าว บทบรรณาธิการ บทวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อส่งไปให้องค์กรทางการเมืองอีกทอดหนึ่ง

องค์ประกอบที่สาม: สื่อมวลชน พรรคการเมืองและนักการเมืองจำเป็นต้องใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางในการส่งสารของตนไปยังประชาชนเป้าหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สารของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองจะมีความหมายก็ต่อเมื่อสารนั้นถูกถ่ายทอดจากสื่อมวลชนไปยัง

ประชาชนแล้วเท่านั้น ดังนั้นพรรคการเมืองและนักการเมืองจึงต้องพยายามเข้าถึงสื่อมวลชนในทางใดทางหนึ่ง นอกจากนั้นยังอาจกล่าวได้ว่า ความจริงทางการเมือง (Political Reality) ที่ปรากฏทางสื่อมวลชน อาจจะมีใช่เป็นความจริงเชิงปรนัย (Objective Reality) แต่เป็นความจริงเชิงอัตนัย (Subjective Reality) ที่รับรู้และตีความโดยผู้รับสาร หรือเป็นความจริงที่ถูกสร้างขึ้นจากสื่อมวลชน (Constructed Reality)

ดังนั้นในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้น การสื่อสารจะมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสภาพสังคมที่มีความแตกต่างกัน และสร้างค่านิยมและเป้าหมายร่วมกันให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสารกลับไปกลับมาระหว่างองค์การทางการเมืองหรือผู้ได้ปกครอง เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับผลประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งยังคอยสอดส่องตรวจตราการบริหารงานของรัฐบาลด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสารในทางการเมือง

การสื่อสารเป็นกระบวนการพื้นฐานที่จำเป็นของมนุษย์และสังคม โดยมนุษย์ไม่สามารถที่จะไม่สื่อสาร เช่นเดียวกับสังคมที่ไม่สามารถขาดการสื่อสารได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะการสื่อสารได้เข้าไปมีความสำคัญต่อชีวิตของประชาชนและสังคมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน การติดต่อในองค์กร การอุตสาหกรรมและธุรกิจ เศรษฐกิจ หรือศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารยังมีความสำคัญในทางการเมืองอีกด้วย เพราะการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับประชาชนทุกคน ดังเช่นที่ ปรมะ สตะเวทิน (2540) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการสื่อสารต่อการปกครอง และการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ในการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการปกครองในระบอบใดหรือการปกครองในระดับใด นับตั้งแต่การปกครองท้องถิ่นไปจนถึงการปกครองในระดับชาติ ย่อมมีผู้เกี่ยวข้องอยู่ 2 ฝ่าย คือ ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองหรือประชาชน ผู้ปกครองไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งหรือการแต่งตั้ง ย่อมมีภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้ถูกปกครองหรือประชาชน เพื่อสร้างความเจริญให้แก่สังคม และสร้างความผาสุกแก่ประชาชน ผู้ปกครองจำเป็นต้องมีกฎหมาย มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อสร้างความเป็นระเบียบในสังคม และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การจะกระทำเช่นนั้นได้ ก็ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นกลไกหรือเครื่องมือที่สำคัญ ในการดำเนินการปกครองรัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและ

การปฏิบัติตามนโยบายและกฎเกณฑ์ที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ นอกจากการเผยแพร่ข่าวสารแล้ว รัฐบาลยังมีความจำเป็นในการที่จะได้รับทราบถึงความรู้สึกนึกคิด และความต้องการหรือสาธารณสมบัติของประชาชนด้วย เพื่อที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลให้สอดคล้องกับสาธารณสมบัติในกรณีของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือเพื่อควบคุมสาธารณสมบัติไม่ให้เบี่ยงเบน หรือต่อต้านนโยบายของรัฐบาลในกรณีของการปกครองในระบบเผด็จการ

จากความจำเป็นดังกล่าว ทำให้รัฐบาลหรือผู้ปกครองต้องจัดตั้งหน่วยงานทางด้านการสื่อสารขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในด้านการเผยแพร่ข่าวสาร และการสำรวจหรือควบคุมสาธารณสมบัติ หน่วยงานทางด้านการสื่อสารเหล่านี้มีความรับผิดชอบในการจัดวิธีการสื่อสารและกำจัดการสื่อสารที่สูญเปล่า เพื่อปรับปรุงให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ อันจะเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการปกครองของฝ่ายรัฐบาลหรือผู้ปกครอง

ในวงการเมืองระหว่างประเทศก็มีความจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญ เช่นเดียวกัน เราจะเห็นได้ว่าเนื่องจากเหตุผลทางด้านการสื่อสาร และเหตุผลทางด้านการเมือง จึงทำให้สังคมโลกในปัจจุบันเป็นสังคมที่แคบ พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการสื่อสารช่วยให้ประเทศต่าง ๆ สามารถติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็นได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ในทำนองเดียวกันปัจจัยทางด้านการเมือง อันได้แก่ ระบบการปกครอง และแนวความคิด ตลอดจนผลประโยชน์ของประเทศชาติก็ทำให้เกิดการรวมตัวของประเทศต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นกลุ่ม ๆ การรวมกลุ่มดังกล่าวเป็นทั้งในรูปอุดมการณ์ทางการเมือง ความมั่นคง การทหาร และเศรษฐกิจ เป็นต้น

เพื่อผลในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและนโยบายการเมืองระหว่างประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการสื่อสาร เพื่อเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับประเทศของตน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศอื่น เพื่อชักจูงให้ได้รับความสนับสนุนจากประเทศอื่น รวมทั้งเพื่อศึกษาถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในประเทศอื่นที่มีต่อประเทศตน หน่วยงานสำคัญที่รับผิดชอบด้านการสื่อสารสำหรับการเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ และสถานทูตแต่ละแห่ง ซึ่งดำเนินการจัดการสื่อสารให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะทางจิตใจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนชาติต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างไปจากตน โดยอาศัยสื่อชนิดต่าง ๆ เช่น สถานีวิทยุ VOA ของสหรัฐอเมริกา สถานีวิทยุ BBC ของอังกฤษ หนังสือเสรีภาพของสหรัฐอเมริกา หนังสือสหภาพโซเวียตของรัสเซีย เป็นต้น

นอกจากความสำคัญของการสื่อสารที่มีต่อการเมือง การปกครองแล้ว การสื่อสารยังมีบทบาทหน้าที่ในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางการเมืองอีกด้วย ดังที่ สมควร กวียะ (2545) ได้ประมวลไว้ 4 ประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การสื่อสารช่วยถ่ายทอดข่าวสารและความรู้ทางการเมือง โดยผ่านสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อประเพณี (Traditional Media) หรือสื่อผสม

2. การสื่อสารทำหน้าที่จัดวาระข่าวสาร (Agenda-setting) เกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางการเมืองที่ควรนำมาถกอภิปราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนอาจเบนความสนใจของผู้รับสารได้ในขณะที่ผู้รับสารโดยทั่วไป มักจะให้ความสนใจกับเรื่องราวที่ตนชอบ หรือประเด็นปัญหาที่ตื่นเต้นในชีวิตประจำวัน สื่อมวลชนอาจเสนอเน้นประเด็นปัญหาใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนหันมาสนใจ ทั้งนี้ยังสื่อมวลชนให้น้ำหนักความสำคัญแก่เรื่องใดมากเท่าใด ประชาชนก็มักจะให้ความสำคัญแก่เรื่องนั้นมากขึ้นไปด้วย ดังนั้นผู้ดำเนินงานทางการเมืองจึงอาจจะใช้สื่อมวลชนทั่วไป หรือของตนเอง เป็นเครื่องมือในการชักประเด็นปัญหาประจำวันเข้าสู่เรื่องที่เป็นผลดีต่อกลุ่มตนเองและเป็นผลเสียต่อกลุ่มอื่นได้

3. การสื่อสารช่วยเผยแพร่ ปลูกฝังความเชื่อทางการเมือง (Propagation and Cultivation of Political Beliefs) อาจกระทำโดยใช้การสื่อสารประเภทชักจูงใจ เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือใช้การสื่อสารประเภทห้ามปรามหรือทำให้เกรงกลัว เช่น ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งก็มักจะมีการพูดให้เกรงกลัว เพื่อไม่ให้ไปลงคะแนนให้พรรคการเมืองอื่น เป็นต้น นอกจากนั้นการปลูกฝังความเชื่อทางการเมืองยังหมายรวมถึง การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งมักจะอาศัยการสื่อสารในลักษณะที่เข้มข้น เพื่อสร้างเงื่อนไขมิให้ผู้รับสารหลบหนีหรือละเลยได้ เช่น การสื่อสารแบบรณรงค์ (Campaign) การระดมพลมวลชน (Mass Mobilization) และการศึกษามวลชน (Mass Education) เป็นต้น

4. การสื่อสารช่วยในการพัฒนาด้านการเมือง การพัฒนาการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้น หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน รวมทั้งการโน้มน้าวให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองต่าง ๆ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร การสมัครเป็นผู้แทนราษฎรในองค์การทางการเมืองระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งการสื่อสารทุกประเภทควรที่จะเข้ามาช่วยสังคมในการสร้างสรรค์บรรยากาศ และความร่วมมืออย่างเต็มที่ในทุกระดับ

นอกจากนั้น ปรมะ สตะเวทิน (2540) ได้สรุปการทำหน้าที่ของสถาบันสื่อมวลชนในด้านการเมืองการปกครองของประชาชนไว้ดังนี้

1. ทำให้เกิดความสนใจ การเสนอข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในแง่ตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้ดำเนินนโยบาย ความคิดเห็น เป็นประจำ สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ย่อมทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารด้านการเมืองการปกครองโดยอัตโนมัติและค่อย ๆ สะสมจนเกิดเป็นความสนใจขึ้น

2. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เรื่องของการเมืองการปกครองเป็นเรื่องที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนและเข้าใจยากสำหรับคนทั่วไป การได้รับข่าวสารอยู่เป็นประจำจากสื่อมวลชนทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และนิตยสาร ซึ่งช่วยอธิบายเรื่องการเมืองและการปกครองซ้ำแล้วซ้ำเล่า ย่อมเป็นโอกาสที่ดีที่จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ละน้อยจนถึงขั้นใช้งานได้

3. ทำให้เกิดทัศนคติ การนำเสนอข่าวสาร ความคิดเห็น และข้อโต้แย้งทางการเมืองการปกครองของสื่อมวลชนจะสามารถช่วยกำหนดทัศนคติ ค่านิยม และการตัดสินใจแก่ประชาชนได้ ทัศนคติต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น สำนึกทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง หน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมือง เป็นต้น สามารถปลูกฝังได้โดยอาศัยการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน

4. ทำให้เกิดการปฏิบัติ เมื่อประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ยอมรับทัศนคติใหม่ เกิดความทะเยอทะยานแล้ว สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ประชาชนลงมือปฏิบัติต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมือง หรือนโยบายการปกครองของรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน การออกเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น การแสดงสาธารณมติ เป็นต้น

นอกจากสถาบันสื่อมวลชนจะสามารถช่วยพัฒนาประชาชนได้แล้ว สถาบันสื่อมวลชนยังมีบทบาทในการพัฒนาสถาบันการเมืองและการปกครองในประเทศได้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล หน่วยราชการ พรรคการเมือง และกลุ่มอิทธิพล โดยการเสนอข่าวสาร และความคิดเห็น ทั้งนี้ เพราะในกระบวนการการเมืองและการปกครองนั้น ถือว่า สถาบันสื่อมวลชนเป็นกระบอกเสียงสะท้อนให้สถาบันทางการเมืองการปกครองทราบถึงพฤติกรรมของตน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การสื่อสารมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของระบบการเมืองการปกครองของแต่ละสังคม หรือในสังคมโลก เพราะการสื่อสารจะเป็นตัวกลางในการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง และระหว่างผู้ปกครองด้วยตนเอง หรือผู้ใต้ปกครองด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ระบบการเมืองมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีองค์กรทางการเมืองเกิดขึ้นมากมาย การสื่อสารยิ่งทวีความสำคัญยิ่งขึ้น กอปรกับเทคโนโลยีการ

สื่อสารได้พัฒนาให้เกิดรูปแบบการสื่อสารมวลชนที่เข้ามามีบทบาท หน้าที่ในสังคมมากยิ่งขึ้น ยิ่งทำให้หนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองต้องอาศัยการสื่อสารในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้กับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการโน้มน้าวใจให้ประชาชนสนับสนุนนโยบายของตน หรือมีพฤติกรรมในการสนับสนุนตนเอง เพื่อให้กระบวนการทางการเมืองสามารถดำรงอยู่ต่อไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อมวลชน

Lasswell กล่าวว่า การสื่อสารที่เกิดขึ้นย่อมมีผลตามมาเสมอ ผลนั้นครอบคลุมถึงความหมายใน 3 ลักษณะ คือ (1) การเปลี่ยนแปลงหรือข้อแตกต่างที่เกิดขึ้น (2) มุ่งให้เกิดอิทธิพลต่อผู้รับสาร และ (3) สัมฤทธิ์ผลในการสื่อสารทั้งทางทัศนคติ ค่านิยม พฤติกรรม และอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา (อ้างในสุรัตน์ เมธิกุล, 2545)

ดังนั้น หากพิจารณาผลกระทบของสื่อมวลชนในระดับบุคคลนั้น อาจแบ่งได้เป็น 3 ประการ ได้แก่ (สุรัตน์ เมธิกุล, 2545)

1. ผลของสื่อสารมวลชนต่อความรู้ความเข้าใจ (The Effects of the Mass Communication Media on Cognition and Comprehension) สื่อสารมวลชนสามารถมีผลทำให้ผู้รับเกิดความตระหนักในข่าวสารได้ง่าย ถึงแม้ว่าข่าวสารนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้รับโดยตรง โดยข้อเท็จจริงนั้นบุคคลไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ทุกหน้า ฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ในทุก ๆ นาที หรือให้ความสนใจเนื้อหาสื่อเท่า ๆ กันหมด แต่ผู้รับสารจะเปิดรับสื่อ โดยมีการเลือกสรรเนื้อหาประกอบกับการรับอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเกือบจะทุกวัน สื่อจึงกลายเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลและเกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางในการรับรู้และความเข้าใจในประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ

ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจนั้น มองในแง่ของสื่อ เราสามารถวัดได้ถึงผลที่เกิด โดยดูถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาข่าวสารที่ส่งผู้รับโดยตรงกับประสบการณ์ของบุคคลผู้รับสาร และความสามารถของบุคคลที่จะเข้าใจถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีนั้น ก็เนื่องจากการเปิดรับสื่อซ้ำ ๆ ซึ่งเป็นการกระตุ้นและเป็นตัวเพิ่มแรงเสริมให้บุคคลเกิดความรู้และความเข้าใจ แต่ก็มีบ่อยครั้งที่ความรู้ ความเข้าใจในประเด็นปัญหาได้ถูกบิดเบือน โดยความเชื่อส่วนตัวของบุคคลผู้รับสาร

การวัดดูผลของสื่อสารมวลชนต่อเรื่องความรู้ความเข้าใจนั้น อาจจะดูได้จากการเปิดรับสื่อของบุคคล ความถี่ในการรับสื่อ ลำดับก่อนหลังของข่าวสารที่รับ และความสามารถในการแปลความหมายของบุคคล และอื่น ๆ อีก

2. ผลของสื่อสารมวลชนต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยม (The Effects of the Mass communication Media on Attitudes and Value Change) การวิจัยเกี่ยวกับผลของสื่อสารมวลชนต่อทัศนคตินั้นมีอยู่มาก โดยทั่ว ๆ ไปนั้นมักสรุปผลว่า สื่อสารมวลชนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ แต่ก็ไม่ค่อยแน่ชัดว่า ขอบเขต ความรวดเร็ว และความยาวนานของผลที่เกิดขึ้นนั้นแค่ไหนเพียงใด

ผลการวิจัยส่วนใหญ่สนับสนุนสมมติฐานที่ว่า สื่อสารมวลชนสามารถสร้างความคิดใหม่ ๆ ได้ง่ายกว่าที่จะเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคคลที่มีอยู่แล้ว Klapper ชี้ว่า “สื่อสารมวลชนมีผลกระทบอย่างสูงในการสร้างทัศนคติใหม่ ๆ ขึ้นมา หรือก่อให้เกิดประเด็นใหม่ ๆ ขึ้นมา”

Schramm ชี้ว่า “สื่อสารมวลชนสามารถเปิดโลกกว้าง ทำให้คนได้พบเห็นและรู้จักบุคคลและสถานที่ซึ่งเขาไม่เคยพบมาก่อน ในสังคมที่กำลังพัฒนานั้น สื่อมวลชนเป็นผู้สะท้อนให้เห็นภาพความเป็นไปของสังคมได้เป็นอย่างดี”

3. ผลของสื่อสารมวลชนต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (The Effects of the Mass communication Media on Behavioral Change) อะไรคือผลของสื่อสารมวลชนต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น การลงคะแนนเสียง แบบแผนในครอบครัว หรืออื่น ๆ เป็นที่ยอมรับว่า ผลของการสื่อสารมวลชนต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่ง่ายนัก อย่างไรก็ตามขึ้นกับว่าพฤติกรรมที่จะมีผลเปลี่ยนแปลงนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาอะไร กล่าวกันว่าถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของบุคคล สื่อมวลชนค่อนข้างจะมีผลผลักดันได้สูงมาก เช่น โทรทัศน์เมื่อกลายเป็นสื่อที่แพร่หลายในสังคม โทรทัศน์ได้แย่งเวลาของบุคคลไปจากสื่ออื่น ๆ และกิจกรรมอื่น ๆ จากสถิติปรากฏว่า ผู้ใหญ่ใช้เวลามากกว่าสองชั่วโมงต่อวันในการดูโทรทัศน์ และถ่วงเฉลี่ยแล้ว ครอบครัวหนึ่ง ๆ ใช้เวลามากกว่าหกชั่วโมงต่อวันในการดูโทรทัศน์ และเมื่อครอบครัวได้มาซึ่งเครื่องโทรทัศน์สี่เป็นครั้งแรก จำนวนผู้ชมและเวลาที่ใช้ชมจะเพิ่มขึ้นทันที

สื่อมวลชนมักจะถูกกล่าวหาว่า เป็นตัวการในการเปลี่ยนแปลงรสนิยมของประชาชน ซึ่งมีผลสะท้อนต่อพฤติกรรมบางอย่างของคน เช่น การอ่านนิยาย การฟังคอนเสิร์ต หรือชมบัลเล่ย์ ฯลฯ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยจำนวนมากแสดงว่า รสนิยมทางวัฒนธรรม (Cultural Tastes) ได้ถูกอิทธิพลกระทบโดยบุคคล ครอบครัว การศึกษา และมาตรการทางสังคมมากกว่าสื่อมวลชนเสียอีก

นอกจากนั้นยังมีการศึกษาเป็นจำนวนมากเช่นกันที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมในครอบครัว ปรากฏว่า โทรทัศน์ไม่มีผลอย่างนัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในครอบครัว แต่ถ้า

พิจารณาในระดับที่ผิวเผินจะปรากฏว่า สมาชิกของครอบครัวจะใช้เวลาร่วมกันในการดูโทรทัศน์เป็นกลุ่ม และพฤติกรรมนี้จะ เปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อมีการซื้อโทรทัศน์เครื่องที่สองมาใหม่

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลจะยากง่ายเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น จำนวนคนที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจ สถานะทางเศรษฐกิจและความเสี่ยง รวมทั้งสิ่งที่จะเป็นผลตามมาในอนาคต

เช่นเดียวกันกับ Potter (1998) ได้แบ่งผลกระทบของสื่อออกเป็นระดับ ดังนี้

1. ระดับ Cognitive: สื่อสร้างความคิด และข้อมูลในใจเราทันที ซึ่งเราสามารถเรียนรู้ได้จากการพยายามค้นหาข้อเท็จจริงในสื่อ และเรียนรู้โดยปราศจากการค้นหาข้อมูลอย่างมีสติหรืออย่างตั้งใจ

- การเรียนรู้โดยบังเอิญ (Incidental Learning) การที่ผู้รับสารเปิดรับสื่อโดยไม่มีแรงจูงใจจะค้นหาข้อมูล แต่ได้เรียนรู้ข้อเท็จจริง ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้จะเกิดเมื่อผู้รับสารไม่มีความกระตือรือร้น (passive) การป้องกันจะลดลง ผู้รับสารจะไม่ตื่นตัวว่ากำลังเรียนรู้อะไร

- การเรียนรู้โดยตั้งใจ (Formal Learning) ผู้รับสื่อตั้งใจค้นหาเนื้อหาเพื่อเรียนรู้บางอย่างโดยเฉพาะ เช่น ตั้งใจดูข่าวเพื่อต้องการทราบผลการแข่งขันกีฬา เป็นต้น

2. ระดับ Attitudinal: สื่อสามารถสร้างและกำหนดความคิด ความเชื่อ และคุณค่า รวมถึงทัศนคติซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ทันที เราอาจดูการปราศรัยของผู้สมัครและตัดสินใจได้ทันทีว่าเราชอบผู้สมัครหรือไม่ ถ้าเราไม่เคยมีทัศนคติเกี่ยวกับคำปราศรัยของผู้สมัครคนก่อนหน้านั้น ผลกระทบทันทีที่จะเกิดขึ้นคือการสร้างความคิดเห็น ผลกระทบหลักของสื่อที่มีต่อทัศนคติอาจช่วยเสริมหรือย่ำความคิดเห็นและความเชื่อที่มีอยู่ แต่สื่อสามารถสร้างและเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ด้วย

3. ระดับ Emotional: สื่อสามารถทำให้เรารู้สึกบางสิ่งบางอย่าง ทำให้เกิดอารมณ์รุนแรง เช่น กลัว โกรธ ทะเยอทะยาน หรือทำให้เกิดอารมณ์อ่อนแอ เช่น เศร้า โกรธง่าย เป้อหรือรำคาญ เป็นต้น

4. ระดับ Physiological: สื่อมีอิทธิต่อระบบร่างกายโดยอัตโนมัติ (Automatic Bodily Systems) ซึ่งนอกเหนือจากการควบคุมสติของเรา เช่น การฟังเพลงสบาย ๆ ทำให้เราสงบ และผ่อนคลาย ลดอัตราการเต้นของหัวใจ เป็นต้น

5. ระดับ Behavioral: สื่อสามารถทำให้เกิดการกระทำ เช่น ดูโฆษณาแล้วซื้อสินค้า

ผู้รับสารจะได้รับผลกระทบของสื่อในแต่ละระดับแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อด้วย เช่น หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลก่อให้เกิดผลกระทบในระดับที่เกี่ยวกับทัศนคติ ดังที่ พัทนี เขยจรรยา (2533) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง que เข้าถึงและมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวัน

ของคนในสังคมเมือง และเป็นสื่อที่เสนอข่าวสารความรู้ตลอดจนความคิดเห็น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการก่อตัวของทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้อ่านทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่หนังสือพิมพ์เลือกสรรมานำเสนอนั้นอาจจะเป็นภาพบางส่วนจากภาพเต็ม หรือภาพของสิ่งที่เป็นอยู่ทั้งหมด

ทั้งนี้ประเด็นผลกระทบที่ผู้รับสารได้รับจากสื่อมวลชนไม่เท่ากันนั้น อธิบายได้ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร (Selective Process) โดยมีสาระสำคัญว่า ระหว่างสารกับผู้รับสาร จะมีสิ่งที่เป็นตัวกลาง ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของคนเรา และทำให้อิทธิพลของสื่อมวลชน อาจจะไม่เป็นไปดังที่ผู้ส่งสารต้องการ กระบวนการ กลั่นกรองเลือกสรร จะมี 3 ชั้น ดังนี้ (Klapper, 1960)

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) คือ แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เพราะโดยปกติแล้วคนเรามักจะเปิดตัวเองให้สื่อสารตามความคิดเห็นและความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็นเดิมของตน ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับข่าวสารที่ไม่ลงรอยหรือสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิมแล้ว จะทำให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุล หรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่า Cognitive Dissonance ฉะนั้นการที่จะลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ จะต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตน

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) หลังจากที่ได้เลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้ว คนเราก็มักเลือกรับรู้และเลือกตีความสารที่ได้รับแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ทัศนคติ ความต้องการ ความหวัง แรงจูงใจ สภาวะร่างกาย หรือสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น เป็นต้น ฉะนั้นในบางครั้งคนเราอาจจะบิดเบือนสาร เพื่อให้สอดคล้องกับ ทัศนคติและความเชื่อของตนเองด้วย

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ หรือเรื่องที่ขัดแย้ง เรื่องที่ค้านกับความคิดเห็นของตนได้โดยง่าย ดังนั้นการเลือกจดจำ เนื้อหาของสารที่ได้รับจึงเท่ากับเป็นการช่วยเสริมให้ทัศนคติหรือความเชื่อเดิมของคนเราให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ยากขึ้น

2.4 ทฤษฎีการจัดวาระสารของสื่อมวลชน

ทฤษฎีการจัดวาระสาร (Agenda-Setting Theory) เป็นหนึ่งในทฤษฎีการสื่อสารมวลชนที่อธิบายผลกระทบของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการรับรู้สารของผู้รับสาร ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2556)

สื่อมีศักยภาพในการกำหนดโครงสร้างของประเด็นต่าง ๆ ต่อสาธารณชน Lippman (1921) ให้ข้อคิดเห็นว่า สาธารณชนตอบสนองไม่ใช่ต่อเหตุการณ์ที่เป็นจริงในสิ่งแวดล้อมแต่ต่อภาพที่อยู่ในหัวของเรา ภาพในหัวจึงกลายเป็นสภาพแวดล้อมเทียม (Pseudoenvironment) ในสภาพแวดล้อมจริงอาจดูจริงจัง ชับซ้อนแต่ในสภาพแวดล้อมเทียมประเด็นจะถูกจัดให้ดูเบาบาง หลากหลายมีการเรียงลำดับ และการจัดลำดับมากยิ่งขึ้น หากเราอยู่ในสภาพแวดล้อมจริง เราจะสร้างกรอบจินตนาการขึ้นใหม่ที่ดีเป็นแบบจำลองที่ง่ายขึ้นก่อนที่จะเข้าไปในสถานการณ์ที่เป็นจริง น่าสังเกตว่าสื่อจะกำหนดโครงสร้างความจริงทางสังคมเหมือนความเป็นไปในการเลือกและนำเสนอข่าววันต่อวัน สมรรถนะของสื่อเช่นนี้จะกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ระหว่างปัจเจกชนทั้งหลายให้มีโครงสร้างความคิดเหมือนสารที่ถูกจัดวาระไว้ กล่าวอย่างสั้น ๆ สื่อมวลชนอาจไม่ประสบความสำเร็จในการบอกเราถึงสิ่งที่เราคิด แต่มันมีพลังเหลือเฟือในการประสบความสำเร็จในการบอกเราถึงสิ่งที่เราคิดเกี่ยวกับข่าว สื่อในฐานะเป็นตัวกรองสารและนำเสนอข่าวสร้างทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งที่จะรายงานและวิธีที่จะรายงานข่าว สิ่งที่สาธารณชนทราบเกี่ยวกับภาวะข่าว ณ เวลาใดเวลาหนึ่งเป็นผลผลิตจากการกรองสารของสื่อ ในการจัดวาระสารอาจแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับแรกจะสร้างประเด็นทั่วไปที่มีความสำคัญ และจะกำหนดส่วนต่าง ๆ หรือลักษณะต่าง ๆ ในประเด็นที่สำคัญ ส่วนระดับที่สองเป็นส่วนสำคัญไม่ต่างจากประเด็นแรกเพราะว่ามันให้หนทางแก่เราในการในการกำหนดกรอบของประเด็นที่มาจากสาธารณชนและวาระของสื่อ แนวความคิดที่สื่อกำหนดกรอบการกระทำมาจากทฤษฎีการจัดวาระสารที่เป็นธรรมชาติตั้งการจัดวาระสารที่เกิดขึ้นในประเด็นที่สอง

การจัดสาระสารที่ทำให้ผู้รับสารตีความมักมาจากพาดหัวและการนำภาพเสียงมาใช้ ผู้รับสารจะบอกแต่ชื่อเรื่องหรือชื่อข่าวอย่างสั้น ๆ ในการกระทำกำหนดกรอบการกระทำ หน้าที่ของการจัดวาระข่าวสารแบ่งออกได้เป็น 3 กระบวนการ ได้แก่ ประการแรกจะบ่งบอกประเด็นที่สำคัญที่สุดที่จะนำมาวิพากษ์วิจารณ์สื่อ การกำหนดวาระสารกลายเป็นการกำหนดวาระสื่อ ประการที่สองวาระสื่อในบางลักษณะจะกระทบหรือมีอันตรกิริยากับสิ่งที่สาธารณชนคิดมันก็จะกลายเป็นวาระจากสาธารณชน ประการสุดท้ายวาระสาธารณชนจะกระทบหรือมีอันตรกิริยาในบางลักษณะกับ

สิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายพิจารณาให้ความสำคัญอยู่ การจัดวาระสารเช่นนี้ก็จะเรียกว่าวาระนโยบายของรัฐบาล ด้วยเหตุนี้วาระของสื่อส่งผลกระทบต่อวาระของสาธารณชนและวาระของสาธารณชนมีผลต่อวาระนโยบายของรัฐบาล ในทางกลับกันนโยบายของรัฐบาลบางชิ้นก็มีผลต่อวาระของสาธารณชน ซึ่งสาระต่อสาธารณชนอาจส่งผลหรือไม่ก็ได้ต่อการวาระจัดวาระสื่อ ซึ่งมันจะเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้น ซึ่งในเหตุการณ์ที่เป็นจริงสังคมอาจส่งผลต่อวาระของสื่อและวาระของนโยบาย อำนาจของสื่อที่ก่อให้เกิดการจัดวาระขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างเช่น ความน่าเชื่อถือของสื่อ ต่อประเด็นที่เล่น ณ เวลาที่กำหนดให้ ขอบเขตความขัดแย้งของหลักฐานที่รับรู้โดยสาธารณชน ขอบเขตที่ผู้รับสารแต่ละคนแบ่งปันคุณค่าของสื่อในเวลานั้น ๆ และบางที่สาธารณชนก็ต้องการการชี้แนะ หากสื่อพบขอบเขตดังกล่าวสื่อก็สามารถกำหนดวาระสาร การจัดวาระสารถูกนำไปปั่นข่าวในห้วงเวลาที่มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง บทบาทของพรรคการเมือง และการตอบข้อซักถามของผู้สมัครต่อหน้าสื่อการกระจายเสียงและการแพร่ภาพอาจส่งผลต่อวาระของสาธารณชน

ยิ่งสื่อเป็นภาพที่เป็นตัวแทนของสาระของสาธารณชน แต่วาระสื่อเย็นหยดในการสนับสนุนสาธารณชน สื่อกลับจัดวาระสารไม่ได้มากนัก หากวาระของสื่อจะมีอิทธิพลต่อสาธารณชนเพราะจากการโน้มน้าวของสื่อจากการเป็นภาพตัวแทน สื่อจะมีอิทธิพลต่อสาธารณชนอันเป็นการจัดวาระสารอันเป็นแนวทางการศึกษาที่ค้นพบมานานแล้ว อย่างไรก็ตามสื่อต้องทำหน้าที่อย่างยาวนานจึงสามารถสร้างสาระสารได้ แม้ว่าสาธารณชนจะเป็นหัวใจที่แสดงความสำคัญในการจัดสาระสาร แต่ก็มักพบว่าสื่อทำหน้าที่นี้โดยตรงเพราะผู้สื่อข่าวและนักการเมืองเป็นผู้กระทำการเอง แต่กลับไม่เห็นสาธารณชนเป็นผู้ออกแรงในการจัดวาระสาร การจัดวาระสารมักมาจากพลังภายในของสื่อเองในการจัดรายการ การบรรณาธิการ และการตัดสินใจต่อการจัดการ หากเป็นปัจจัยภายนอกก็จะมาจากบุคคลสำคัญ ข้าราชการ ผู้อุปถัมภ์รายการ และโดยเฉพาะชนชั้นนำที่มีอำนาจในการปลุกเร้าอุดมการณ์ที่ครอบงำสาธารณชน ดังนั้นยังผู้มีอำนาจของสื่อกับผู้มีอำนาจภายนอกระดับสูงจับมือกันย่อมสร้างอันตรกิริยาทางสัญลักษณ์เหนือสาธารณชนหรือประชาชน แต่ถ้าทั้งสองกลุ่มไม่ลงรอยกันก็ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อหาทางออก ในอีกลักษณะหนึ่งที่ผู้นำสื่อไร้อำนาจแต่เผชิญกับชนชั้นนำที่มีอำนาจ ชนชั้นนำที่มีอำนาจจะกำกับสื่อเพื่อไปสู่เป้าหมาย เช่น ครอบงำในการออกอากาศและถ้าหากชนชั้นนำมีอำนาจน้อยแต่สื่อมีอำนาจสูง สื่อก็สามารถจัดการกับตัวเองในการกำหนดวาระสารตามที่ตนเห็น และยิ่งชนชั้นนำของสื่อและชนชั้นนำปกครองมีอำนาจอ่อนแอ วาระของสาธารณชนก็จะโดดเด่นผ่านสาธารณมติ โดยสรุป ทฤษฎีการจัดวาระสารมีลักษณะง่ายโดยดูความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจของสื่ออำนาจของสาธารณชนนโยบายและอำนาจของชนชั้นนำโดยเฉพาะผู้ปกครอง

ข่าวพาดหัวเป็นตัวอย่างสำคัญในทฤษฎีการจัดวาระสาร เช่น สงครามกลางเมืองระหว่าง สี่ทั้งสองในประเทศไทยกลายเป็นข่าวพาดหัวใหญ่ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนข่าวพาดหัวดังกล่าวก็หายไปด้วย ทั้งนี้เพราะทฤษฎีการจัดวาระสารซึ่งมีแนวคิดที่ว่าสื่อไม่อาจบอกสิ่งที่จะคิดให้ประชาชน แต่สื่อสามารถบอกสิ่งที่คิดเกี่ยวกับอะไร ดังนั้นคนจะทราบวาระประเด็นสำคัญที่เรากำลังเผชิญอยู่ เป็นเรื่องอะไร คนมีภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในหัวแต่เขาก็ไม่ได้คิดอะไรมากเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพราะ สิ่งแวดล้อมจริง ๆ ในชีวิตมีขนาดใหญ่มาก ซับซ้อนมาก เป็นที่รวมของความมหัศจรรย์เกินกว่าที่เราจะ สร้างภาพในสมองทั้งหมด ความหลากหลายของมันทำให้เราต้องจัดลำดับและเรียงลำดับให้เป็น แบบจำลองที่ง่าย ๆ ของสภาพแวดล้อม เพื่อคนจะได้ปกป้องตนเองและตัดสินใจได้ ในแง่สื่อมัน ไม่ใช่สิ่งง่าย ๆ ที่จะบอกให้ประชาชนถึงสิ่งที่จะคิด แต่อันอาจประสบความสำเร็จถ้าผู้อ่านได้คิด เกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งแต่ละคนก็คิดไม่เหมือนกันและมีภาพในใจแตกต่างกัน ประการสำคัญที่แตกต่าง กันดังกล่าวเนื่องจากการนำเสนอของสื่อที่เสนอข่าวสารต่อสังคม พลังของความคิดของผู้อ่านที่ ตรงกัน Cohen(1963) เรียกว่าหน้าที่ในการจัดวาระสารของสื่อมวลชน การทำหน้าที่ของ สื่อมวลชนตั้งแต่การหาข่าวไปจนการจัดพิมพ์เป็นการก่อโครงสร้างความจริงเช่นทางการเมือง ผู้อ่าน ไม่ใช่เพียงแค่เป็นผู้รับสารเท่านั้น แต่ยังรับรู้ความสำคัญที่ติดมากับเนื้อสารด้วยเพราะสื่อมวลชน เป็นผู้กำหนดความสำคัญในประเด็นของข่าว สื่อจึงเป็นผู้กำหนดความสำคัญของประเด็นหรือ กล่าวได้ว่าสื่อเป็นผู้จัดวาระสาร

การจัดวาระสารเป็นแนวความคิดที่ว่าสื่อตั้งใจในมุมมองบางมุมของชีวิตด้านใดด้านหนึ่งด้วย การทู่เมตสิ่ง ๆ อื่นเพื่อมุมมองนี้ การวางตำแหน่งของข่าวสารจึงเป็นการกำหนดลำดับของ ความสำคัญ (Priming) ดังนี้ ประการแรก การจัดวาระสาร คนไทยมองตัวอย่างไรเป็นเพราะสื่อ สร้างการมองตัวเองให้กับคนไทย ถ้าสื่อมองว่าเรายังมีปัญหาความแตกแยกทางสี สังคมก็จะมี ความแตกแยกทางสีตามที่สื่อมองหรือนำเสนอ ประการที่สอง ความแข็งแกร่งชัดเจนในการ นำเสนอ (Vividness of Presentation) ข่าวที่รวดเร็วมีวาระสารที่ทรงพลังมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ บุคคลหรือสถานการณ์มากกว่าประเด็นปัญหาตรงหน้า ประการที่สาม ตำแหน่งของเรื่องราวเรื่องที่ พาดหัวย่อมส่งผลต่อการจัดวาระสารได้มากกว่าเพราะประชาชนจะให้ความสนใจข่าวที่มาก่อน และดูได้ราบรื่นหากอยู่ที่บ้าน และผู้คนที่ให้คำกับข่าวพาดหัวหรือข่าวนำก่อนข่าวอื่น ๆ ประการที่สี่ ผลกระทบในการอัดฉีด (Priming) คนไม่สามารถประเมินเรื่องราวที่ซับซ้อนได้ แต่จะรับเรื่องที่ ง่าย ๆ เข้ามาก่อน เรื่องที่จะเป็นวาระสารสำคัญ คือ เรื่องระดับมีน้ำหนัก และเข้าใจง่ายในการ พิจารณา

อย่างไรก็ตามมีบางเรื่องที่เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลหรือประชาชนเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นเรื่องสำคัญ การนำเสนอข่าวสารอาจกลายเป็นการสร้างวาระสาร (Agenda-Building) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซึ่งสื่อ รัฐบาล และพลเมืองมีอิทธิพลต่อกันโดยเฉพาะในแง่ของนโยบายสาธารณะ การสร้างวาระสารจึงดูเป็นคำที่เหมาะสมมากกว่าการจัดวาระสาร ซึ่งการสร้างวาระสารเพื่อให้เกิดผลกระทบในการรับรู้ถึงสิ่งที่สังคมกำหนดหรือต้องการจึงจำเป็นต้องอาศัยการปลุกกระดมมวลชนผ่านสื่อเพื่อให้เกิดความต้องการร่วมกัน ดังนั้น การจัดวาระสารที่มาจากประชาชนต้องการจึงอาจเรียกได้ว่าเป็นการสร้างกรอบการกระทำ (Framing Theory) ซึ่งมีแนวคิดที่ประชาชนใช้ความคาดหวังในการให้เหตุผลต่อโลกสังคมและสื่อสนับสนุนความคาดหวังนั้น ณ สถานการณ์และเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งการสร้างกรอบการกระทำจำเป็นต้องอาศัยการจัดวาระซ้อน (Second-Order-Agenda-Setting) โดยเป็นแนวทางที่สื่อกำหนดวาระสาธารณะเป็นวาระซ้อนหรือวาระที่สอง หากวาระที่หนึ่งหมายถึงสิ่งที่คิดเกี่ยวกับอะไร วาระซ้อนก็จะหมายถึงวิธีที่คิดเกี่ยวกับมัน ดังนั้นการจัดวาระสารเข้าคู่ได้กับผลกระทบในการอัดฉีดซึ่งเน้นแหล่งสาร แต่จะไปไม่ได้ดีกับการสร้างกรอบการกระทำซึ่งเน้นตัวผู้รับสารเป็นหลัก

โดยสรุปทฤษฎีการจัดวาระสารให้ความสำคัญกับผู้รับสารที่มีอันตรกิริยาต่อสื่อเนื่องจากเป็นความเชื่อมโยงระหว่างกาเปิดรับสื่อ แรงจูงใจของผู้รับสารในการแสวงหาแนวทาง และการรับรู้ของผู้รับสารต่อประเด็นสาธารณะ การจัดวาระสารต้องทำความเข้าใจกับการสร้างผลกระทบในการอัดฉีด การวางตำแหน่งของข่าว และความกระฉับกระเฉงของข่าวสาร

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับรัฐประหารในประเทศไทย

2.5.1 ความหมายของรัฐประหาร

คำว่า “รัฐประหาร” และ “ปฏิวัติ” เป็นคำที่มีความหมายแตกต่างกัน แต่ที่ผ่านมามีคนผู้ยึดอำนาจการปกครองของไทยเรามากใช้คำทั้งสองปะปนกัน ทั้ง ๆ ที่ความหมายของคำทั้งสองนั้นไม่ได้เหมือนกันอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าในหลายกรณีผลที่เกิดขึ้นอาจจะเหมือนกันก็ตาม เช่น กรณีการรัฐประหารในประเทศไทย เป็นต้น ในประวัติศาสตร์การเมืองไทยได้ผ่านการปฏิวัติและรับประหารมาแล้วหลายครั้ง แต่คนในสังคมบางส่วนยังสับสนกับความหมายของคำทั้งสอง

ความหมายของคำว่า “รัฐประหาร” และ “ปฏิวัติ” มีดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550)

คำว่า “รัฐประหาร” (Coup d'état) มีผู้ให้คำนิยามไว้หลายความหมาย แต่ส่วนใหญ่แล้วก็มักจะมีความหมายไปในแนวทางเดียวกัน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้นิยามศัพท์คำว่า “รัฐประหาร” หมายถึง การใช้กำลังเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลโดยฉับพลัน

พจนานุกรม ฉบับมติชน พ.ศ. 2547 นิยามว่า หมายถึง การใช้กำลังยึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยฉับพลัน

ติน ปรัชญพฤทธิ์ นิยามว่า หมายถึง การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ฉับพลัน ซึ่งผู้มีอำนาจบังคับบัญชาล้มล้างรัฐบาลที่อยู่ในอำนาจโดยการใช้กำลัง หากทำการไม่สำเร็จจะถูกเรียกว่า กบฏจลาจล (Rebellion) ถ้าการยึดอำนาจนั้นสัมฤทธิ์ผลและเปลี่ยนเพียงรัฐบาล เรียกว่า “รัฐประหาร” แต่ถ้ารัฐบาลใหม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงมูลฐานระบอบการปกครองก็นับว่าเป็น “การปฏิวัติ”

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ กล่าวว่า ในทางกฎหมายรัฐประหาร หมายถึง การใช้กำลังเข้ายึดอำนาจการปกครองอย่างฉับพลันจากรัฐบาลโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ฮันส์ เคลเซน เจ้าของทฤษฎีบริสุทธิ์ของกฎหมายกล่าวว่า รัฐประหารเป็นเพียงการยึดอำนาจจากรัฐด้วยวิธีการนอกกระบวน ซึ่งจะแตกต่างจาก ปฏิวัติ (Revolution) ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองและกฎหมายทั้งระบบ

จากความหมายข้างต้น กล่าวโดยสรุป “รัฐประหาร” ซึ่งมาจากคำในภาษาฝรั่งเศสว่า Coup d'état (คูปี เด ตา) หมายถึง การใช้ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันด่วนด้วยวิธีการนอกกระบวน ไม่มีกฎหมายใดรองรับ โดยมีวัตถุประสงค์อยู่ที่การเปลี่ยนตัวหัวหน้ารัฐบาลหรือผู้ปกครองประเทศ แล้วจัดตั้งคณะรัฐบาลชุดใหม่ที่อยู่ภายใต้ผู้ก่อการรัฐประหารขึ้นมา โดยที่รูปแบบการปกครองไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด มีแต่ตัวผู้นำและคณะผู้นำเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับรัฐธรรมนูญนั้นอาจจะยังคงใช้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าต่อไป หรือยกเลิกรัฐธรรมนูญเก่าและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้นในระยะเวลาไม่นานนักก็ได้แล้วแต่กรณี

ส่วนความหมายของคำว่า “ปฏิวัติ” นั้น ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และพจนานุกรม ฉบับมติชน พ.ศ. 2547 คำว่า “ปฏิวัติ” มีความหมายร่วมกัน คือ หมายถึง การผันแปรเปลี่ยนหลักมูล ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบ เช่น การเปลี่ยนแปลงระบอบการบริหารบ้านเมือง โดยพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ยังให้ความหมายว่า การหมุนกลับอีกด้วย

นอกจากนั้น สารานุกรมการเมืองไทย ได้นิยามศัพท์คำว่า “ปฏิวัติ” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแตกหักจากวิธีคิดและการปฏิบัติที่เป็นมาแต่เดิม อนึ่ง เพื่อความแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะก้าวหน้ากับการเปลี่ยนแปลงระบบมูลฐานทางการเมืองที่มีลักษณะเป็นการหมุนกลับหรือถอยหลังกลับไปเป็นดังเดิม นายปรีดี พนมยงค์ นักคิดทางการเมืองของไทยคนหนึ่ง จึงเสนอให้เรียกการเปลี่ยนแปลงในแบบแรกว่า “การอภิวัฒน์” ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงมูลฐาน วิธีคิด และการปฏิบัติทางการเมืองแบบธรรมดาจะใช้คำว่า “การปฏิวัติ” สำหรับคำว่า “การปฏิรูป” คือ การเปลี่ยนแปลงของที่มีอยู่ให้ดีขึ้นโดยวิธีการปกติ โดยไม่ได้ล้มระบบเดิม

หากมองในทางรัฐศาสตร์ “ปฏิวัติ” หมายถึง การยึดอำนาจโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ อาจมีหรือไม่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และรัฐบาลใหม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงมูลฐานระบอบการปกครองของประเทศ เช่น เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย หรือคอมมิวนิสต์ ฯลฯ ทั้งนี้ยังหมายความรวมถึงการเปลี่ยนแปลงระบบ โครงสร้างต่าง ๆ เช่น ปฏิวัติอุตสาหกรรม ปฏิวัติระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยปกติคณะหรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีนี้ จะต้องมีการก่อการกบฏเข้าปฏิบัติการ มิฉะนั้นแล้วยากที่จะสำเร็จและถึงมีกำลังก็อาจไม่สำเร็จเสมอไป เพราะมีองค์ประกอบการสนับสนุนหรือต่อต้านจากประชาชนเข้ามาเป็นปัจจัยประกอบด้วย

จะเห็นได้ว่า การปฏิวัติเป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างเบ็ดเสร็จ โดยมีวัตถุประสงค์ที่การเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง อุดมการณ์ทางการเมือง ระบบสังคมโดยรวม รวมทั้งวัฒนธรรม วิถีชีวิต ระบบเศรษฐกิจ และความเชื่อทางศาสนาทั้งระบบ ดังนั้น การปฏิวัติจึงเป็นรูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก เนื่องจากต้องมีสาเหตุจากสภาพปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคมที่สุกงอมเต็มที่ หากสภาพปัญหายังไม่พร้อมแล้ว การปฏิวัติจะกระทำได้ยากมาก

ทั้งนี้ การปฏิวัติครั้งสำคัญ ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ได้แก่ การปฏิวัติของฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 การปฏิวัติในรัสเซีย ค.ศ. 1917 การปฏิวัติของจีนในปี ค.ศ. 1949 การปฏิวัติในคิวบา ค.ศ. 1952 เป็นต้น ในประเทศไทยถือได้ว่าการปฏิวัติเกิดขึ้นครั้งแรกและครั้งเดียวโดยคณะราษฎร คือ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ส่วนการยึดอำนาจโดยวิธีการใช้กำลังครั้งต่อมา ในทางรัฐศาสตร์ถือว่าเป็นเพียงการรัฐประหารเท่านั้น เพราะผู้ยึดอำนาจได้นั้นไม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงหลักการมูลฐานของระบอบการปกครอง ซึ่งหลายครั้งที่คณะผู้ก่อการจะใช้ชื่อว่า “คณะปฏิรูป” ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่รู้สึกรู้สว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่หรือระดับของความ

รุนแรงจะไม่มากนักเพราะคณะผู้ก่อการไม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงหลักการมูลฐานของระบอบการปกครองเลย

การปฏิวัติรัฐประหารบางครั้งอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากไม่สามารถยึดอำนาจได้ โดยอาจจะเนื่องจากการกำลังทหารส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย และมีการคัดค้าน จนถึงการต่อสู้เข้าชนะ ทำให้การกระทำของกลุ่มคนรัฐประหารไม่สำเร็จก็จะกลายเป็น “การกบฏ” หรือ “ขบถ” (Rebellion) ตัวอย่างในประเทศไทย เช่น กบฏบวรเดช เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2476 กบฏนายสิบ เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2478 กบฏ 26 มีนาคม เมื่อปี 2520 ภายใต้การนำของพลเอกฉัตร หิรัญศิริ และกบฏ เมษาฮาวายหรือกบฏยังเติร์ก เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2524 เป็นต้น

ดังนั้น กล่าวโดยสรุป รัฐประหารและปฏิวัติ คือ การยึดอำนาจโดยใช้กำลังอย่างฉับพลัน โดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ต่างกันตรงที่ถ้ายึดอำนาจแล้วเปลี่ยนเพียงรัฐบาล คือ การรัฐประหาร แต่ถ้าเปลี่ยนระบอบการปกครองของประเทศ คือ การปฏิวัติ หากการปฏิวัติหรือการรัฐประหารไม่สำเร็จก็จะถูกกล่าวหาว่าเป็น กบฏ ที่จะต้องถูกปราบปรามจากฝ่ายที่ยังคงยึดอำนาจการปกครองไว้ได้

2.5.2 ประวัติรัฐประหารในประเทศไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ประเทศไทยได้มีการรัฐประหารมาแล้ว รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 ครั้ง ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550)

ครั้งที่ 1 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2476

รัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดา ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภาและบใช้รัฐธรรมนูญบางมาตราในวันที่ 1 เมษายน 2476 อันเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งยกร่างโดยหลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นเหตุให้รัฐบาลสิ้นสุดลง ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางการเมือง และการเมืองในสมัยนั้นถึงขั้นวิกฤติเมื่อ 4 ทหารเสือ คือ พระยาพหลพลพยุหเสนา พระยาทรงสุรเดช พระยาฤทธิอัคเนย์ และพระประศาสน์พิทยายุทธ ลาออกจากตำแหน่งทางการเมือง เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2476

ต่อมาในวันที่ 20 มิถุนายน 2476 คณะราษฎรภายใต้การนำโดยพระยาพหลพลพยุหเสนา พร้อมด้วยทหารบก ทหารเรือ และพลเรือนคณะหนึ่ง ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศอีก

ครั้งหนึ่งเพื่อขอให้พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีคนแรกของไทย ลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งนับเป็นการลิดรอนอำนาจภายในคณะราษฎรที่มีการแตกแยกกันเอง การยึดอำนาจครั้งนี้อ้างเหตุว่า “คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินในขณะนั้นบริหารราชการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ โดยการปิดสภาผู้แทนราษฎรและงดใช้รัฐธรรมนูญหลายบท คณะทหารบก ทหารเรือ และพลเรือนจึงเห็นจำเป็นต้องเข้ายึดอำนาจการปกครอง เพื่อให้มีการเปิดสภาผู้แทนราษฎร ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ” จะเห็นได้ว่าในส่วนของการใช้อำนาจต้องการให้มีการเปิดสภา โดยให้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 ซึ่งกำหนดให้มีมาตรการป้องกันมิให้ใช้อำนาจในทางที่ละเมิดต่อกฎหมาย ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติ เช่น ให้มีศาลคดีการเมือง ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการรัฐสภา สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่มีอิสระอย่างเต็มที่ การประกาศทรัพย์สินของนักการเมืองทุกคนทุกตำแหน่ง การออกกฎหมายผลประโยชน์ขัดกัน ฯลฯ

ภายหลังการยึดอำนาจ พระยาพหลพลพยุหเสนาได้มอบหมายให้เจ้าพระยาพิชัยญาติ ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความกราบบังคมทูลฯ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อโปรดเกล้าฯ ให้เปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปิดสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 21 มิถุนายน 2476 และทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี นับเป็นการทำรัฐประหารครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยด้วยการเปลี่ยนรัฐบาลและยึดอำนาจภายในกลุ่มคณะราษฎรด้วยตนเอง

ครั้งที่ 2 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490

การรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 เป็นการยึดอำนาจโดยคณะทหารบก ซึ่งผู้นำส่วนใหญ่เป็นนายทหารนอกประจำการ โดยมีพลโทผิน ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้า ใช้ชื่อ “คณะทหารของชาติ” ประกอบด้วย นาวาเอกกาจ กางสงคราม พันโทก้าน จำนงภูมิเวท พันเอกสวัสดิ์ สวัสดิเกียรติ พันเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และพันเอกเผ่า ศรียานนท์ โดยมีนายวรการบัญชา (บุญเกิด สุตันตานนท์) เป็นผู้อุปถัมภ์ด้านเงินทุนค่าใช้จ่ายในการทำรัฐประหาร ได้นำกำลังทหารเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลของ พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นให้ลาออกจากตำแหน่ง โดยมีสาเหตุที่ทำให้ต้องมีการยึดอำนาจ คือ

1. ปัญหาความเดือดร้อนเรื่องการค้าแลกเปลี่ยนเครื่องอุปโภคบริโภคของประชาชน เช่น การขาดแคลนข้าว
2. ปัญหาเศรษฐกิจการเงินของประเทศภายหลังสงครามโลก เช่น ราคาสินค้า ปัญหาเงินเฟ้อ

3. ความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาลพลเรือนภายหลังสงครามโลก
4. ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศ เช่น เกิดโจรผู้ร้ายชุกชุม
5. ปัญหาการสวรรคตของรัชกาลที่ 8 ที่ไม่สามารถชี้แจงข้อเท็จจริงให้กระจ่างแจ้ง
6. ความไม่พอใจของกลุ่มทหารบกในเรื่องนโยบายการปลดทหารประจำการหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ของรัฐบาลพลเรือน ทำให้ทหารเกิดความรู้สึกว่าถูกรัฐบาลทอดทิ้งและถูกเหยียดหยามเกียรติภูมิของทหาร

เมื่อทำการรัฐประหารได้สำเร็จ คณะรัฐประหารได้สนับสนุนให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ขึ้นเป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร และแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย และได้ประกาศยุบสภาและยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 โดยได้นำร่างรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2490 หรือ “รัฐธรรมนูญฉบับใต้ร่ม” ร่างโดยนาวาเอก กาจ กาจสงคราม ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 มาตรา 33 และมาตรา 37 ได้กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน โดยพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกตั้ง และได้มอบหมายให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อจัดตั้งรัฐบาลต่อไป

การรัฐประหารครั้งนี้ทำให้บุคคลสำคัญหลายท่าน อาทิเช่น พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ นายปรีดี พนมยงค์ และบรรดาคณะรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลต่างหลบหนีภัยการเมือง บางคนได้รับความช่วยเหลือจากนายทหารเรือ เช่น พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ และนายปรีดี พนมยงค์ หลบซ่อนอยู่ที่สัตหีบ และต่อมานายปรีดี พนมยงค์ ได้เดินทางลี้ภัยทางการเมืองออกไปอยู่ที่สิงคโปร์ระยะหนึ่ง โดยได้รับความช่วยเหลือจากทูตทหารอังกฤษและสหรัฐอเมริกาในกรุงเทพฯ นายปรีดี พนมยงค์ ได้พำนักอยู่ในประเทศจีนในฐานะแขกของรัฐบาลระหว่างปี พ.ศ. 2491-2513 และต่อมาจากนั้นได้เดินทางไปพำนักในประเทศฝรั่งเศส จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2526

การยึดอำนาจครั้งนี้เป็นที่รู้จักในชื่อ “รัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490” ซึ่งเป็นการกลับคืนอำนาจของฝ่ายทหารบก

ครั้งที่ 3 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2491

หลังจากที่กลุ่มนายทหารภายใต้การนำของ พลโทผิน ชุณหะวัณ ได้ทำการรัฐประหารรัฐบาลของพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 จากนั้นจึงได้แต่งตั้งให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่หลังจากนั้นแล้วในวันที่ 6 เมษายน 2491 นายทหารใน

กลุ่มเดิม จำนวน 4 คน ชัดกระปี่ถือปืนเข้าพบนายควง อภัยวงศ์ ที่ทำเนียบรัฐบาล เรียกร้องให้จ่ายเงินจำนวน 28 ล้านบาท ระหว่างสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง อันเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างเดินทางกลับจากเชียงตุง ซึ่งได้ทำการเบิกก่อนหน้านั้นแล้วจากกระทรวงการคลัง 9 ล้านบาท แต่นายควงไม่ยอมจ่าย ซึ่งเรื่องนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างนายควงกับทหารกลุ่มนี้มาอยู่ก่อนแล้ว และก่อนหน้านี้มีข่าวลือแพร่กระจายไปว่าจะเกิดการรัฐประหารขึ้น นายควงพยายามติดต่อผู้บัญชาการทหารเรือและผู้บัญชาการทหารอากาศ เพื่อขอความคุ้มครองแต่ไม่ได้ผล

ในที่สุดกลุ่มนายทหารจึงบีบบังคับให้นายควง อภัยวงศ์ ลาออกภายใน 24 ชั่วโมง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้นายควง อภัยวงศ์ ออกจากตำแหน่งในวันที่ 8 เมษายน และปลายเดือนเมษายน คณะรัฐมนตรีมีมติให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป ถือเป็นการรัฐประหารเงียบ และเป็นการรัฐประหารเพื่อเปลี่ยนรัฐบาลซึ่งคณะทหารของชาติแต่งตั้งขึ้นเอง

ครั้งที่ 4 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494

ภายหลังที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้บริหารประเทศโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาได้ 2 ปี รัฐบาลได้พบว่ารัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวซึ่งใช้อยู่ในขณะนั้นมีวิธีการที่เป็นประชาธิปไตยมากเกินไป ทำให้รัฐบาลมีอำนาจน้อยเกินไป เป็นอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐบาลควบคุมเสียงข้างมากในรัฐสภาทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ ต้องใช้วิธีการให้ตำแหน่งและผลประโยชน์ต่าง ๆ แก่บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนอยู่เสมอ คณะรัฐประหารซึ่งได้ทำการยึดอำนาจเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 จึงได้ทำการยึดอำนาจอีกครั้งหนึ่ง เสมือนเป็นการปฏิวัติตนเอง ซึ่งรับประหารในครั้งนี้นี้รู้จักกันในนาม “รัฐประหารเงียบ พ.ศ. 2494” นำโดยพลเอก ผิน ชุณหะวัณ ใช้ชื่อ “คณะบริหารประเทศชั่วคราว”

ผลจากการทำรัฐประหารเงียบ ทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ถูกยกเลิกไปและรัฐบาลสิ้นสุดลง พร้อมกับมีการยุบเลิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ตลอดจนพรรคการเมืองต่าง ๆ คณะรัฐประหารได้จัดตั้งคณะบริหารประเทศชั่วคราว ประกอบด้วย

1. พลเอก ผิน ชุณหะวัณ
2. พลโท เดช เดชประดิยุทธ
3. พลโท สฤษดิ์ ธนะรัชต์
4. พลเรือตรี หลวงยุทธศาสตร์โกศล
5. พลเรือตรี หลวงชำนาญอรรถยุทธ

6. พลเรือตรี สุทธธ สุนทรนาเวิน
7. พลอากาศเอก ฟิ้น รณนภาภาส ฤทธาคนี
8. พลอากาศโท หลวงเชิดวุฒากาศ
9. พลอากาศโท หลวงปรงปรีชาภาส

ทั้งนี้โดยมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี พร้อมกับได้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 (ลงวันที่ 10 ธันวาคม 2475) พร้อมทั้งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช 2482 และรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช 2483 มาประกาศใช้อีกครั้งหนึ่งแทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ที่ถูกยกเลิกไป

ครั้งที่ 5 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500

ในวันที่ 20 สิงหาคม 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พลโท ถนอม กิตติขจร พลตรีประภาส จารุเสถียร พลตรี ศิริ สิริโยธิน และพลอากาศเอกเฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร ได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคเสรีมนังคศิลา และมีสมาชิกอื่นลาออกอีกเป็นจำนวน 46 คน ทำให้พรรคเสรีมนังคศิลามีฐานะที่ไม่เข้มแข็งพอ

ต่อมาในวันที่ 13 กันยายน 24500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะรัฐประหาร ในฐานะผู้บัญชาการทหารบก กับพวกทหารอีกหลายคนได้ร่วมกันประชุมเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหามันเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้นและเห็นชอบที่จะเสนอข้อเรียกร้องแก่รัฐบาล 2 ข้อ ด้วยกันคือ

1. ขอให้รัฐบาลลาออกทั้งคณะ เพื่อให้มีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่
2. ให้พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองและให้เดินทางไปอยู่ต่างประเทศ

ต่อมาวันที่ 14 กันยายน 2500 รัฐบาลได้ออกแถลงการณ์ทางวิทยุกระจายเสียง ดดยมีใจความสำคัญว่ารัฐบาลได้พิจารณาข้อเรียกร้องแล้ว และรัฐบาลก็ได้มีการปรับปรุงให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยและเสียงเรียกร้องของประชาชนอยู่แล้ว จึงไม่มีเหตุอันใดที่จะทำให้รัฐบาลลาออกจากตำแหน่งทั้งคณะ

ต่อมาในวันที่ 15 กันยายน 2500 ได้มีการชุมนุมเปิดไฮปาร์คขึ้นที่ท้องสนามหลวงโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรง และกลุ่มชนเหล่านั้นได้เดินขบวนไปพบจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่บ้านพักพร้อมกับเรียกร้องให้ขับไล่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ขณะนั้นจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าคณะทหาร ใช้ชื่อ “ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร” จึงได้กระทำรัฐประหารในวันที่ 16 กันยายน 2500

ในวันเดียวกันนั้นก็ได้มีการประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารด้วยเหตุผลว่า “รัฐบาลอันมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้บริหารราชการแผ่นดินไม่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ทั้งไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้ คณะทหารซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองไว้ได้ และทำหน้าที่เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ขอให้ประชาชนทั้งหลายอยู่ในความสงบ และให้ข้าราชการทุกฝ่ายฟังคำสั่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งบัดนี้เป็นต้นไป”

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารสำเร็จ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องลี้ภัยออกนอกประเทศ ส่วนพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ ถูกคณะทหารเรียกตัวมาพบและบังคับให้ออกไปอยู่นอกประเทศ

ภายหลังจากการทำรัฐประหาร ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ คณะรัฐประหารได้มีการประกาศ เรื่อง การใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ยังคงใช้อยู่ แต่ได้กำหนดเงื่อนไขบางประการ และในวันที่ 18 กันยายน 2500 ได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท 2 (สมาชิกที่พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้น มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง) ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นนายทหารจาก 3 เหล่าทัพ มีพลเอกสุทธิ สุทธิสารธรรมากร เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร และสภาผู้แทนราษฎรมีมติเป็นเอกฉันท์เลือกนายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2500

ครั้งที่ 6 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501

การรัฐประหารครั้งนี้เป็นการกระทำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และประกอบด้วยนายทหารซึ่งส่วนใหญ่ได้ร่วมกันทำรัฐประหาร เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 มาแล้วทั้งสิ้น โดยเตรียมการขณะพำนักเพื่อรักษาสุขภาพอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อเห็นว่าพลโทถนอม กิตติขจร ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้เชิญนายถนัด คอมันตร์ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา และหลวงวิจิตรวาทการ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเบอน สวิตเซอร์แลนด์ มาปรึกษาเพื่อเตรียมการร่างรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมกับประเทศไทย เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เดินทางกลับประเทศไทยในวันที่ 18 ตุลาคม 2501 ก็ได้เข้าร่วมปรึกษาศถานการณ์บ้านเมืองกับพลโทถนอม กิตติขจร และบุคคลสำคัญอีกหลายคน

ในวันที่ 20 ตุลาคม 2501 พลโท ถนอม กิตติขจร ได้นำคณะรัฐมนตรีกราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่ง ภายหลังการลาออกของคณะรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้น ได้นำกำลังทหารเข้ายึดอำนาจการปกครอง

การรัฐประหารครั้งนี้ คณะทหารเรียกตนเองว่า “คณะปฏิวัติ” และได้มีการชี้แจงว่าเป็นการ “ปฏิวัติ” ไม่ใช่ “รัฐประหาร” (ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 3) คณะปฏิวัติย้ำว่าเป็นการปฏิวัติทุกสิ่ง เริ่มตั้งแต่สถาปนาการเมืองทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ และได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ยกเลิกพรรคการเมือง ยกเลิกรัฐสภา และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ออกกฎหมายควบคุมหนังสือพิมพ์ อีกทั้งได้ออกประกาศห้ามชุมนุมทางการเมือง และดำเนินนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์และอันธพาลอย่างเฉียบขาด คณะปฏิวัติมีอำนาจเต็มที่ในการบริหารประเทศ และประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร โดยไม่มีการกำหนดระยะเวลาและสถานที่ ตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2501 เป็นต้นไป

ครั้งที่ 7 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514

เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้ทำการรัฐประหารตัวเอง เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถควบคุมเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากพรรคเลือกตั้งได้ คณะรัฐประหารได้เรียกคณะของตนเองว่า “คณะปฏิวัติ” โดยมี จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้า และมีพลเอกประภาส จารุเสถียร เป็นรองหัวหน้า คณะปฏิวัติได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ยกเลิกวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี (ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 3) หัวหน้าคณะปฏิวัติเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือน และได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ห้ามมั่วสุมทางการเมือง ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป และยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511 คณะปฏิวัติได้จัดตั้ง “สภามติคณะปฏิวัติ” ขึ้น (ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 34) เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ โดยมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นประธานสภามติคณะปฏิวัติ และมีผู้อำนวยการ 4 ฝ่าย คือ พลเอกประภาส จารุเสถียร เป็นผู้อำนวยการฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ นายพจน์ สารสิน เป็นผู้อำนวยการฝ่ายเศรษฐกิจและการคลัง พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายเกษตรและคมนาคม และพลตำรวจเอกประเสริฐ รุจิรวงศ์ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษาและสาธารณสุข

ต่อมาเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2515 คณะปฏิวัติได้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ในระหว่างร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร และได้มีการจัดตั้งสถาบันบัญญัติแห่งชาติขึ้น ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 299 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่ออกกฎหมายและอนุมัติร่างรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอมาเพื่อให้พิจารณา และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีสิทธิจะตั้งกระทู้ถามรัฐบาลได้ แต่ห้ามอภิปรายหรือซักถามเพิ่มเติม สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่มีอำนาจเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ห้ามรัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีพลตรีศิริ สิริโยธิน เป็นประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง และพลเรือเอกกมล สีตะกลิน เป็นรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่สอง จากนั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติให้จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 8 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519

เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เวลา 18.00 นาฬิกา คณะทหารในนาม “คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” นำโดยพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เพื่อยุติความวุ่นวายทางการเมืองที่ดำเนินสืบเนื่องมา 18 วัน นับตั้งแต่จอมพลถนอม กิตติขจร เดินทางกลับเข้าประเทศ เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2519 เป็นต้นมา

คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 และได้ใช้คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเป็นกฎหมายในการปกครองประเทศชั่วคราว และได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้มอบอำนาจให้ฝ่ายพลเรือนเข้ามาจัดตั้งรัฐบาล โดยมีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 9 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520

เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้าคณะนายทหาร ซึ่งใช้ชื่อ “คณะปฏิวัติ” เข้ายึดอำนาจของรัฐบาล ซึ่งมีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี สาเหตุของการยึดอำนาจสืบเนื่องมาจากรัฐบาลบริหารประเทศแล้วเกิดการแตกแยกในหมู่ข้าราชการและประชาชน เศรษฐกิจทรุดลง ประกอบกับเห็นว่าแผนพัฒนาประชาธิปไตย 3 ขั้นที่มีกำหนดระยะเวลา 12 ปี นานเกินความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้มีการเลือกตั้งโดยเร็ว

ภายหลังยึดอำนาจได้เป็นผลสำเร็จ คณะรัฐประหารได้มอบหมายให้พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี และได้มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2519 โดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวของคณะรัฐประหาร คือ “ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520” ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่เป็นรัฐสภาและสภาร่างรัฐธรรมนูญ พร้อมกับให้มีสภานโยบายแห่งชาติมีฐานะเหนือกว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติและคณะรัฐมนตรี ประธานสภานโยบายแห่งชาติมีอำนาจสั่งปลดนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 10 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534

คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ “คณะ รสช.” ประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ เจ้าหน้าที่ตำรวจและพลเรือน ภายใต้การนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยการจับกุมตัวนายกรัฐมนตรีและคณะในเครื่องบิน ซี-130 ของกองทัพอากาศ ขณะเดินทางไปราชการที่จังหวัดเชียงใหม่ คณะ รสช. ได้ควบคุมตัวพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ไว้ระยะหนึ่ง และต่อมาทั้ง 2 ท่าน ได้เดินทางออกนอกประเทศเป็นการชั่วคราว เพื่อคลี่คลายบรรยากาศความตึงเครียดทางการเมือง

สาเหตุของการยึดอำนาจสืบเนื่องมาจากพฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวงของคณะผู้บริหารประเทศที่แสวงหาประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง อีกทั้งราชการการเมืองยังได้ใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำซึ่งไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือของนักการเมือง และรัฐบาลกระทำตัวเป็นเผด็จการรัฐสภาทำลายสถาบันทางทหาร ซึ่งเป็นสถาบันเดียวที่ไม่ยอมตกอยู่ใต้อิทธิพลทางการเมือง อีกทั้งปัญหาการบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ อันสืบเนื่องจากเมื่อปี 2525 พลตรี มนูญ รูปขจร และพรรคพวก ได้คบคิดวางแผนทำลายล้างราชวงศ์จักรีเพื่อล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ เปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศไปสู่รูปแบบที่ตนเองและคณะได้กำหนดไว้แต่ไม่สำเร็จและถูกจับกุมในที่สุด แต่กลับได้รับการช่วยเหลือจากผู้มีอิทธิพลทางการเมืองให้ได้รับการประกันตัวจนสามารถก่อความไม่สงบได้อีกถึง 3 ครั้ง ครั้งที่ถือเป็นการกบฏ คือ กบฏทหารนอกราชการ เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2528

ภายหลังจากยึดอำนาจ คณะ รสช. ก็เดินทางยึดทรัพย์นักการเมือง รวมทั้งได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 และได้มีการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 แทน ต่อมาในวันที่ 2 มีนาคม 2534 คณะ รสช. ได้แต่งตั้งให้นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดตั้งรัฐบาลต่อไป

รัฐบาลชุดที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีได้เข้าบริหารประเทศ และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ภายใต้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

พุทธศักราช 2534 ภายหลังการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรคสามัคคีธรรมได้รับคะแนนเสียงสูงสุด โดยมีการรวมตัวของพรรคการเมือง 5 พรรค เพื่อจัดตั้งเป็นรัฐบาลและได้เสนอชื่อนายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องจากนายณรงค์ วงศ์วรรณ ต้องมัวหมองเรื่องถูกประเทศสหรัฐอเมริกาออกหนังสือนำตรวจลงตราเข้าประเทศ หรือ วีซ่าให้เข้าประเทศ เพราะกรณีมีข้อสงสัยว่ามีส่วนพัวพันกับการค้ายาเสพติด ดังนั้น พรรคการเมืองทั้ง 5 พรรค จึงสนับสนุนให้พลเอกสุจินดา คราประยูร เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การชุมนุมคัดค้านคนกลางเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง จนก่อให้เกิดเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ระหว่างวันที่ 17-21 พฤษภาคม 2535 โดยประชาชนได้ชุมนุมเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 11 การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยการรวมตัวของคณะบุคคลที่เรียกตนเองว่า “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (คปค.) โดยมีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นหัวหน้า

ก่อนหน้าเหตุการณ์การรัฐประหารครั้งนี้ เมื่อเวลา 22.18 น.ของคืนวันเดียวกันนี้ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีรักษาการได้ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อสมท. ประกาศภาวะฉุกเฉิน รัฐประหารตัวเอง มีคำสั่งปลดพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ออกจากตำแหน่งพร้อมกับมีคำสั่งให้ไปรายงานตัวต่อพลตำรวจเอก ชิตชัย วรรณสถิตย์ รักษาการนายกรัฐมนตรี โดยได้แต่งตั้งพลเอก เรืองโรจน์ มหาศรานนท์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้รับผิดชอบในสถานการณ์ฉุกเฉิน แต่ยังไม่ทันที่การออกอากาศจะเสร็จสิ้น สัญญาณการออกอากาศก็ถูกตัดเสียก่อน จากนั้นเวลา 22.30 น. ทหารจำนวนหนึ่งได้บุกเข้าไปในทำเนียบรัฐบาล พร้อมด้วยรถถังประมาณ 10 คัน และรถถังมี 6 คัน กระจ่ายกำลังเข้าควบคุมตามจุดต่าง ๆ และให้ตำรวจสันติบาลและสือมวลชนออกจากทำเนียบรัฐบาล

หลังจากนั้น เวลาประมาณเที่ยงคืนวันเดียวกัน คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้มีแถลงการณ์การยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการ ซึ่งพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีรักษาการโดยระบุถึงสาเหตุของการยึดอำนาจครั้งนี้ว่า สืบเนื่องมาจากการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐบาลรักษาการได้ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง แบ่งฝ่าย สลายความรู้จักสามัคคีของคนในชาติอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ชาติไทย ต่างฝ่ายต่างมุ่งหวังเอาชนะด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบ และมีแนวโน้ม

นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยประชาชนส่วนใหญ่เคลือบแคลงสงสัยการบริการราชการ แผ่นดินอันส่อไปในทางทุจริตประพฤติมิชอบอย่างกว้างขวาง หน่วยงานองค์กรอิสระ ถูกครอบงำทางการเมือง ไม่สามารถสนองตอบเจตนารมณ์ตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเกิดปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ตลอดจนหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นที่เคารพเทิดทูนของปวงชนชาวไทยอยู่บ่อยครั้ง แม้หลายภาคส่วนสังคมจะได้พยายามประนีประนอมคลี่คลายสถานการณ์มาโดยต่อเนื่องแล้ว แต่ยังไม่สามารถที่จะทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งยุติลงได้

ภายหลังการยึดอำนาจได้เป็นผลสำเร็จ คปค. ได้ประกาศกฎอัยการศึกและยกเลิกคำสั่งประกาศภาวะฉุกเฉินของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีรักษาการที่ได้มีประกาศก่อนมีการยึดอำนาจโดย คปค. โดยมีคำสั่งปลดพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก และได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และให้วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 จนกว่าจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ นอกจากนี้ยังได้ประกาศให้มีการปฏิรูปการเมืองเกิดขึ้นโดยเร็ว พร้อมกับเรียกร้องให้นักศึกษา ปัญญาชน ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะทางพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วย และได้มอบหมายให้พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จัดตั้งรัฐบาลต่อไป

2.5.3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดรัฐประหาร 19 กันยายน 2549

ปัจจัยที่ทำให้เกิดรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 หากพิจารณาทหารหรือกองทัพเป็นศูนย์กลางจะแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่ภายในกองทัพ และปัจจัยที่อยู่นอกเหนือกองทัพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (รสลิน ศิริยะพันธุ์, 2550)

1. ปัจจัยภายใน ปัจจัยที่มีอยู่ภายในกองทัพที่ส่งผลให้เกิดรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ได้แก่

1.1 ความขัดแย้งทางอำนาจและผลประโยชน์ของผู้นำทหารด้วยกันเอง แนวทางการศึกษาบทบาทของทหารในการเมืองแนวทางหนึ่ง คือ การเห็นว่า คณะทหารหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของคณะทหารมิใช่เป็นองค์กรที่มีเอกภาพ แต่มีการแบ่งแยกแตกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ หรือเป็นฝักฝ่าย แต่ละกลุ่มต่างก็มีผู้นำซึ่งแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ การขาดเอกภาพในกองทัพ และความ

ขัดแย้งระหว่างกลุ่มทหาร จึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้คณะทหารบางกลุ่มทำการยึดอำนาจเพื่อประโยชน์ของตน

ในกรณีรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ก็จะได้เห็นได้ถึงลักษณะของการขัดแย้งระหว่างกลุ่มทหารในกองทัพ โดยเฉพาะระหว่างกลุ่มเพื่อนร่วมรุ่นของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นกลุ่มเตรียมทหาร (ตท.10) และกลุ่มทหารซึ่งเป็นสมาชิกของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นกลุ่มเตรียมทหาร (ตท. 6)

ทั้งนี้นับตั้งแต่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็ได้มีความพยายามปรับย้ายกำลังพลในกองทัพเพื่อบรรจุผู้ใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็นเครือญาติหรือเพื่อนร่วมรุ่นเตรียมทหาร 10 ให้ได้รับตำแหน่งสำคัญๆ ในกองทัพ เช่น การแต่งตั้งให้ญาติ คือ พลเอกชัยสิทธิ์ ชินวัตร ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกประจำปี 2547 และย้ายไปเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดในปี 2548 การแต่งตั้งให้ พล.อ.อ.คงศักดิ์ วันทนา ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่า ภรรยาเป็นเพื่อนสนิทของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นต้น

ในส่วนของผู้เพื่อนร่วมรุ่น ตท.10 ได้รับการจัดวางให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการเหล่าทัพต่อไป เช่น ในการโยกย้ายทหารประจำปี 2548 ได้มีการจัดวางให้ พล.อ. พรชัย กรานเลิศ และ พล.อ.อ.สุกำพล สุวรรณทัต (ซึ่งเป็นแกนนำของ ตท.10 มีความสนิทสนม รวมทั้งได้รับความไว้วางใจจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร) ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก และผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศตามลำดับ อันเป็นการจ่อคิวเพื่อขึ้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก และผู้บัญชาการทหารอากาศต่อไป ในส่วนของการคุมกำลังได้มีการจัดวางให้ พล.ต.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ขึ้นเป็นแม่ทัพภาคที่ 1 พล.ต.จิรสิทธิ์ เกษะโกมล รองแม่ทัพภาคที่ 1 ขยับขึ้นเป็นพลโท ในตำแหน่งแม่ทัพน้อยที่ 1 เป็นต้น การขึ้นดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของ ตท.10 เป็นไปอย่างรวดเร็วและมักจะข้ามพ้นรุ่นพี่ไม่ต่างจากกรณี จปร.5 และ จปร.7 ในอดีต

นอกจากนี้ก็ยังมีการจัดวางกำลังผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในตำแหน่งต่าง ๆ อีกมาก การกระทำดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะเสริมความมั่นคงต่อการอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยเฉพาะเป็นวิถีทางหนึ่งในความพยายามสกัดกั้นไม่ให้กองทัพทำการรัฐประหาร ภาพความไม่พอใจจากกลุ่มทหารรุ่นอื่น ๆ ที่มีต่อ ตท.10 กลุ่มเพื่อนของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รวมทั้งการแทรกแซงการจัดกำลังพลที่ให้ความสำคัญเฉพาะพวกพ้องตนเองอาจจะไม่เด่นชัด แต่ก็เป็นที่รับรู้กันได้ทั่วไปเสียงสะท้อนเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรม การใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในการโยกย้ายข้าราชการทหาร และการตั้งประเด็นว่ามีฝ่ายการเมืองเข้ามาแทรกแซงในการโยกย้ายข้าราชการ

ทหารปรากฏขึ้นในการพิชิตโยกย้ายทหารประจำปี 2549 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลนายกรัฐมนตรีนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นรัฐบาลชั่วคราว

ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากข่าวคราวเกี่ยวกับการแต่งตั้งตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น ต้องการตั้งพลเอกเลิศรัตน์ รัตนวานิช เสนาธิการทหารให้ข้ามห้วยมาเป็นปลัดกระทรวงกลาโหม เนื่องจากพล.อ.เลิศรัตน์ รัตนวานิช ค่อนข้างเป็นผู้มีสายสัมพันธ์ในแวดวงการเมือง สังคม และธุรกิจมากที่สุดคนหนึ่งในกองทัพ และเป็นทีที่วิพากษ์วิจารณ์กันว่า นพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ต้องการตอบแทน พล.อ. เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันมานานหลังจากไม่สามารถผลักดันให้ พล.อ. เลิศรัตน์ รัตนวานิช ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกได้ในการแต่งตั้งโยกย้ายประจำปี 2548 รวมทั้งต้องการให้ตำแหน่งเสนาธิการทหารที่ พล.อ. เลิศรัตน์ รัตนวานิช ดำรงอยู่ว่างลง เพื่อนำตำแหน่งดังกล่าวให้แก่ พล.อ. ทรงกิตติ จักกาบาตร์ รองเสนาธิการทหาร เพื่อนร่วมรุ่น ตท.10 ขึ้นครองอัตราจอมพล 3 เหล่าทัพในตำแหน่งดังกล่าว

ในขณะที่พลเรือเอกบรรณวิทย์ เก่งเรียน ซึ่งดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงกลาโหมที่มีอาวุโสสูงสุดเห็นว่าตนเองน่าจะเป็นผู้เหมาะสมกว่าจึงได้แสดงความไม่พอใจผ่านสื่อมวลชน ทำให้พลเอกธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้นไม่พอใจอย่างมากถึงกับยกกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 41 ขึ้นมากล่าวเป็นนัยเพื่อปรามการแสดงความคิดเห็นในการโยกย้ายนายทหาร ปัญหาดังกล่าวทำให้พลเอกสิริชัย รัญญศิริ ซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น และต้องการให้คนในสำนักปลัดกระทรวงกลาโหมอย่างพลเรือเอกบรรณวิทย์ เก่งเรียน รองปลัดกลาโหมเป็นปลัดกลาโหมคนใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ถึงความต้องการในการจัดวางระบบการโยกย้ายทหารใหม่ที่ไม่ต้องการให้มีการข้ามไปมา และให้วางตัวผู้บัญชาการหน่วยที่จะขึ้นไว้ล่วงหน้าในตำแหน่งรองฯ พร้อมเปิดเผยว่ามีการเมืองเข้าแทรก แต่อยู่ที่ว่า ผบ. หน่วยนั้น ๆ จะแข็งพอหรือไม่ที่จะยอมหรือไม่ยอม

ปัญหาการโยกย้ายนายทหารประจำปี 2549 ยังได้ขยายวงกว้างไปอีก เมื่อมีนายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำสำนักงานรองปลัดกระทรวงกลาโหมได้นำเอกสารกรณีร้องเรียนการกระทำของพลเอกธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมขณะนั้นใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในการโยกย้ายข้าราชการทหาร และมีฝ่ายการเมืองเข้าแทรกแซงมอบให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ในเอกสารดังกล่าวยังมีการเสนอความคิดเห็นของอดีตคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และอดีตเลขาธิการ กกต. นายกสภ าทนายนความ นักวิชาการ และนักกฎหมาย ซึ่งเห็นว่าการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการในระหว่างการ

รักษาการของรัฐบาลและพระราชกฤษฎีกา การเลือกตั้งมีผลบังคับใช้ควรจะผ่านการพิจารณาของ กกต. ก่อน ซึ่งแย้งกับความคิดเห็นของฝ่ายการเมือง

ข้อเท็จจริงที่เป็นรูปธรรมที่สะท้อนให้เห็นว่า การขาดเอกภาพในกองทัพ ความหวั่นวิตกในความเจริญเติบโตของ ตท.10 ซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นส่วนหนึ่งของการทำรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 และยังคงเป็นปัจจัยที่คณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) หวั่นระแวงว่ากลุ่ม ตท.10 อาจเป็นพลังสนับสนุนการกลับคืนสู่อำนาจของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร คือ หลังเหตุการณ์ 19 กันยายน 2549 ได้มีการโยกย้ายนายทหารถึง 2 ครั้ง คือ ในช่วงเดือนตุลาคม 2549 และมีนาคม 2550 ซึ่งเป็นการโยกย้ายนายทหารกลุ่ม ตท.10 ซึ่งมีความใกล้ชิดกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่งสำคัญ ๆ โดยเฉพาะตำแหน่งที่คุมกำลัง จนสื่อมวลชนถึงกับลงข่าวพาดหัวว่าเป็นการล้างบาง ตท.10

นอกจากนี้ สิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้คือ ก่อนที่จะมีการทำรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549 ประมาณเดือนกรกฎาคม 2549 ได้มีการโยกย้ายนายทหารระดับนายพัน ซึ่งมีหลายฝ่ายตั้งข้อสังเกตว่านายทหารที่ถูกโยกย้ายส่วนใหญ่เป็นผู้ที่คุมกำลังในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และมีความใกล้ชิดกับพลตรีพฤษฏ์ สุวรรณทัต ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ซึ่งเป็น ตท.10 รุ่นเดียวกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร การโยกย้ายดังกล่าวเป็นที่กล่าวขวัญกันว่า ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพลตรีพฤษฏ์ สุวรรณทัต ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ กับพลโทอนุพงษ์ เผ่าจินดา แม่ทัพภาคที่ 1 ซึ่งก็เป็น ตท.10 เช่นกัน

การโยกย้ายนายทหารดังกล่าวในที่สุดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สามารถสกัดกั้นการเคลื่อนกำลังของเตรียมทหารรุ่น 10 รวมทั้งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สามารถสกัดกั้นการเคลื่อนกำลังของเตรียมทหารรุ่น 10 รวมทั้งเป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 เพราะปัจจัยประการหนึ่งที่จะทำให้การรัฐประหารล้มเหลวหรือสำเร็จคือ การสนับสนุนจากนายทหารระดับกลางที่คุมกำลัง โดยการรัฐประหารจะต้องมีนายทหารระดับกลาง (ยศ พ.ต.-พ.อ.) ที่คุมกำลังในจุดยุทธศาสตร์ เช่น ในเขตเมืองหลวง เป็นต้น เป็นกำลังสำคัญ นอกเหนือจากการมีกำลังเพียงพอที่จะยึดอำนาจและความรวดเร็วและการประสานงานที่ดี

1.2 การขาดศรัทธาต่อรัฐบาลของกลุ่มทหาร และการมีความเห็นว่าการรับใช้ “รัฐบาล” ต่างจากการรับใช้ “ชาติ” ในช่วงก่อนการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ได้มีการเกิดเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มทหารที่ทำการรัฐประหารขาดศรัทธาต่อรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รวมทั้งเห็นว่าหากยังรับราชการและปฏิบัติงานภายใต้การบังคับบัญชาของ

นายกรัฐมนตรี จะไม่อาจก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและสถาบันที่กลุ่มทหารดังกล่าวให้ความจงรักภักดีและเทิดทูนคือ สถาบันพระมหากษัตริย์ จึงทำให้กลุ่มทหารดังกล่าวตัดสินใจทำการรัฐประหาร ทั้งที่ก่อนหน้านี้สังคมมักจะได้ยินผู้นำทางทหาร โดยเฉพาะผู้บัญชาการทหารบก พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน แสดงท่าทีไม่เห็นด้วยกับการใช้วิธีทางทหารเข้าไปแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมือง เพราะทหารอาชีพไม่ควรเกี่ยวข้องการเมืองและการเมืองก็ไม่ควรเกี่ยวข้องกับการทหาร รวมทั้งทหารไม่ควรออกมาปฏิบัติเช่นในอดีต นอกจากนั้นพลเอกสนธิ ได้กล่าวว่า ทหารโดยเฉพาะเตรียมทหารรุ่น 10 เสมอว่า หากใครคิดที่จะปฏิวัติ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็จะไม่ยอมให้เสียด้วย แต่พัฒนาการและเงื่อนไขที่สุกงอมกลับทำให้พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ต้องเป็นผู้นำในการทำรัฐประหารในที่สุด

พัฒนาการของเหตุการณ์ที่ทำให้กลุ่มทหารขาดศรัทธาและไม่ประสงค์จะรับใช้รัฐบาลเริ่มจาก นอกจากการบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ (2) จะได้สร้างความเคลือบแคลงให้กับสังคมไทยในเรื่องของธรรมาภิบาล (Good Governance) อันเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อครอบครัวและคนใกล้ชิดของนายกรัฐมนตรี รวมทั้งรัฐมนตรีร่วมคณะ เช่น กรณีการจัดซื้อจัดจ้างเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิดซีทีเอ็กซ์ 9000 เพื่อใช้ในสนามบินสุวรรณภูมิ การขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด เป็นต้น

การเผยแพร่ข้อมูลของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ผ่านรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์” ทางองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรืออสมท. ยิ่งสร้างความสงสัยเกี่ยวกับข้อเท็จจริงจากรัฐบาลโดยเฉพาะตัวนายกรัฐมนตรีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการนำประเด็นที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์มาออกอากาศในรายการหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นคำพูดของนายกรัฐมนตรีที่พาดพิงสถาบันพระมหากษัตริย์ เรื่องการแต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราชฯ การเป็นประธานทำบุญประเทศในวัดพระแก้วของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้นำมาสู่การตีความ “พระราชอำนาจ” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และกลายเป็นประเด็นที่ร้อนแรงของสังคมในเวลาต่อมา ท้ายที่สุด อสมท. ได้ทำการยกเลิกรายการดังกล่าวทำให้นายสนธิ ลิ้มทองกุล ต้องหันไปจัดรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ตามสถานที่ต่างๆ จนนำมาสู่การชุมนุมที่ขยายตัวมากขึ้นจนเป็นกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในที่สุด

นอกจากนายสนธิ ลิ้มทองกุลจะใช้เรื่องสถาบันชั้นสูงมาเป็นประเด็นในการจุดความสนใจเพื่อการต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรแล้ว นายสนธิ ลิ้มทองกุล พยายามดำเนินการเชื่อมต่อการแสดงพลังไปยังผู้มีบทบาทสำคัญในทางการเมืองและกลุ่มทหาร โดยได้ทำการยื่นหนังสือร้องเรียนถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ รวมทั้งการขอเข้าพบพลเอก

สนธิ บุญยรัตกลิน เพื่อนำเสนอข้อมูลในส่วนที่นายสนธิ ลิ้มทองกุล เห็นว่าเป็นการกระทำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ล่อแหลมต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพหรือเป็นการกระทำความผิดเบียดเบียนพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ลำดับการจัดประกายไฟดังกล่าวของนายสนธิ ลิ้มทองกุล อาจจะไม่ถูกโพล่ง หากไม่มีพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ช่วยโหมเปลวไฟ โดยในวันที่ 29 มิถุนายน 2549 ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ในช่วงรัฐบาลรักษาการ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรได้เรียกประชุมหัวหน้าส่วนราชการเพื่อชี้แจงแนวทางการปฏิบัติงานในช่วงรัฐบาลรักษาการ โดยมีความตอนหนึ่งว่าปัญหาความวุ่นวายที่เกิดขึ้นเป็นเพราะมีองค์กรนอกรัฐธรรมนูญ คือ บุคคลที่ดูเหมือนมีบารมีนอกรัฐธรรมนูญที่ไม่เคารพกติกาเข้ามาเกี่ยวข้อง และต้องการเป็นนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 7 รวมทั้งมีความพยายามที่จะให้มีรัฐบาลชั่วคราวก่อนที่จะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือว่าไม่เป็นไปตามกติกาประชาธิปไตย

นอกจากนี้ พ.ต.ท.ทักษิณ ยังได้กล่าวถึงกรณีที่นายวิษณุ เครืองาม อดีตรองนายกรัฐมนตรีและนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ อดีตเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่งว่าเป็นเพราะมีผู้ขอร้องให้ลาออก กรณีดังกล่าวก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากหลายฝ่าย และมีการเรียกร้องให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ระบุให้ชัดเจนว่าหมายถึงใครซึ่ง พ.ต.ท.ทักษิณ ก็พยายามหลีกเลี่ยงการตอบคำถามดังกล่าว แต่ก็มีกระแสบางส่วนที่เชื่อว่าน่าจะเป็นการกล่าวพาดพิงถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จนพลเรือโทพะจุณณ์ ตามประทีป หัวหน้าสำนักงานประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษได้กล่าวว่า ตนไม่ทราบว่ พ.ต.ท.ทักษิณ หมายถึงใคร แต่หาก พ.ต.ท.ทักษิณ หมายถึงพลเอกเปรมก็ถือว่าไม่เหมาะสม และนายวิษณุ เครืองาม และนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ออกมาชี้แจงถึงการลาออกจากตำแหน่งว่าเป็นการลาออกโดยเหตุผลส่วนตัว

ในขณะที่นายมีชัย ฤชุพันธุ์ อดีตประธานวุฒิสภาได้เขียนบทความเรื่อง “ความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรี” เผยแพร่ทางเว็บไซต์มีชัยไทยแลนด์ดอตคอม (www.meechai-thailand.com) ระบุว่า การที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีกล่าวถึงผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวดูเหมือนว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ได้ไตร่ตรองและระดมมันสมองที่อยู่ใกล้ตัวมาอย่างรอบคอบแล้ว แต่เมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ไม่ยอมระบุให้ชัดเจนว่าผู้มีบารมีดังกล่าวคือใคร จึงทำให้สื่อมวลชนและประชาชนต่างตีความไปต่าง ๆ นานาและเกิดความสงสัย ทั้งนี้คนทั้งประเทศเชื่อกันว่า ผู้ที่มีบารมีมากที่สุดและเป็นที่รักของคนทุกคนคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ส่วนคนที่เคยอยู่ในแวดวงการเมืองที่มีบารมีและยังได้รับความเคารพนับถือก็คือ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งบัดนี้ก็พ้นจากแวดวงการเมืองไปดำรงตำแหน่งองคมนตรีอันเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประชาชนจึงไม่อยากให้มีสิ่งใดที่อึมครึมมากระทำความผิดเบียดเบียนพระยุคลบาทได้ กรณีดังกล่าวพลเอก

เปรม ติณสูลานนท์ ไม่พยายามกล่าวถึงเรื่องดังกล่าวแต่พลเอกเปรมก็ได้รับกำลังใจอย่างมากจากกลุ่มทหารหลังจากถูกหลายฝ่ายเชื่อมโยงว่าเป็นผู้มีบาปมีนอกรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดีในวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ไปบรรยายพิเศษในหัวข้อ “ทหารอาชีพกับทหารมืออาชีพ” ให้นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 950 นายรับฟัง โดยมีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ อดีตนายกรัฐมนตรีนายพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี พลเอกอุ๊ด เบื้องบน อดีตปลัดกระทรวงกลาโหม และพลเอกพงษ์เทพ เทคประทีป อดีตเสนาธิการทหารบกร่วมคณะด้วย ทั้งนี้พลเอกเปรมและกลุ่มทหารดังกล่าวต่างสวมเครื่องแบบทหารบกแขนยาวเต็มยศและสวมหมวกเบเรต์ดำมาร่วมงานกันอย่างพร้อมเพรียง โดยในการบรรยายพลเอกเปรมได้เน้นย้ำว่าทหารนั้นเป็นทหารของชาติ เป็นทหารของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พลเอกเปรมได้เปรียบรัฐบาลเหมือนจ๊อกก๊ักที่เข้ามาดูแลทหารแต่ไม่ใช่เจ้าของทหารเจ้าของทหารคือชาติและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำเป็นต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ว่าทหารอยู่ตรงไหน รัฐบาลอยู่ตรงไหน เจ้าของทหารอยู่ตรงไหน พลเอกเปรมยังย้ำว่าเมื่อเป็นทหารครั้งหนึ่งแล้วจะต้องเป็นทหารไปตลอดชีวิต ไม่ใช่ว่าเกษียณหรือลาออกแล้วเลิกเป็นเพราะคนที่เป็นทหารต้องเป็นทหารด้วยเลือดเนื้อและวิญญาณ

ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2549 เมื่อไปบรรยายพิเศษที่โรงเรียนนายเรือ จังหวัดสมุทรปราการ พลเอกเปรมก็ได้เน้นย้ำประเด็นดังกล่าวอีก ประเด็นการเป็นทหารของชาติและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับการตอบรับจากกลุ่มทหารเป็นระยะ เช่น จากพลโทสพรั่ง กัลยาณมิตร แม่ทัพภาคที่ 3 ในขณะนั้น เมื่อถูกผู้อ้างว่าเป็นแกนนำนักเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 10 และเป็นผู้ได้บังคับบัญชาให้ข่าวกับหนังสือพิมพ์ ฉบับหนึ่งว่าพลโทสพรั่งและกองทัพบกภาคที่ 3 ได้เตรียมช่องสุ่มกำลังเพื่อการปฏิวัติล้มล้างรัฐบาล พลโทสพรั่งได้ตอบโต้ว่าการดำเนินตนเองที่ได้แสดงจุดยืนในการปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ว่าเป็นการสร้างความแตกแยกและไม่ใช่หน้าที่ของทหารและขอยืนยันความเป็นทหารของชาติและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

เมื่อผนวกเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วเข้ากับการแทรกแซงของฝ่ายการเมืองในการโยกย้ายทหารเพื่อหวังใช้ทหารในการประกันความมั่นคงและการดำรงอยู่ของรัฐบาล ทำให้เป็นที่เข้าใจกันว่า พลเอกเปรมได้พยายามส่งสัญญาณต่อรัฐบาลว่าการหวังใช้ทหารเพื่อประโยชน์ส่วนตนนั้นไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง พัฒนาการของเหตุการณ์ต่างๆ ดังกล่าวเป็นภาพสะท้อนอย่างเป็นรูปธรรมถึงความไม่ราบรื่นของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและฝ่ายทหาร รวมถึงการดำรงอยู่ของปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นำรัฐบาลและประธานองคมนตรีอย่างไม่เคยเป็นมาไม่ว่าในสมัยใด และนำมาสู่การทำรัฐประหารในที่สุด

2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือกองทัพ ได้แก่

2.1 ระบบการเมืองขาดกติกาและมีความขัดแย้งกันมากเกี่ยวกับกติกาทางการเมืองที่เหมาะสม ก่อนเกิดการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 มีเหตุการณ์เป็นจำนวนมากที่สะท้อนให้เห็นว่ามีการขาดกติกาที่ใช้ในทางการเมืองที่เหมาะสม รวมทั้งการดำเนินการทางการเมืองของสถาบันทางการเมืองหลายๆ สถาบันถูกตั้งข้อสงสัยจากสังคมในการดำเนินการตามหน้าที่ของตน จนถึงขั้นเกิดวิกฤตศรัทธาต่อสถาบันทางการเมืองต่างๆ ดังกล่าว ดังนั้น จึงเป็นปัจจัยหรือสถานการณ์หนึ่งที่เอื้อให้ทหารทำการรัฐประหาร

หลังจากการขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ของนายกรัฐมนตรีนพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้นำมาสู่การวิพากษ์วิจารณ์ของกลุ่มต่อต้าน นพ.ต.ท.ทักษิณ สาธารณชน และพรรคการเมืองฝ่ายค้าน รวมทั้งสมาชิกวุฒิสภา โดยสมาชิกวุฒิสภา 28 คน ได้เข้าชื่อร่วมกันยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยการสิ้นสุดความเป็นนายกรัฐมนตรีของ นพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 96 ประกอบมาตรา 216 และมาตรา 209 แต่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติไม่รับคำร้องดังกล่าว สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงได้ร่วมกันที่จะขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 213 แต่รัฐบาลโดย นพ.ต.ท.ทักษิณได้เลือกประกาศยุบสภาในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 แต่พรรคฝ่ายค้าน 3 พรรคใหญ่ อันได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคมหาชน ได้คว่ำบาตรการเลือกตั้งโดยไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าแข่งขัน เนื่องจากเห็นว่ากระบวนการของรัฐบาลเป็นเพียงการกระทำเพื่อรักษาอำนาจของรัฐบาลเอาไว้ และเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับนายกรัฐมนตรีเพื่อการเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่ง และไม่เชื่อว่าการเลือกตั้งจะดำเนินไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม เนื่องจากเห็นว่าภายใต้ระยะเวลาอันจำกัด และการที่รัฐบาลสามารถควบคุมกลไกทางการเมืองอยู่ การเลือกตั้งย่อมเอื้อประโยชน์ต่อรัฐบาลมากกว่าพรรคการเมืองคู่แข่ง

การเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 มีปัญหาติดตามาหลายประการ อาทิ วิธีการจัดคูหาเลือกตั้งแบบหันหลังออก การกำหนดให้ใช้เฉพาะตรายาง รวมถึงปัญหาการที่มีบัตรเสียรวมทั้งมีผู้ลงคะแนนในช่องไม่ออกเสียงเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งบางเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งได้คะแนนเสียงน้อยกว่าคะแนนเสียงไม่เลือกใคร บางเขตเลือกตั้งมีผู้สมัครเพียงผู้เดียว และไม่สามารถได้รับเลือกเนื่องจากได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 20 ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงต้องทำการเลือกตั้งใหม่ และเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่จำนวน 40 เขต ในวันที่ 23 เมษายน 2549 ก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาติดตามาอีกมากโดยเฉพาะในเรื่องของการให้

ผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติในการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่ครบ 90 วัน นับถึงวันสมัครรอบแรกลงสมัครรับเลือกตั้งในวันที่ 23 เมษายนได้ เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคการเมืองครบ 90 วัน ในวันรับสมัครรอบที่สองวันที่ 8-9 เมษายนแล้ว และยังเปิดโอกาสให้ผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติในการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน เนื่องจากไม่ได้รับสิทธิ์คืนมา เนื่องจากไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายนแล้ว

จากปัญหาความวุ่นวายในการเลือกตั้งดังกล่าวนำมาสู่การฟ้องร้องคณะกรรมการการเลือกตั้งในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งส่งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องคำพิพากษาให้ต้องโทษจำคุกและออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2549

สถานการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของกติกาทางการเมืองและสถาบันทางการเมืองในหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของพรรคการเมือง ซึ่งยังไม่สามารถหนีจากวังวนปัญหาเดิม ๆ ของพรรคการเมือง โดยเฉพาะการเป็นสถาบันที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนอำนาจและผลประโยชน์ของบุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งร่วมกันจัดตั้งและเป็นผู้นำของพรรคการเมืองนั้น ๆ มากกว่าจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง สมาชิกพรรคการเมืองยังขาดระเบียบวินัย มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม ๆ ในพรรคเพื่อต่อรองผลประโยชน์ของกลุ่มตนโดยเฉพาะการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และการไม่เชื่อถือในกลไกและกติกาของระบอบประชาธิปไตย

ในส่วนของรัฐสภา เป็นสถาบันที่ยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหารแทรกแซงการใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยการออกพระราชกำหนด ซึ่งในหลายกรณีมีประเด็นที่ตั้งข้อโต้แย้งได้ว่าเหตุผล ความจำเป็น และเนื้อหาสาระของพระราชกำหนดอาจไม่เข้าเงื่อนไขการตราพระราชกำหนดของรัฐธรรมนูญ มีปัญหาความขัดแย้งกับหลักกฎหมายและบทบัญญัติ ตลอดจนเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติหลายฉบับ โดยเฉพาะหลักความไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่หรือหลักการทับซ้อนกันของผลประโยชน์ พระราชกำหนดบางฉบับที่ออกในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร สะท้อนให้เห็นว่าการตราพระราชกำหนดดังกล่าวก่อให้เกิดส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงต่อบริษัทเอกชน ซึ่งมีความเกี่ยวโยงอย่างใกล้ชิดกับครอบครัวผู้นำรัฐบาลทั้งตัวนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีหลายราย

นอกจากนี้รัฐสภายังล้มเหลวในการทำหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ปกครองบริหารประเทศของฝ่ายบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ถามหรือการอภิปรายลงมติไม่ไว้วางใจ เช่น การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเมื่อ 27-29 มิถุนายน 2549 เป็นต้น

ในส่วนของวุฒิสภา แม้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จะนำมาสู่การปฏิรูปวุฒิสภา โดยกำหนดให้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรง แต่กำหนดไม่ให้มีการหาเสียงเลือกตั้งให้ทำได้เพียงการแนะนำตัว ทำให้แทนที่จะได้มาซึ่งวุฒิสมาชิกที่เป็นกลางทางการเมือง เพื่อให้วุฒิสภาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมฝ่ายบริหารตลอดจนฝ่ายต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด สมาชิกวุฒิสภากลับถูกแทรกแซงจากทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน เนื่องจากผู้ลงสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาคนใดที่มีสายสัมพันธ์กับพรรคการเมืองหรืออดีตเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมาก่อนย่อมได้เปรียบผู้สมัครคนอื่น ๆ เพราะพรรคการเมืองทั้งหลายย่อมมีเครือข่ายและฐานเสียงสนับสนุนที่แน่นนอน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาล

การกำหนดให้วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรงยังเป็นการปิดกั้นการที่อดีตข้าราชการประจำหรือข้าราชการประจำโดยเฉพาะทหาร ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มที่ในอดีตได้รับโอกาสถูกเลือกเข้าเป็นวุฒิสมาชิกจากการแต่งตั้ง ขาดช่องทางที่เป็นทางการไปหนึ่งช่องทางในการปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มทหารและแสดงความคิดเห็นของทหารในทางการเมือง ยิ่งเมื่อระบอบการเมืองไทยนับตั้งแต่หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬได้ก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตย โดยกลุ่มทุนธุรกิจสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองและเข้าไปมีอิทธิพลทางการเมืองมากขึ้น ทำให้เป็นการลดบทบาทและอิทธิพลของอดีตข้าราชการประจำ โดยเฉพาะข้าราชการทหารในพรรคการเมืองลงไปอย่างมาก เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองเปิดช่องทางให้ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองได้ จึงได้เห็นการประสานความร่วมมืออย่างเป็นขั้นตอนระหว่างทหารผู้กุมอำนาจในกองทัพและอดีตนายทหารที่ยังมีบทบาทเสมอมาในทางการเมืองไทยภายใต้สถานะต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล และนำมาซึ่งความสำเร็จของการแทรกแซงทางการเมืองของทหารภายใต้เหตุการณ์ 19 กันยายน 2549

ในที่สุดความอ่อนแอและความล้มเหลวขององค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 หลายองค์กร อันเป็นผลมาจากหลาย ๆ สาเหตุ อาทิ การแทรกแซงกระบวนการสรรหาองค์กรอิสระของฝ่ายการเมือง ขอบกพร่องจากบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ พฤติกรรมส่วนตัวของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ทำให้นอกจากองค์กรอิสระจะไม่สามารถช่วยสร้างสภีระบอบประชาธิปไตย ไม่สามารถช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมือง บางองค์กรกลับเป็นผู้สร้างหรือผู้โหมกระพือให้วิกฤตการณ์ทางการเมืองรุนแรงมากขึ้น ฝ่ายทหารจึงไม่ลังเลที่จะตัดสินใจไม่อาจปล่อยให้การเมืองไทยดำเนินไปภายใต้

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 อีกต่อไป และมีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเพื่อช่วยจัดวางระบบการเมืองใหม่อันจะป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองอีกในอนาคต

2.2 การขาดความชอบธรรมของรัฐบาล รัฐบาลจะทำหน้าที่ฝ่ายบริหารได้อย่างมั่นคงและมีเสถียรภาพ คือ สามารถอยู่ในตำแหน่งทำการบริหารประเทศได้อย่างราบรื่นเป็นระยะเวลานานพอสมควร (ตามวาระการดำรงตำแหน่ง) รัฐบาลจะต้องมีความชอบธรรมทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง ความชอบธรรมของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะมาจากความคิดเห็นและความเชื่อของผู้ได้ปกครองว่าผู้ปกครองได้สิทธิอำนาจนั้นมาโดยชอบแล้ว ผู้ปกครองยังต้องทำให้ประชาชนยอมรับการใช้อำนาจปกครอง ทำให้ประชาชนหรือผู้อยู่ใต้การปกครองมีความสำนึกในหน้าที่ของตนว่าควรเชื่อฟังผู้มีอำนาจหน้าที่และยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครองอย่างดี

ความชอบธรรมของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบริหารของรัฐบาล คือ การใช้ความสามารถของรัฐบาลหรือผู้ปกครองในการตอบสนองความต้องการทางด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน สามารถแก้ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้ความมั่นใจกับประชาชนที่จะรักษาไว้ซึ่งสถานภาพเดิม และการให้หลักประกันความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต รัฐบาลใดขาดความชอบธรรมย่อมส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลได้ ทหารมีโอกาที่จะเข้าแทรกแซงทางการเมืองได้หากรัฐบาลขาดความชอบธรรม ในอดีตการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งก็เพราะจุดอ่อนของรัฐบาลในเรื่องของการขาดความชอบธรรม ในกรณีเหตุการณ์ 19 กันยายน 2549 ก็เช่นกัน

การขาดความชอบธรรมของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อันนำมาสู่การเกิดขึ้นและขยายตัวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หลากหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มพลังมวลชน กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนายทุน รวมถึงกลุ่มที่ได้รับการขนานนามว่ากลุ่มราชินิกุล เป็นผลมาจากปัญหาในเชิงคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารประเทศของรัฐบาลโดยเฉพาะตัวหัวหน้ารัฐบาล คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ถูกตั้งข้อสงสัยว่าการบริหารประเทศของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยเนื้อแท้แล้วเป็นการบริหารที่ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการบริหารที่มุ่งแสวงหาประโยชน์เข้าสู่ตน ครอบครัว และคนรอบข้างของคนะรัฐมนตรี ในลักษณะของความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of Interest) มีลักษณะการบริหารแบบสองมาตรฐาน (Double Standard) คือ การใช้มาตรฐานที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มตนและกลุ่มอื่นโดยมุ่งประโยชน์ของกลุ่มตนเป็นหลัก รวมทั้งมีลักษณะของการบริหารที่ขาดหลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance)

ดังจะเห็นได้จากนับตั้งแต่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ขึ้นเป็นรัฐบาลทั้งสองสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ใช้นโยบายเสรีประชานิยมเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ผ่านการนำเสนอ นโยบายใหม่ ๆ หลายนโยบาย เช่น นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นนโยบายที่ จัดสรรงบประมาณให้หมู่บ้านทั้งหมด 78,892 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อให้สมาชิกกู้ หมุนเวียน โครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เกรียกย่อ ๆ ว่า โครงการเอสเอ็มแอล โครงการแทรกแซงราคาพืชผลทางเกษตรทั้งข้าวและยางพารา โครงการ 30 บาทรักษาทุกคน โครงการคาราวานแก้จน โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการห้วยบน ดิน เป็นต้น นโยบายดังกล่าวเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนบางส่วนในระดับที่เรียกว่าระดับรากหญ้า หรือระดับรากแก้ว

อย่างไรก็ตาม สำหรับประชาชนบางกลุ่มได้จับตามองนโยบายต่าง ๆ ดังกล่าวด้วยความ ห่วงใย เนื่องจากเห็นว่า นโยบายหลายนโยบายเป็นไปในลักษณะของการดำเนินการเพื่อ ผลประโยชน์ทางการเมืองของพรรคไทยรักไทย หลายโครงการปราศจากการวางแผน การวิเคราะห์ โครงการอย่างเป็นระบบซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ การดำเนิน โครงการประชานิยมดูเหมือนจะเป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ และสามารถกระตุ้น ความเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจ แต่ในทางปฏิบัติกลับเป็นการสร้างปัญหาให้แก่เศรษฐกิจไทย ในระยะยาว เนื่องจากหลายโครงการมีลักษณะของการดึงเงินในอนาคตมาใช้ หลายโครงการ ดำเนินการผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ หลายโครงการผู้เข้าร่วมโครงการนำเงินไปใช้ไม่ถูก วัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดหนี้เสียอย่างมหาศาลในระยะต่อมา และอาจนำมาสู่การล้มละลายทาง การเงินการคลังของประเทศได้

การดำเนินโครงการหลายโครงการก่อให้เกิดปัญหาคุณธรรมในสังคม การขาดธรรมาภิบาลในเชิงแข่งขันทางธุรกิจ การทุจริตเชิงบูรณาการหรือการคอร์รัปชันเชิงนโยบายเหตุการณ์ รูปธรรมในเรื่องดังกล่าวปรากฏเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยแก่สาธารณชน เช่น กรณีสนามบินสุวรรณ ภูมิ กรณีการซื้อกล้วย การแปลงค่าสัมปทานมือถือเป็นภาษีสรรพสามิต การลดค่าสัมปทาน ภาษีโทรทัศน์ไอทีวี การลดภาษีเงินได้ 8 ปี จากการส่งเสริมการลงทุนโครงการดาวเทียม การให้ สิทธิการใช้สนามบินแก่สายการบินราคาดูก เป็นต้น

ฟางเส้นสุดท้ายคือ การขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชัน จำกัด (มหาชน) ในวันที่ 23 มกราคม 2549 ให้แก่บริษัทเทมาเส็กโฮลดิ้งส์ (ฟิฟตี้) จำกัด หรือกองทุนเพื่อการลงทุนของรัฐบาล สิงคโปร์ การขายหุ้นดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากการประกาศใช้ พ.ร.บ. การประกอบกิจการ โทรคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 ในราชกิจจานุเบกษาในวันศุกร์ที่ 20 มกราคม 2549 โดยให้มี

ผลบังคับใช้ในวันที่ 21 มกราคม 2549 พ.ร.บ. ดังกล่าวมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการขยายสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติในบริษัทที่ประกอบกิจการโทรคมนาคม รวมทั้งโทรศัพท์เคลื่อนที่ จากไม่เกินร้อยละ 25 เป็นไม่เกินร้อยละ 50 และให้ยกเลิกสัดส่วนกรรมการบริษัทที่ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ออกทั้งหมด การขายหุ้นดังกล่าวยังมีผลสืบเนื่องมาสู่ปัญหาของการเสียภาษีภายใต้ที่เกิดจากการซื้อขายหุ้น และนำมาสู่ประเด็นของการขยายตัวของกลุ่มต่อต้าน พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และความเข้มข้นของรูปแบบและวิธีการดำเนินการของทั้งฝ่ายต่อต้านและฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล จนถึงขั้นปะทะกันด้วยกำลังในบางสถานที่ บางสถานการณ์และไม่มีที่ท่าว่าจะมีการประนีประนอมหรือหัวหน้าเข้าหากันเป็นการเผชิญหน้าในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างมุ่งเอาชนะกัน จุดวิกฤตสูงสุดเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ประกาศที่จะชุมนุมใหญ่ในวันที่ 20 กันยายน 2549 เพื่อขับไล่นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ให้ออกจากตำแหน่ง และไม่ต้องการให้นายกรัฐมนตรี ซึ่งขณะนั้นปฏิบัติภารกิจที่ยุโรปและสำนักงานใหญ่สหประชาชาติ เดินทางกลับเข้าประเทศไทย

ในขณะเดียวกันก็มีกระแสข่าวลือว่าฝ่ายรัฐบาลจะมีการระดมผู้สนับสนุนเข้ามาจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นฐานเสียงของรัฐมนตรีบางคนในคณะรัฐมนตรี ไม่มีใครคาดเดาว่าจะเกิดขึ้นในวันที่ 20 กันยายน 2549 หากไม่มีการรัฐประหารก่อนหนึ่งวัน แต่สิ่งที่ประจักษ์ชัดคือ การรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน 2549 ได้อ้างเหตุผล 1 ใน 4 ข้อของการทำรัฐประหารว่า รัฐบาลทักษิณก่อให้เกิดความขัดแย้งแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 ผลงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนนั้น สามารถจำแนกบทบาทหน้าที่ทางการเมืองได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ บทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนในสถานการณ์ทั่วไป บทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนในช่วงที่มีการเลือกตั้ง บทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนในช่วงที่มีการร่างรัฐธรรมนูญ และบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนในช่วงที่มีความขัดแย้งทางการเมือง ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนในสถานการณ์ทั่วไป

ในสถานการณ์ทั่วไป พบว่า สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ (พรภิรมณ์ เขี่ยมธรรม, 2516; สุวิมล รุ่งเจริญ, 2526 และวรรณนิภา นิยมไทย, 2533)

1.1 แจ้งข่าวสาร สื่อมวลชนจะทำหน้าที่เสนอข่าวสารข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ประชาชนได้รับรู้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ต่อไป โดยสื่อมวลชนจะมีวิธีการหาข่าวและรายงานให้ประชาชนเกิดความสนใจในหลายรูปแบบ เช่น

- การตั้งคำถามกับแหล่งข่าว เพื่อให้ได้ทราบความคืบหน้าของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- การตั้งคำถามเชิงยุแหย่ เพื่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิด และกลายเป็นประเด็นข่าวใหม่

- การตั้งคำถามเชิงกระตุ้นการโต้แย้งแสดงเหตุผล
- การคาดการณ์ล่วงหน้าต่อปัญหาหรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่ยังไม่เกิดขึ้น
- การแต่งเติมสีสันลงในเนื้อหาข่าว โดยอาจนำเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นไปเชื่อมโยงกับความเชื่อหรือค่านิยมในสังคมไทย เป็นต้น

1.2 ให้ความรู้หรือภูมิปัญญาทางการเมือง สื่อมวลชนมีหน้าที่ให้ความรู้ในหลักการและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยถือว่า สื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน และช่วยเสริมสร้างภูมิปัญญาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองของสังคมไทย

1.3 โน้มน้าวชักจูงสาธารณชน สื่อมวลชนจะทำหน้าที่โน้มน้าวชักจูงให้ประชาชนยอมรับและสนับสนุนข้อคิดเห็นของตน หรือเรียกร้องให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบายบางประการ โดยหลายครั้งที่สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการรณรงค์ให้มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อต่อสู้กับรัฐบาล ทั้งนี้ในเนื้อหาอาจจะนำไปในลักษณะให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข

1.4 เป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน สื่อมวลชนถือได้ว่าเป็นสถาบันที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดข่าวสารความเคลื่อนไหวจากรัฐบาลสู่ประชาชน และในทางกลับกันยังรายงานความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลอีกด้วย ซึ่งการรายงานความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของสื่อมวลชนนี้ มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อประชาชนได้รับรู้และติดตามผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลผ่านสื่อมวลชน จะทำให้เกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีส่วนร่วมทางการเมือง และรัฐบาลมีหน้าที่บริหารประเทศในทางที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.5 ตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาล สื่อมวลชนจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของประชาชน โดยการติดตามผลการปฏิบัติงานของนักการเมือง เพื่อรายงานให้ประชาชนได้พิจารณาว่า นักการเมืองเหล่านั้นได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างซื่อสัตย์สุจริต

หรือไม่ อย่างไร รวมทั้งยังมีหน้าที่แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาล โดยทำหน้าที่คล้ายกับสภาผู้แทนราษฎร เพราะสื่อมวลชนก็ถือได้ว่าเป็นสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชน ย่อมมีสิทธิที่จะทักท้วง คัดค้านนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลที่ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม แต่ในขณะเดียวกันสื่อมวลชนก็มีหน้าที่สนับสนุนนโยบายที่เห็นว่า จะนำไปเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง

2. บทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนในช่วงที่มีการเลือกตั้ง

ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง พบว่า สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ (วรรณฯ พงศ์ถิ่นทองงาม, 2536; กิตติศักดิ์ ฤกษ์ทวีสุข, 2539; วรรณสิริ โมรากุล, 2539 และรัตนา ทิมเมือง, 2541)

2.1 ชี้นำทางการเมือง เป็นการกำหนดหัวข้อ/ประเด็นทางการเมืองบางประเด็นให้แก่ประชาชน โดยสื่อมวลชนจะเป็นผู้ชี้นำในประเด็นนั้น ๆ โดยประเด็นที่พบว่ามี การชี้นำในช่วงการเลือกตั้ง ได้แก่

2.1.1 นโยบายของพรรคการเมือง โดยสื่อมวลชนอาจจะมีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกัน เช่น นำเสนอเป็นรายงานพิเศษเกี่ยวกับสภาพปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่เกิดขึ้น และนโยบายของแต่ละพรรคในการแก้ปัญหาเหล่านั้น หรือนำเสนอเป็นคำถามให้นักการเมืองเป็นผู้ตอบ เป็นต้น

2.1.2 แนวทางการการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย อาจเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง หรือการรายงานข่าวการทุจริตการเลือกตั้ง

2.1.3 ความขัดแย้งทางการเมือง อาจเป็นความขัดแย้งของนักการเมืองที่เป็นคู่แข่งในพื้นที่เลือกตั้งเดียวกัน หรือความขัดแย้งในการดำเนินนโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ

2.1.4 ผลการสำรวจความนิยม โดยการรายงานผลการสำรวจความนิยมของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองของสถาบันต่าง ๆ และอาจเชื่อมโยงไปยังสัดส่วนของการรวมพรรคการเมือง เพื่อจัดตั้งรัฐบาล

2.1.5 ประเด็นอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการเลือกตั้ง เช่น การแต่งตั้งโยกย้ายทหารประจำปี เป็นต้น

2.2 เป็นเวทีสาธารณะในการหาเสียง สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จะเป็นเวทีเปิดให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งและตัวแทนจากพรรคการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้ง และในปัจจุบันรูปแบบรายการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่นักการเมืองไม่อาจเป็นผู้กำหนดประเด็นในการนำเสนอได้เต็มที่

2.3 ต่อต้านการขายเสียง สื่อมวลชนทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการซื้อขายเสียงอย่างกว้างขวางและทั่วถึง หากแต่ไม่สามารถโน้มน้าวชักจูงใจให้ประชาชนไม่ขายเสียงได้

3. บทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนในช่วงที่มีการร่างรัฐธรรมนูญ

ในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ ตลอดจนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นั้น มีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในประเด็นดังกล่าว พบว่าสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ (ศิริบุรณ์ ญัฐพันธ์, 2541 และอรพินท์ ตรีอมรเลิศ, 2542)

3.1 แจ้งข่าวสาร โดยสื่อมวลชนจะนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพัฒนาการและความเคลื่อนไหวของกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญให้ประชาชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังทำหน้าที่เสมือนสุนัขเฝ้าบ้านด้วยการแจ้งข่าวสารหากพบเห็นสิ่งที่ไม่ชอบมาพากล เช่น การวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) บางท่านที่ต้องสงสัยว่า มีความเชื่อมโยงหรือเป็นตัวแทนของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นระมัดระวังตนเองในการแสดงออกให้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ที่แท้จริงของประชาชนมากยิ่งขึ้น

3.2 ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน โดยสื่อมวลชนจะให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนใน 3 ประเด็นใหญ่ ๆ ได้แก่

3.2.1 เรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การปฏิรูปการเมือง และปัญหาการเมือง เช่น ความสำคัญของรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปการเมือง การแก้ไขปัญหาการซื้อเสียง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และจริยธรรมของนักการเมือง เป็นต้น

3.2.2 เนื้อหาโดยทั่วไป และเนื้อหาหมวดต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญ เช่น ขั้นตอนการร่างรัฐธรรมนูญและการทำประชามติ การเปรียบเทียบสาระสำคัญในรัฐธรรมนูญฉบับเก่ากับฉบับใหม่ ระบบการตรวจสอบโดยใช้อำนาจรัฐ ที่มาและคุณสมบัติของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี การปกครองส่วนท้องถิ่น และการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

3.2.3 ประสิทธิภาพทางการเมือง อำนาจของประชาชน และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น สิทธิของชุมชนและองค์กรตรวจสอบ บทบาทของนักศึกษาในการปฏิรูปการเมือง เป็นต้น

3.3. เป็นเวทีแสดงความคิดเห็น โดยสื่อมวลชนจะติดตามการทำงานของ สสร. อย่างใกล้ชิด และคอยตั้งประเด็นคำถามให้ สสร. ได้แสดงความคิดเห็น รวมทั้งอธิบายที่มาหรือเหตุผลต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบ และในขณะเดียวกันสื่อมวลชนก็สะท้อนความคิดเห็นของสื่อมวลชนเองและประชาชนให้ สสร. ได้รับทราบด้วย ในลักษณะการสื่อสารสองทาง ทั้งนี้ประเด็นที่สื่อมวลชนนำเสนอมาก ได้แก่ หมวด 6 รัฐสภา มาตรา 98 ว่าด้วยวิธีการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 121 ว่าด้วยที่มาของสมาชิกวุฒิสภา และหมวด 7 คณะรัฐมนตรี มาตรา 204 ว่าด้วยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในเวลาเดียวกันไม่ได้

3.4. กำหนดวาระชั่วคราว จากการที่สื่อมวลชนเห็นว่า การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญมีความสำคัญต่อการปฏิรูปการเมือง จึงหยิบยกประเด็นดังกล่าวมานำเสนอเป็นประเด็นหลัก เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ โดยมีการนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ข่าว บทความ การ์ตูน และจดหมายถึงกองบรรณาธิการ เป็นต้น ทั้งนี้สื่อมวลชนจะนำเสนอในปริมาณความถี่ที่ค่อนข้างสูงและติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อเน้นย้ำให้ประชาชนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

3.5. ปลูกจิตสำนึกและรณรงค์ ในช่วงก่อนการร่างรัฐธรรมนูญจะแล้วเสร็จ และ สสร. มีกระบวนการประชาพิจารณ์ในเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญนั้น สื่อมวลชนได้ย้ำเน้นให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปการเมือง โดยรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญ และในช่วงที่ สสร. พิจารณาแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 3 จนถึงช่วงที่รัฐสภาลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญนั้น ได้เกิดความคิดเห็นแยกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่เห็นด้วยกับฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ ก่อปรกับการเคลื่อนไหวผลักดันของ สสร.ให้ประชาชนสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดกระแสความเคลื่อนไหวแบ่งเป็น 2 ฝ่ายอย่างชัดเจน คือ ฝ่าย “ธงเขียว” ที่สนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญ และฝ่าย “ธงเหลือง” ที่คัดค้านร่างรัฐธรรมนูญ ทำให้สื่อมวลชนซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญใช้ประเด็นความขัดแย้งนี้ปลูกจิตสำนึกและรณรงค์ให้ประชาชนแสดงประชามติสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อผลักดันให้รัฐสภามีมติรับร่างรัฐธรรมนูญ

3.6. ชี้นำความคิดของสังคม แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงรายละเอียดของร่างรัฐธรรมนูญ แต่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ เพราะสื่อมวลชนมีบทบาทในการชี้นำให้ประชาชนคล้อยตาม ซึ่งจะส่งผลให้นักการเมืองต้องคล้อยตามสื่อมวลชนและประชาชนอีกทอดหนึ่งด้วย

4. บทบาทหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนในช่วงที่มีความขัดแย้งทางการเมือง

ความขัดแย้งทางการเมืองนี้ จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1. ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเอง เช่น ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายตุลาการในการแต่งตั้งประธานศาลฎีกา พ.ศ. 2534 เป็นต้น พบว่า สื่อมวลชนจะทำหน้าที่นำเสนอข่าวสาร และกำหนดวาระให้ประชาชนพิจารณา ซึ่งทำให้ความขัดแย้งต่าง ๆ นั้นขยายวงกว้างขึ้น และเข้มข้นขึ้นด้วย อันส่งผลให้ประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่เคยปิดอยู่ในฝ่ายผู้ปกครอง

เปิดเผยสู่สาธารณชน และทำให้ระบบการเมืองเกิดความตึงเครียด อย่างไรก็ตามพบว่าการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนดังกล่าวมิได้มีผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจของฝ่ายปกครองหรือคู่กรณีที่มีความขัดแย้งกัน หากแต่มีผลเพียงรบกวนการตัดสินใจเท่านั้น (บุญสม ชีวณิชย์กุล, 2535)

4.2 ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน ในประเทศไทยนั้นมีวิกฤตการณ์ทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวที่ถือว่า เป็นวิกฤตการณ์ครั้งใหญ่รวม 3 ครั้ง ได้แก่ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และพฤษภาคม 2535 ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (สมชาย จิเจริญ, 2536; คุณวดี อึ้งสกุล, 2537; ปาจารย์ ธนะสมบุญกิจ, 2538 และสำรวย ธรรมโม, 2539)

4.2.1 การให้ข้อมูลข่าวสาร สื่อมวลชนจะให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในช่วงการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองมากกว่าการนำเสนอข่าวอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะเวลาที่ใกล้เกิดวิกฤตการณ์สื่อมวลชนจะมีการรายงานข่าวอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดวาระให้ข่าวความขัดแย้งนี้มีความสำคัญมากกว่าข่าวอื่น ๆ อย่างเด่นชัด โดยในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์สื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์พยายามที่จะเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นกลาง แต่มีลักษณะที่โน้มเอียงไปในทางประชาชนมากกว่ารัฐบาล ครั้นถึงช่วงวันที่เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นและยังไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ หนังสือพิมพ์จะหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวทางลบกับรัฐบาล หรือเลือกที่จะรักษาทิศทางของตนไว้มากกว่าที่จะปะทะกับอำนาจรัฐ ส่วนสื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์จะนำเสนอข่าวของรัฐบาลมากกว่าประชาชนในทุกช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ เนื่องจากยังอยู่ภายใต้การควบคุมจากองค์กรของรัฐ

4.2.2 การแสดงความคิดเห็น สื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์จะนำเสนอบทความหรือ บทบรรณาธิการโดยมีการแสดงความคิดเห็นที่ไม่สวนทางกับกระแสการเรียกร้องของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องรัฐธรรมนูญในเหตุการณ์ปี 2516 การคัดค้านการเดินทางเข้าประเทศของจอมพลถนอม กิตติขจร ในเหตุการณ์ปี 2519 และการคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งในเหตุการณ์ปี 2535 อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมบางฉบับ อาจจะไม่กล้าแสดงจุดยืนที่ชัดเจน จนกว่าวิกฤตการณ์จะสิ้นสุดลง เช่น ในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐแสดงทัศนะในเชิงที่ไม่เห็นด้วยกับการที่ประชาชนชุมนุมประท้วงการขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีของพล.อ.สุจินดา คราประยูร ด้วยเหตุผลทางกฎหมาย การเมือง และเศรษฐกิจ แม้ต่อมาจะมีการเปลี่ยนท่าทีไปคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่ก็มิได้มุ่งโจมตีไปที่พล.อ.สุจินดา แต่เลียงไปโจมตีพรรคร่วมรัฐบาลที่ไม่ยอมแก้ไขรัฐธรรมนูญแทน ส่วนสื่อวิทยุ

และโทรทัศน์นั้น การแสดงบทบาทหน้าที่นี้ไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากยังต้องทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงให้กับรัฐบาลเป็นหลัก

4.2.3 การผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง แม้ว่าสื่อวิทยุและโทรทัศน์จะไม่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ และหนังสือพิมพ์จะถูกคุกคามจากรัฐบาล เช่น การสั่งปิดหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในวันที่ 7-8 ตุลาคม 2519 แต่ด้วยช่องทางการสื่อสารอื่น ได้แก่ การสื่อสารแบบปากต่อปาก (ในยุคแรก) หรือเทคโนโลยีการสื่อสาร (ในยุคหลัง) ทำให้รัฐบาลไม่สามารถปกปิดข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงได้ ซึ่งถือได้ว่า สื่อมวลชนได้มีส่วนผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เช่น ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 สื่อมวลชนได้สร้างกระแสเรียกร้องรัฐธรรมนูญจนกลายเป็นสาธารณสมบัติ และผลักดันให้เกิดการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ภายหลังจากที่รัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร พ้นจากอำนาจไป หรือในเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 สื่อมวลชนได้สร้างกระแสเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง และเกิดการชุมนุมครั้งใหม่ ทำให้พล.อ.สุจินดา คราประยูรต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อันนำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้นายกต้องมาจากการเลือกตั้งในช่วงเวลาต่อมา เป็นต้น

2.6.2 ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน

ในส่วนของงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนนั้น พบว่า กลุ่มประชาชนเหล่านั้นมีพฤติกรรมการสื่อสารทางการเมืองใน 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเป็นผู้รับสาร และรูปแบบการเป็นผู้ส่งสาร (พัสนัย นุตาลัย, 2540) ดังนี้

1. รูปแบบการเป็นผู้รับสาร

พฤติกรรมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น คือ การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ซึ่งพบว่า ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจาก สื่อที่หลากหลายทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วน โดยประชาชนก็จะมีกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร คือ การเลือกเปิดรับ เลือกรับรู้ เลือกตีความหรือเลือกจดจำแตกต่างกันไปตามภูมิหลัง ทั้งนี้ประชาชนส่วนหนึ่งเลือกที่จะมีพฤติกรรมการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบของการเป็นผู้รับสารอย่างเดียว เนื่องจากไม่ต้องการแสดงออกทางการเมือง หรือเห็นว่าการคิดเห็นของคน ๆ เดียวคงไม่มีความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแต่อย่างใด

2. รูปแบบของการเป็นผู้ส่งสาร

ประชาชนส่วนหนึ่งเลือกที่จะมีพฤติกรรมการสื่อสารทางการเมืองเป็นผู้ส่งสารด้วย โดยรูปแบบของการเป็นผู้ส่งสารนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบของการเป็นผู้ส่งสารในการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งอาจเป็นไปได้ใน 3 ลักษณะ คือ

1.1 ลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว อาจเป็นการพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองระหว่างพ่อแม่พี่น้อง หรือเพื่อนฝูง โดยเป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือโน้มน้าวใจซึ่งกันและกัน

1.2 ลักษณะที่เป็นไปตามสถานภาพทางสังคม อาจเป็นการพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง หรืออาจารย์กับนักศึกษา โดยนอกจากจะเป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือโน้มน้าวใจแล้ว ยังอาจเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองด้วย

1.3 ลักษณะที่เป็นทางการ อาจเป็นการติดต่อกับองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมักจะมีเป้าหมายที่ชัดเจน และเป็นการสื่อสารที่เป็นทางการหรือเปิดเผย เช่น การยื่นจดหมายร้องเรียน เป็นต้น

2. รูปแบบของการเป็นผู้ส่งสารในการสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นไปได้ในหลาย ๆ ลักษณะ เช่น

2.1 การแสดงสาธารณสมบัติ โดยประชาชนอาจส่งคำตอบไปตามสื่อมวลชนต่าง ๆ เมื่อมีการสำรวจความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมือง หรืออาจส่งทางอ้อมผ่านการตอบคำถามของสถาบันที่ยังเสี่ยง เพื่อนำผลไปเสนอผู้สื่อมวลชนอีกทอดหนึ่ง

2.2 การส่งจดหมายไปยังสื่อมวลชน สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์และนิตยสารมักจะมีคอลัมน์ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเขียนจดหมายเข้าไปแสดงความคิดเห็นหรือร้องทุกข์ได้ ซึ่งประชาชนสามารถใช้ช่องทางดังกล่าวนี้ในการเป็นผู้ส่งสารทางการเมือง

2.3 การส่งบทความไปเผยแพร่ทางสื่อมวลชน ประชาชนที่มีสถานภาพและความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง อาจเขียนบทความ โดยนำเสนอประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน พร้อมกับมีหลักฐานต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือ รวมทั้งมีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ส่งไปยังหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารให้บรรณาธิการพิจารณาเผยแพร่ได้

2.4 การทำให้ตัวเองเป็นข่าวหรือเป็นแหล่งข่าวเอง โดยประชาชนต้องพยายามเปลี่ยนประเด็นปัญหาของตนเองหรือของกลุ่มให้เป็นประเด็นสาธารณะ เพื่อให้สื่อมวลชนยอมรับว่าประเด็นปัญหานั้นมีคุณค่าความเป็นข่าวจนกระทั่งยอมนำเสนอผ่านสื่อมวลชนได้

3. รูปแบบของการเป็นผู้ส่งสารในการสื่อสารแบบเครือข่าย แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 เครือข่ายที่เป็นตัวบุคคล ซึ่งมีกรณีศึกษาเกี่ยวกับของพฤติกรรมในการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มประชาชนที่เคลื่อนไหวผลักดันรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ในนาม 30 องค์การประชาธิปไตย โดยกลุ่มดังกล่าวได้ระดมใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่หลากหลาย เช่น (ชิตาพร กันหลง, 2543)

- การจุดประเด็นให้กับสังคมโดยใช้ผู้ที่มีชื่อเสียง
- การใช้สื่อและกิจกรรมประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
- การพยายามทำตัวให้เป็นข่าวทุกวัน
- การใช้สัญลักษณ์สีเขียวตองอ่อน
- การสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนทั่วไป เช่น จัดทำประชาพิจารณ์ เป็นต้น

3.2 เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตช่วยให้ประชาชนมีพฤติกรรมในการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบของการเป็นผู้ส่งสารมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนสามารถเข้าไปมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ส่งสารได้ง่ายกว่าในสื่อมวลชนอื่น ซึ่งถือได้ว่าอินเทอร์เน็ตมีส่วนช่วยในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้นกับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองระหว่างสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ กับประชาชน รวมถึงระหว่างประชาชนด้วยกันเองให้มีความสะดวก รวดเร็วขึ้น (ยุทธพร อิศรัย, 2544)

2.6.3 งานวิจัยเกี่ยวกับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 นั้น สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ทหารกับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 การสื่อสารเกี่ยวกับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 และทัศนคติต่อรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ดังนี้

1. ทหารกับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 (คึกฤทธิ์ เกะลาภ, 2551)

ปัจจัยที่ทำให้เกิดรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 มาจาก 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายในกองทัพ ได้แก่ ผลประโยชน์ของกลุ่มทหารถูกกระทบกระเทือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารตำแหน่งสำคัญของกองทัพ และปัจจัยภายนอกกองทัพ ได้แก่ รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชาติได้

วิธีการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร ทำโดยการใช้อิทธิพลกดดันนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล การข่มขู่ว่าจะใช้กำลัง การเปลี่ยนตัวผู้บริหาร และการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลทั้งชุด โคนล้มอำนาจและการยึดอำนาจ

ปัจจัยที่ทำให้รัฐประหารประสบความสำเร็จ ได้แก่ ความรวดเร็วในการปฏิบัติการ การประสานงานที่ดี และการมีระบบการสื่อสารที่ดีและทันสมัย

2. การวิเคราะห์วาทกรรมเกี่ยวกับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 (เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์, 2554)

การวิเคราะห์วาทกรรมในมิติการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า หนังสือพิมพ์มีการสร้างความจริงเกี่ยวกับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ด้วยวาทกรรม 7 ชุด ได้แก่ (1) เหตุการณ์ 19 กันยายน 2549 (2) การสร้างความชอบธรรม (3) การควบคุม (4) การทุจริต (5) การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (6) การร่างรัฐธรรมนูญ และ (7) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์วาทกรรมในมิติปฏิบัติการทางวาทกรรม พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีกลยุทธ์การสื่อสารเน้นการเมืองและเนื้อหาเชิงรื้ออาชญากรรม หนังสือพิมพ์มติชนเน้นการนำเสนอเนื้อหาการเมือง ส่วนหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันมุ่งสื่อความหมายให้แก่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในเชิงลบ

การวิเคราะห์วาทกรรมในมิติปฏิบัติการทางสังคมและวัฒนธรรม พบว่า รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 เป็นการต่อสู้ระหว่างชั่วอำนาจเก่าและใหม่ และหนังสือพิมพ์ต้องเสนอความจริงสู่สังคมภายใต้หลักเกณฑ์แห่งคุณค่าข่าวที่คอยกำกับกลวิธีการสื่อความหมายของหนังสือพิมพ์ รวมทั้งความเป็นเจ้าของธุรกิจที่จำเป็นต้องผลิตข่าวให้เป็นสินค้าไปยังกลุ่มเป้าหมาย

3. ทัศนคติต่อรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 (อนันต์ แสงสีวัฒนกุล, 2551)

นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีทัศนคติเชิงบวกต่อรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ในระดับปานกลาง และมีทัศนคติเชิงลบต่อรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติดังกล่าว ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงบวก ในขณะที่เพศ อายุ และชั้นปีที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงลบ ส่วนชั้นปีที่ศึกษาและการแสดงความคิดเห็นในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติโดยรวม

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวางหรือเก็บข้อมูล ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเพียงครั้งเดียว (Cross-sectional Study)

3.2 ประชากรเป้าหมายและตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 46,142,686 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552)

ขนาดตัวอย่าง กำหนดขึ้นตามสูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

$$n = N / 1 + Ne^2$$

โดย n คือ ขนาดตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากร

e คือ ค่าร้อยละของความคลาดเคลื่อน

ในที่นี้มีจำนวนประชากร 46,142,686 คน และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 0.03 แทนค่าในสูตรดังกล่าว ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= 46,142,686 / 1 + (46,142,686(0.03)^2) \\ &= 1111.0843 \end{aligned}$$

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บข้อมูลจากตัวอย่างจำนวน 1,111 คน

การเลือกตัวอย่างนั้น ได้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยแบ่งโควตาตามภาค (โดยแยกกรุงเทพมหานครออกมาจากภาคกลางตามข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ) ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ และคำนวณสัดส่วนของตัวอย่างในแต่ละภาคตามจำนวนประชากร ดังนี้

ตารางที่ 3.1

จำนวนประชากรและตัวอย่างในการวิจัย จำแนกตามภาค

ภาค	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
กรุงเทพมหานคร	4,275,809	103
ภาคกลาง	11,551,973	278
ภาคเหนือ	8,829,694	213
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	15,445,721	372
ภาคใต้	6,039,489	145
รวม	46,142,686	1,111

ทั้งนี้ได้สุ่มเลือกจังหวัดเพื่อเป็นตัวแทนของภาคต่าง ๆ และได้ผลการสุ่ม ดังนี้ ภาคกลาง เก็บข้อมูลจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเหนือ เก็บข้อมูลจากจังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เก็บข้อมูลจากจังหวัดอุบลราชธานีและนครพนม ภาคใต้ เก็บข้อมูลจากจังหวัดสงขลา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร ประกอบไปด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ ดังนี้

1. ภาค เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1. กรุงเทพมหานคร
2. ภาคกลาง
3. ภาคเหนือ
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5. ภาคใต้

2. เพศ เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ชาย
2. หญิง

3. อายุ เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question)

4. อาชีพ เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) โดยแบ่งคำตอบออก

8 กลุ่ม ได้แก่

1. ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ
2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ
4. พนักงานบริษัทเอกชน
5. รับจ้างรายวันทั่วไป
6. ผู้เกษียณอายุ/แม่บ้าน/ว่างงาน
7. เกษตรกร/ชาวประมง/ทำสวน
8. อื่น ๆ ระบุ.....

5. ระดับการศึกษาสูงสุด เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) โดย

แบ่งคำตอบออก 5 กลุ่ม ได้แก่

1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย
2. มัธยมศึกษาตอนปลาย
3. อนุปริญญา/ ปวช./ ปวส.
- 4.ปริญญาตรี
5. ปริญญาโทหรือสูงกว่า

6. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) โดย

แบ่งคำตอบออก 8 กลุ่ม ได้แก่

1. ไม่เกิน 10,000 บาท
2. 10,001 – 20,000 บาท
3. 20,001 - 30,000 บาท
4. 30,001 – 40,000 บาท
5. 40,001 - 50,000 บาท
6. 50,001 – 60,000 บาท
7. 60,001 - 70,000 บาท
8. 70,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ประกอบไปด้วยข้อคำถาม 3 ข้อ ดังนี้

1. ความบ่อยครั้งในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์ จำนวน 10 ชื่อ ได้แก่ ข่าวสด คม ชัด ลึก เดลินิวส์ ไทยโพสต์ ไทยรัฐ แนวหน้า บ้านเมือง ผู้จัดการรายวัน มติชน และสยามรัฐ เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

1. ทุกวัน
2. สัปดาห์ละ 5-6 วัน
3. สัปดาห์ละ 3-4 วัน
4. สัปดาห์ละ 1-2 วัน
5. เดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า
6. ไม่เคยอ่านเลย

ทั้งนี้ โดยมีการกำหนดค่าคะแนนแต่ละกลุ่ม เพื่อนำไปคำนวณ ดังนี้

ทุกวัน	= 5 คะแนน
สัปดาห์ละ 5-6 วัน	= 4 คะแนน
สัปดาห์ละ 3-4 วัน	= 3 คะแนน
สัปดาห์ละ 1-2 วัน	= 2 คะแนน
เดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า	= 1 คะแนน
ไม่เคยอ่านเลย	= 0 คะแนน

2. ลักษณะการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์ โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

1. อ่านพาดหัวข่าวใหญ่ประจำฉบับ
2. อ่านพาดหัวข่าวรอง ๆ
3. ดูภาพข่าวหน้า 1 และอ่านคำอธิบายภาพข่าวนั้น
4. อ่านเนื้อหาข่าวที่พิมพ์อยู่ในหน้า 1
5. อ่านเนื้อหาข่าวที่ต้องอ่านต่อจากหน้า 1
6. อ่านคอลัมน์ บทความ บทบรรณาธิการ สกู๊ปข่าว

3. ประเด็นในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์ โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1. เหตุผลหรือความชอบธรรมในการรัฐประหาร
2. ความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลชุดก่อนรัฐประหาร
3. เนื้อหาสาระของประกาศหรือคำสั่งของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร
4. การทำงานเพื่อปกครองบ้านเมืองของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร
5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรัฐประหารของกลุ่มคนต่าง ๆ

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มีทั้งข้อความเป็นจริง และข้อความเป็นเท็จ ได้แก่

ข้อความเป็นจริง ประกอบไปด้วย 5 ข้อความ ดังนี้

ข้อ 1. หลังรัฐประหารมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.)

ข้อ 3. คปค.ให้คำมั่นว่าจะฟื้นฟูรัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยขึ้นภายในหนึ่งปี

ข้อ 4. เหตุผลหนึ่งในการก่อการรัฐประหาร คือ องค์การอิสระถูกอำนาจทางการเมืองครอบงำ

ข้อ 5. รัฐประหารครั้งนี้ไม่มีการเสียเลือดเนื้อและไม่มีรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด

ข้อ 7. ภายหลังจากใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 คปค. ได้แปรสภาพเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)

โดยแบ่งคำตอบออก 3 กลุ่ม ได้แก่

1. จริง
2. เท็จ
3. ไม่ทราบ / ไม่แน่ใจ

ทั้งนี้ โดยมีการกำหนดค่าคะแนนแต่ละกลุ่ม เพื่อนำไปคำนวณ ดังนี้

จริง = 1 คะแนน

เท็จ = 0 คะแนน

ไม่ทราบ / ไม่แน่ใจ = 0 คะแนน

ข้อความเป็นเท็จ ประกอบไปด้วย 5 ข้อความ ดังนี้

ข้อ 2. รองหัวหน้า คปค. ท่านหนึ่ง คือ พล.ท.อนุพงษ์ เผ่าจินดา (ยศในขณะนั้น) (รองหัวหน้า คปค. มี 3 คน ไม่มี พล.ท.อนุพงษ์ เผ่าจินดา)

ข้อ 6. รัฐประหารครั้งนี้ คปค.ไม่มีประกาศเป็นการเฉพาะ เพื่อการควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน (คปค. มีประกาศฉบับที่ 5/2549 เพื่อควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน)

ข้อ 8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ต้องเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550)

ข้อ 9. ในช่วงหลังของรัฐบาลที่มี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ได้ลาออกจากตำแหน่งประธาน คมช. เพื่อเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (ลาออกมารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี)

ข้อ 10. คมช. แลงจบภารกิจหลังจากมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายสมชาย วงษ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี (คมช. แลงจบภารกิจวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551 แต่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายสมชาย วงษ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีวันที่ 18 กันยายน 2551)

โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. จริง
2. เท็จ
3. ไม่ทราบ / ไม่แน่ใจ

ทั้งนี้ โดยมีการกำหนดค่าคะแนนแต่ละกลุ่ม เพื่อนำไปคำนวณ ดังนี้

จริง	= 0 คะแนน
เท็จ	= 1 คะแนน
ไม่ทราบ / ไม่แน่ใจ	= 0 คะแนน

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้น พบว่า คะแนนรวมต่ำสุด คือ 0 คะแนน และคะแนนรวมต่ำสุด คือ 9 คะแนน ดังนั้นจึงกำหนดเกณฑ์ในการให้ความหมายของคะแนนรวม ดังนี้

0 คะแนน	หมายถึง ไม่มีความรู้เลย
1-3 คะแนน	หมายถึง มีความรู้น้อย
4-6 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ปานกลาง
7-9 คะแนน	หมายถึง มีความรู้มาก

ตอนที่ 4 ทศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มีทั้งข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ ได้แก่ (ประยุกต์จาก อนันต์ แสงสีวัฒนกุล, 2551)

ข้อความเชิงบวก ประกอบไปด้วย 8 ข้อความ ดังนี้

- ข้อ 1. คปค. มีความชอบธรรมในการรัฐประหารครั้งนี้
- ข้อ 4. รัฐประหารครั้งนี้ คปค. ทำตามเสียงเรียกร้องของคนส่วนใหญ่
- ข้อ 5. รัฐประหารครั้งนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ
- ข้อ 6. รัฐประหารครั้งนี้เป็นการยืนยันว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ไม่ได้เป็นของ

นักการเมือง

- ข้อ 8. รัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยสันติวิธีที่เหมาะสมกับสังคมไทย
 - ข้อ 10. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้การเมืองไทยมีเสถียรภาพ
 - ข้อ 13. รัฐประหารครั้งนี้เป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์
 - ข้อ 16. รัฐประหารครั้งนี้เป็นทางออกที่ดีที่สุดของวิกฤตการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น
- โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- 1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 2. เห็นด้วย
- 3. ไม่แน่ใจ
- 4. ไม่เห็นด้วย
- 5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ โดยมีการกำหนดค่าคะแนนแต่ละกลุ่ม เพื่อนำไปคำนวณ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 5 คะแนน
เห็นด้วย	= 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	= 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	= 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 1 คะแนน

ข้อความเชิงลบ ประกอบไปด้วย 8 ข้อความ ดังนี้

- ข้อ 2. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ต่างชาติมองประเทศไทยว่าเป็นประเทศที่ล้าหลัง
- ข้อ 3. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ประชาชนขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ข้อ 7. รัฐประหารครั้งนี้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทย
- ข้อ 9. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจไทยเสียหาย
- ข้อ 11. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้สังคมไทยเกิดความแตกแยกมากขึ้น
- ข้อ 12. รัฐประหารครั้งนี้เป็นการทำลายเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

ข้อ 14. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้มีการล่องละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

ข้อ 15. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ประเทศไทยอยู่ภายใต้เผด็จการทหาร

โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. เห็นด้วย
3. ไม่แน่ใจ
4. ไม่เห็นด้วย
5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ โดยมีการกำหนดค่าคะแนนแต่ละกลุ่ม เพื่อนำไปคำนวณ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 1 คะแนน
เห็นด้วย	= 1 คะแนน
ไม่แน่ใจ	= 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	= 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	= 5 คะแนน

หลังจากได้นำคะแนนทัศนคติรวมทั้ง 16 ข้อความ มาหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และกำหนดเกณฑ์ในการให้ความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

1.00-2.49 คะแนน	หมายถึง มีทัศนคติเป็นลบ
2.50-3.49 คะแนน	หมายถึง มีทัศนคติเป็นกลาง
3.50-5.00 คะแนน	หมายถึง มีทัศนคติเป็นบวก

3.4 การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานั้น ผู้วิจัยได้นำมาทดสอบคุณภาพก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ความตรง (Validity) ผู้วิจัยโดยได้นำแบบสอบถามตอนที่ 3 และ 4 ที่วัดความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไปให้นักวิจัยที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญรวม 3 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และได้นำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) โดยได้คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีมากกว่า .05 ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2. ความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามตอนที่ 3 และ 4 ที่วัดความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงจากนักวิจัยที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับผู้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของ Kuder-Richardson ในตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” และค่าสัมประสิทธิ์ของ Cronbach ในตอนที่ 4 ทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ซึ่งได้ผล ดังนี้

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .717

ตอนที่ 4 ทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .864

ทั้งนี้แบบสอบถามทั้ง 2 ตอนดังกล่าวมีค่าสัมประสิทธิ์มากกว่า .07 สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม โดยมีผู้เก็บรวบรวมข้อมูล 20 คน และมีผู้ควบคุมการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 คน ทั้งนี้ได้เก็บข้อมูลในจังหวัดและภาคต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในระยะเวลา 3 เดือน คือ เดือนกันยายน-พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการพรรณนาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” และทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (Oneway ANOVA) และวิธีการเปรียบเทียบผลต่างนัยสำคัญ (Least Significant Difference: LSD) รวมทั้งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549” นี้ จะนำเสนอผลการวิจัยเป็น 10 ตอน ได้แก่

4.1 ลักษณะทางประชากร

4.2 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.3 ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.4 ทักษะคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.5 ลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.6 ลักษณะทางประชากรกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.7 ลักษณะทางประชากรกับทักษะคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.8 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.9 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับทักษะคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.10 ความรู้กับทักษะคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะทางประชากร

4.1.1 ภาค

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประมาณ 1 ใน 3 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมา 1 ใน 4 อยู่ในภาคกลาง ส่วนที่เหลืออยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 19.2) ภาคใต้ (ร้อยละ 13.1) และ กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 9.3) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1
จำนวนและร้อยละของภาค

ภาค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	103	9.3
ภาคกลาง	278	25.0
ภาคเหนือ	213	19.2
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	372	33.5
ภาคใต้	145	13.1
รวม	1,111	100.0

4.1.2 เพศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 54.7 เป็นเพศหญิง ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 45.3 เป็นเพศชาย ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2
จำนวนและร้อยละของเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	503	45.3
หญิง	608	54.7
รวม	1,111	100.0

4.1.3 อายุ

กลุ่มตัวอย่างมีอายุสูงสุด 80 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี โดยเฉลี่ยมาอายุ 36.65 ปี ทั้งนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 35.9 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี รองลงมาร้อยละ 34.2 มีอายุ 40 ปีขึ้นไป และร้อยละ 29.9 มีอายุ 30-39 ปี ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3
จำนวน ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 30 ปี	399	35.9
30-39 ปี	332	29.9
40 ปีขึ้นไป	380	34.2
รวม	1,111	100.0
ค่าต่ำสุด = 20, ค่าสูงสุด = 80 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต = 36.65, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.419		

4.1.4 อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด (ร้อยละ 31.0) รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ (ร้อยละ 23.4) ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ (ร้อยละ 15.8) รับจ้างรายวันทั่วไป (ร้อยละ 8.5) เกษตรกร/ชาวประมง/ทำสวน (ร้อยละ 6.8) พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 4.7) และเกษียณอายุ/แม่บ้าน/ว่างงาน (ร้อยละ 3.5) ตามลำดับ โดยมีผู้ที่ประกอบอาชีพนอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้นอีกร้อยละ 6.3 ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4

จำนวนและร้อยละของอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พนักงานบริษัทเอกชน	344	31.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	260	23.4
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	176	15.8
รับจ้างรายวันทั่วไป	94	8.5
เกษตรกร/ชาวประมง/ทำสวน	76	6.8
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	52	4.7
เกษียณอายุ/แม่บ้าน/ว่างงาน	39	3.5
อื่น ๆ	70	6.3
รวม	1,111	100.0

4.1.5 ระดับการศึกษาสูงสุด

กลุ่มตัวอย่างประมาณกว่า 2 ใน 5 จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 17.9 จบการศึกษาสูงสุดในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 16.6 จบการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ร้อยละ 15.7 จบการศึกษาสูงสุดในระดับอนุปริญญา/ ปวส. และร้อยละ 5.0 จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5
จำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	199	17.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวท.	184	16.6
อนุปริญญา/ ปวส.	174	15.7
ปริญญาตรี	498	44.8
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	56	5.0
รวม	1,111	100.0

4.1.6 รายได้ส่วนตัวต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 38.3 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท รองลงมาร้อยละ 36.9 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 14.0 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท ร้อยละ 4.1 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 30,001 – 40,000 บาท ร้อยละ 4.0 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 40,001 – 50,000 บาทขึ้นไป และร้อยละ 2.7 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 40,001 - 50,000 บาท ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6
จำนวนและร้อยละของรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 10,000 บาท	410	36.9
10,001 – 20,000 บาท	426	38.3
20,001 - 30,000 บาท	155	14.0
30,001 – 40,000 บาท	46	4.1
40,001 - 50,000 บาท	30	2.7
50,001 บาทขึ้นไป	44	4.0
รวม	1,111	100.0

4.2 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.2.1 การเคยอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากที่สุดคือ ไทยรัฐ (ร้อยละ 81.4) รองลงมา คือ เดลินิวส์ (ร้อยละ 59.7) ข่าวสด (ร้อยละ 42.8) คมชัดลึก (ร้อยละ 35.1) มติชน (ร้อยละ 34.7) ผู้จัดการรายวัน (ร้อยละ 19.9) ไทยโพสต์ (ร้อยละ 16.7) แนวหน้า (ร้อยละ 13.6) บ้านเมือง (ร้อยละ 12.7) และสยามรัฐ (ร้อยละ 12.4) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7

จำนวนและร้อยละของหนังสือพิมพ์ที่เคยอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”*

หนังสือพิมพ์ที่เคยอ่าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไทยรัฐ	863	81.4
เดลินิวส์	633	59.7
ข่าวสด	454	42.8
คมชัดลึก	372	35.1
มติชน	368	34.7
ผู้จัดการรายวัน	211	19.9
ไทยโพสต์	177	16.7
แนวหน้า	144	13.6
บ้านเมือง	135	12.7
สยามรัฐ	131	12.4

*ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.2.2 ความบ่อยครั้งในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์

เมื่อพิจารณาความบ่อยครั้งในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากกลุ่มตัวอย่างที่เคยอ่านเนื้อหาดังกล่าวจากหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ พบว่า

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 34.4 อ่านทุกวัน รองลงมาร้อยละ 25.1 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 19.8 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 13.7 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน และร้อยละ 7.0 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 27.8 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน รองลงมาร้อยละ 22.0 อ่านทุกวัน ร้อยละ 21.3 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 15.0 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน และร้อยละ 13.9 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์ข่าวสด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 26.7 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน รองลงมาร้อยละ 22.2 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า ร้อยละ 18.9 อ่านทุกวัน ร้อยละ 18.1 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน และร้อยละ 14.1 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 34.1 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน รองลงมาร้อยละ 24.5 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า ร้อยละ 18.3 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 12.6 อ่านทุกวัน และร้อยละ 10.5 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์มติชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 23.9 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า รองลงมาร้อยละ 23.6 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 20.9 อ่านทุกวัน ร้อยละ 20.1 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน และร้อยละ 11.4 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 38.9 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน รองลงมาร้อยละ 32.7 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า ร้อยละ 12.3 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 8.5 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน และร้อยละ 7.6 อ่านทุกวัน ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 39.5 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า รองลงมาร้อยละ 25.4 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 24.9 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 6.8 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน และร้อยละ 3.4 อ่านทุกวัน ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์แนวหน้า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 37.5 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า รองลงมาร้อยละ 20.1 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 18.8 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน ร้อยละ 18.1 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน และร้อยละ 5.6 อ่านทุกวัน ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์บ้านเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 38.5 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า รองลงมาร้อยละ 28.9 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน ร้อยละ 16.3 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 8.9 อ่านทุกวัน และร้อยละ 7.4 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 31.3 อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน รองลงมา ร้อยละ 30.5 อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า ร้อยละ 21.4 อ่านสัปดาห์ละ 3-4 วัน ร้อยละ 12.2 อ่านสัปดาห์ละ 5-6 วัน และร้อยละ 4.6 อ่านทุกวัน ตามลำดับ

ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8

จำนวนและร้อยละของความบ่อยครั้งในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”
จากหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์	ความบ่อยครั้ง					รวม
	ทุกวัน	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 3-4 วัน	สัปดาห์ละ 1-2 วัน	เดือนละ 1-3 วัน	
ไทยรัฐ	297 (34.4)	118 (13.7)	217 (25.1)	171 (19.8)	60 (7.0)	863 (100.0)
เดลินิวส์	139 (22.0)	95 (15.0)	135 (21.3)	176 (27.8)	88 (13.9)	633 (100.0)
ข่าวสด	86 (18.9)	64 (14.1)	82 (18.1)	121 (26.7)	101 (22.2)	454 (100.0)
คม ชัด ลึก	47 (12.6)	39 (10.5)	68 (18.3)	127 (34.1)	91 (24.5)	372 (100.0)
มติชน	77 (20.9)	42 (11.4)	74 (20.1)	87 (23.6)	88 (23.9)	368 (100.0)
ผู้จัดการรายวัน	16 (7.6)	18 (8.5)	26 (12.3)	82 (38.9)	69 (32.7)	211 (100.0)
ไทยโพสต์	6 (3.4)	12 (6.8)	45 (25.4)	44 (24.9)	70 (39.5)	177 (100.0)
แนวหน้า	8 (5.6)	27 (18.8)	26 (18.1)	29 (20.1)	54 (37.5)	144 (100.0)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

หนังสือพิมพ์	ความบ่อยครั้ง					รวม
	ทุกวัน	สัปดาห์ละ 5-6 วัน	สัปดาห์ละ 3-4 วัน	สัปดาห์ละ 1-2 วัน	เดือนละ 1-3 วัน	
บ้านเมือง	12 (8.9)	10 (7.4)	22 (16.3)	39 (28.9)	52 (38.5)	135 (100.0)
สยามรัฐ	6 (4.6)	16 (12.2)	28 (21.4)	41 (31.3)	40 (30.5)	131 (100.0)

4.2.3 ลักษณะการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์

กลุ่มตัวอย่างอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากพาดหัวข่าวใหญ่ประจำฉบับมากที่สุด (ร้อยละ 73.5) รองลงมา อ่านจากพาดหัวข่าวรอง (ร้อยละ 54.8) ดูจากภาพข่าวหน้า 1 และอ่านคำอธิบายภาพข่าวนั้น (ร้อยละ 49.4) อ่านจากเนื้อหาข่าวที่พิมพ์อยู่ในหน้า 1 (ร้อยละ 32.3) อ่านจากเนื้อหาข่าวที่ต้องอ่านต่อจากหน้า 1 (ร้อยละ 32.2) และอ่านจากคอลัมน์บทความ บทบรรณาธิการ สกู๊ปข่าว (ร้อยละ 28.0) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9

จำนวนและร้อยละของลักษณะการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์

ลักษณะการอ่าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อ่านพาดหัวข่าวใหญ่ประจำฉบับ	812	73.5
อ่านพาดหัวข่าวรอง	605	54.8
ดูภาพข่าวหน้า 1 และอ่านคำอธิบายภาพข่าวนั้น	546	49.4
อ่านเนื้อหาข่าวที่พิมพ์อยู่ในหน้า 1	357	32.3
อ่านเนื้อหาข่าวที่ต้องอ่านต่อจากหน้า 1	356	32.2
อ่านคอลัมน์ บทความ บทบรรณาธิการ สกู๊ปข่าว	309	28.0

*ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.2.4 ประเด็นในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์มากที่สุด คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรัฐประหาร (ร้อยละ 28.8) รองลงมา คือ เนื้อหาสาระของประกาศหรือคำสั่งของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร (ร้อยละ 22.0) เหตุผลหรือความชอบธรรมในการรัฐประหาร (ร้อยละ 21.3) ความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลชุดก่อนรัฐประหาร (ร้อยละ 18.9) และการทำงานเพื่อปกครองบ้านเมืองของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร (ร้อยละ 9.0) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10

จำนวนและร้อยละของประเด็นในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์

ประเด็นในการอ่าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรัฐประหาร	320	28.8
เนื้อหาสาระของประกาศหรือคำสั่งของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร	244	22.0
เหตุผลหรือความชอบธรรมในการรัฐประหาร	237	21.3
ความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลชุดก่อนรัฐประหาร	210	18.9
การทำงานเพื่อปกครองบ้านเมืองของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร	100	9.0
รวม	1,111	100.0

4.3 ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.3.1 ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในแต่ละข้อความ

ในส่วนข้อความที่เป็นจริงนั้น ข้อความที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุดในข้อความที่ว่า “หลังรัฐประหารมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.)” (ร้อยละ 61.7) รองลงมา คือ ข้อความที่ว่า “ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 คปค. ได้แปรสภาพเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)” (ร้อยละ 52.0) ข้อความที่ว่า “คปค.ให้คำมั่นว่าจะฟื้นฟูรัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยขึ้นภายในหนึ่งปี” (ร้อยละ 48.0) ข้อความที่ว่า “เหตุผลหนึ่งในการก่อการรัฐประหาร คือ องค์การอิสระถูกอำนาจทางการเมืองครอบงำ” (ร้อยละ 39.5) และข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ไม่มีการเสียเลือดเนื้อและไม่มีรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด” (ร้อยละ 34.7) ตามลำดับ

ในส่วนข้อความที่เป็นเท็จนั้น ข้อความที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุดในข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ คปค.ไม่มีประกาศเป็นการเฉพาะเพื่อการควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน” (ร้อยละ 30.6) รองลงมา คือ ข้อความที่ว่า “คมช. แฉลงจบภารกิจหลังจากมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายสมชาย วงษ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี” (ร้อยละ 27.1) ข้อความที่ว่า “ในช่วงหลังของรัฐบาลที่มี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ได้ลาออกจากตำแหน่งประธาน คมช. เพื่อเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม” (ร้อยละ 25.4) ข้อความที่ว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550” (ร้อยละ 12.5) และข้อความที่ว่า “รองหัวหน้า คปค. ท่านหนึ่ง คือ พล.ท.อนุพงษ์ เผ่าจินดา (ยศในขณะนั้น)” (ร้อยละ 12.2) ตามลำดับ

ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11

จำนวนและร้อยละของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในแต่ละข้อความ

ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด	รวม
<u>ข้อความที่เป็นจริง</u>			
หลังรัฐประหารมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.)	686 (61.7)	425 (38.3)	1,111 (100.0)
ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 คปค. ได้แปรสภาพเป็น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)	578 (52.0)	533 (48.0)	1,111 (100.0)

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด	รวม
คปค.ให้คำมั่นว่าจะฟื้นฟูรัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยขึ้นภายในหนึ่งปี	533 (48.0)	578 (52.0)	1,111 (100.0)
เหตุผลหนึ่งในการก่อการรัฐประหาร คือ องค์การอิสระถูกอำนาจทางการเมืองครอบงำ	439 (39.5)	672 (60.5)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้ไม่มีการเสียเลือดเนื้อและไม่มีรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด	386 (34.7)	725 (65.3)	1,111 (100.0)
<u>ข้อความที่เป็นเท็จ</u>			
รัฐประหารครั้งนี้ คปค.ไม่มีประกาศเป็นการเฉพาะเพื่อการควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน	340 (30.6)	771 (69.4)	1,111 (100.0)
คมช. แฉลงจบภารกิจหลังจากมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายสมชาย วงษ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี	301 (27.1)	810 (72.9)	1,111 (100.0)
ในช่วงหลังของรัฐบาลที่มี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ได้ลาออกจากตำแหน่งประธาน คมช. เพื่อเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	282 (25.4)	829 (74.6)	1,111 (100.0)
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	139 (12.5)	972 (87.5)	1,111 (100.0)
รองหัวหน้า คปค. ท่านหนึ่ง คือ พล.ท.อนุพงษ์ เผ่าจินดา (ยศในขณะนั้น)	135 (12.2)	976 (87.8)	1,111 (100.0)

4.3.2 ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” โดยรวม

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 44.5 มีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 37.4 มีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในระดับน้อย ร้อยละ 11.6 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” เลย และร้อยละ 6.6 มีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในระดับมาก ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12

จำนวนและร้อยละของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” โดยรวม

ความรู้โดยรวม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีความรู้เลย	129	11.6
น้อย	415	37.4
ปานกลาง	494	44.5
มาก	73	6.6
รวม	1,111	100.0

4.4 ทศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.4.1 ทศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในแต่ละข้อความ

ในส่วนข้อความเชิงบวก ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้เป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 27.1 ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 24.4 เห็นด้วย ร้อยละ 20.3 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 17.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และร้อยละ 11.1 ไม่เห็นด้วย ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้เป็นการยืนยันว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ไม่ได้เป็นของนักการเมือง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 27.8 ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 24.3 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.4 เห็นด้วย ร้อยละ 16.7 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 11.8 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้เป็นทางออกที่ดีที่สุดของวิกฤตการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 27.5 ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 26.6 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 17.6 เห็นด้วย ร้อยละ 16.7 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 11.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 31.3 ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 26.8 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 17.1 เห็นด้วย ร้อยละ 14.0 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 10.7 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “คปค. มีความชอบธรรมในการรัฐประหารครั้งนี้” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 30.2 ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 23.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.9 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 18.7 เห็นด้วย และร้อยละ 8.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ คปค. ทำตามเสียงเรียกร้องของคนส่วนใหญ่” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 32.0 ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 26.3 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 18.4 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 17.8 เห็นด้วย และร้อยละ 5.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยสันติวิธีที่เหมาะสมกับสังคมไทย” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 30.1 ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 25.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 22.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 17.6 เห็นด้วย และร้อยละ 5.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ทำให้การเมืองไทยมีเสถียรภาพ” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 33.3 ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 28.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 22.1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 11.8 เห็นด้วย และร้อยละ 4.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ในส่วนข้อความเชิงลบ ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ประชาชนขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 32.2 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 27.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 19.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 17.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และร้อยละ 4.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทย” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 27.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมา ร้อยละ 26.8 เห็นด้วย ร้อยละ 26.6 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 13.8 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 5.1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้เป็นการทำลายเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 37.2 ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 26.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 23.6 เห็นด้วย ร้อยละ 9.6 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 3.6 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ทำให้มีการล่องละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 30.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมา ร้อยละ 27.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 24.0 เห็นด้วย ร้อยละ 15.8 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 2.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ประเทศไทยอยู่ภายใต้เผด็จการทหาร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 31.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมา ร้อยละ 28.0 เห็นด้วย ร้อยละ 21.2 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 16.5 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 3.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ต่างชาติมองประเทศไทยว่า เป็นประเทศที่ล้าหลัง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 37.0 เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 30.8 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.5 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 13.1 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 3.6 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจไทยเสียหาย” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 37.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมา ร้อยละ 31.0 เห็นด้วย ร้อยละ 19.8 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 9.2 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 2.6 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ว่า “รัฐประหารครั้งนี้ทำให้สังคมไทยเกิดความแตกแยกมากขึ้น” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 38.7 เห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมา ร้อยละ 32.0 เห็นด้วย ร้อยละ 18.0 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 8.1 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 3.2 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13

จำนวนและร้อยละของทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในแต่ละข้อความ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
<u>ข้อความเชิงบวก</u>						
รัฐประหารครั้งนี้เป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์	191 (17.2)	271 (24.4)	301 (27.1)	123 (11.1)	225 (20.3)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้เป็นการยืนยันว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ไม่ได้เป็นของนักการเมือง	131 (11.8)	216 (19.4)	309 (27.8)	185 (16.7)	270 (24.3)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้เป็นทางออกที่ดีที่สุดของวิกฤตการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น	129 (11.6)	195 (17.6)	306 (27.5)	185 (16.7)	296 (26.6)	1,111 (100.0)

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					รวม
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
รัฐประหารครั้งนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ สูงสุดของชาติ	119 (10.7)	190 (17.1)	348 (31.3)	156 (14.0)	298 (26.8)	1,111 (100.0)
คปค. มีความชอบธรรมในการ รัฐประหารครั้งนี้	91 (8.2)	208 (18.7)	335 (30.2)	221 (19.9)	256 (23.0)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้ คปค. ทำตามเสียง เรียกร้องของคนส่วนใหญ่	61 (5.5)	198 (17.8)	356 (32.0)	204 (18.4)	292 (26.3)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการ เปลี่ยนแปลงโดยสันติวิธีที่เหมาะสมกับ สังคมไทย	55 (5.0)	196 (17.6)	334 (30.1)	244 (22.0)	282 (25.4)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้ทำให้การเมืองไทยมี เสถียรภาพ	51 (4.6)	131 (11.8)	370 (33.3)	313 (28.2)	246 (22.1)	1,111 (100.0)
<u>ข้อความเชิงลบ</u>						
รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ประชาชนขาด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	193 (17.4)	358 (32.2)	300 (27.0)	216 (19.4)	44 (4.0)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้เป็นอุปสรรคในการ พัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทย	307 (27.6)	298 (26.8)	296 (26.6)	153 (13.8)	57 (5.1)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้เป็นการทำลาย เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540	289 (26.0)	262 (23.6)	413 (37.2)	107 (9.6)	40 (3.6)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้ทำให้มีการล่วงละเมิด สิทธิมนุษยชนมากขึ้น	333 (30.0)	267 (24.0)	309 (27.8)	175 (15.8)	27 (2.4)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ประเทศไทยอยู่ ภายใต้เผด็จการทหาร	344 (31.0)	311 (28.0)	235 (21.2)	183 (16.5)	38 (3.4)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ต่างชาติมอง ประเทศไทยว่า เป็นประเทศที่ล้าหลัง	342 (30.8)	411 (37.0)	172 (15.5)	146 (13.1)	40 (3.6)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจไทย เสียหาย	416 (37.4)	344 (31.0)	220 (19.8)	102 (9.2)	29 (2.6)	1,111 (100.0)
รัฐประหารครั้งนี้ทำให้สังคมไทยเกิด ความแตกแยกมากขึ้น	430 (38.7)	355 (32.0)	200 (18.0)	90 (8.1)	36 (3.2)	1,111 (100.0)

4.4.2 ทศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” โดยรวม

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 47.6 มีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในลักษณะเป็นกลาง รองลงมา ร้อยละ 43.1 มีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในลักษณะเป็นลบ และร้อยละ 9.3 มีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในลักษณะเป็นบวก ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14

จำนวนและร้อยละของทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” โดยรวม

ทัศนคติโดยรวม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลบ	479	43.1
กลาง	529	47.6
บวก	103	9.3
รวม	1,111	100.0

4.5 ลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.5.1 ภาคกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่อยู่ในภาคต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่อยู่ในภาคแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.1) ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ
“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามภาค

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	53.493	4	13.373	23.551*	.000
ภายในกลุ่ม	628.035	1106	.568		
รวม	681.528	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่อยู่ในภาคต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ ที่มีนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16
การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ
“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามภาค

ภาค		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
กรุงเทพฯ	กลาง	.067	.440
	เหนือ	1.60	.078
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.365*	.000
	ใต้	.101	.299
กลาง	กรุงเทพฯ	-.067	.440
	เหนือ	.093	.177
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.432*	.000
	ใต้	.034	.662
เหนือ	กรุงเทพฯ	-.160	.078
	กลาง	-.093	.177
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.525*	.000
	ใต้	-.059	.468
ตะวันออกเฉียงเหนือ	กรุงเทพฯ	.365*	.000
	กลาง	.432*	.000
	เหนือ	.525*	.000
	ใต้	.466*	.000
ใต้	กรุงเทพฯ	-.101	.299
	กลาง	-.034	.662
	เหนือ	.059	.468
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.466*	.000

*Sig. < .05

4.5.2 เพศกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีเพศต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีเพศแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.2) โดยเพศชายจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าเพศหญิง ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17

การเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามเพศ

เพศ	N	Mean	SD	t	df	Sig.
ชาย	503	.97	.821	3.054*	1025.876	.005
หญิง	608	.83	.746			

*Sig. < .05

4.5.3 อายุกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีอายุต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.3) ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ
“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอายุ

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5.974	2	2.987	4.899*	.008
ภายในกลุ่ม	675.555	1108	.610		
รวม	681.528	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีอายุต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีอายุ 30-39 ปีจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ 40 ปีขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ
“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอายุ

อายุ		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
น้อยกว่า 30 ปี	30-39 ปี	-.164*	.005
	40 ปีขึ้นไป	-.140*	.012
30-39 ปี	น้อยกว่า 30 ปี	.164*	.005
	40 ปีขึ้นไป	.024	.679
40 ปีขึ้นไป	น้อยกว่า 30 ปี	.140*	.012
	30-39 ปี	-.024	.679

*Sig. < .05

4.5.4 อาชีพกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.4) ดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ
“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอาชีพ

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	40.562	3	13.521	23.352*	.000
ภายในกลุ่ม	640.966	1107	.579		
รวม	681.528	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว พนักงานเอกชน และอื่น ๆ รวมทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชนจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่มีนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ
“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
ข้าราชการ	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.414*	.000
	พนักงานเอกชน	.397*	.000
	อื่น ๆ	.593*	.000
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ	-.414*	.000
	พนักงานเอกชน	-.017	.782
	อื่น ๆ	.179*	.005
พนักงานเอกชน	ข้าราชการ	-.397*	.000
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	.017	.782
	อื่น ๆ	.197*	.001
อื่น ๆ	ข้าราชการ	-.593*	.000
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.179*	.005
	พนักงานเอกชน	-.197*	.001

*Sig. < .05

4.5.5 ระดับการศึกษาสูงสุดกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.5) โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาดำกว่าระดับปริญญาตรี ดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22

การเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	N	Mean	SD	t	df	Sig.
ต่ำกว่าปริญญาตรี	557	.75	.666	-6.269*	1039.443	.000
ปริญญาตรีขึ้นไป	554	1.04	.863			

*Sig. < .05

4.5.6 รายได้ส่วนตัวต่อเดือนกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.6) ดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	49.648	2	24.824	43.529*	.000
ภายในกลุ่ม	631.880	1108	.570		
รวม	681.528	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท รวมทั้งผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และ 10,001-20,000 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

รายได้ส่วนตัวต่อเดือน		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001-20,000 บาท	-.309*	.000
	20,001 บาทขึ้นไป	-.536*	.000
10,001-20,000 บาท	ไม่เกิน 10,000 บาท	.309*	.000
	20,001 บาทขึ้นไป	-.227*	.000
20,001 บาทขึ้นไป	ไม่เกิน 10,000 บาท	.536*	.000
	10,001-20,000 บาท	.227*	.000

*Sig. < .05

4.6 ลักษณะทางประชากรกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.6.1 ภาคกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่อยู่ในภาคต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่อยู่ในภาคแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.1) ดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามภาค

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	367.272	4	91.818	21.086*	.000
ภายในกลุ่ม	4816.130	1106	4.355		
รวม	5183.402	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่อยู่ในภาคต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่อยู่กรุงเทพมหานครจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ รวมทั้งผู้ที่อยู่ในภาคกลางจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ นอกจากนั้นผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามภาค

ภาค		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
กรุงเทพฯ	กลาง	.320	.184
	เหนือ	1.324*	.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.118	.611
	ใต้	1.088*	.000
กลาง	กรุงเทพฯ	-.320	.184
	เหนือ	1.005*	.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.438*	.008
	ใต้	.768*	.000
เหนือ	กรุงเทพฯ	-1.324*	.000
	กลาง	-1.005*	.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.443*	.000
	ใต้	-.237	.292
ตะวันออกเฉียงเหนือ	กรุงเทพฯ	.118	.611
	กลาง	.438*	.008
	เหนือ	1.443*	.000
	ใต้	1.206*	.000
ใต้	กรุงเทพฯ	-1.088*	.000
	กลาง	-.768*	.000
	เหนือ	.237	.292
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.206*	.000

*Sig. < .05

4.6.2 เพศกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีเพศต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีเพศแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.2) โดยเพศชายจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าเพศหญิง ดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27

การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามเพศ

เพศ	N	Mean	SD	t	df	Sig.
ชาย	503	3.83	2.151	5.655*	1109	.000
หญิง	608	3.11	2.090			

*Sig. < .05

4.6.3 อายุกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีอายุต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.3) ดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามอายุ

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	303.546	2	151.773	34.461*	.000
ภายในกลุ่ม	4879.856	1108	4.404		
รวม	5183.402	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีอายุต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีอายุ 30-39 ปีจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ 40 ปีขึ้นไป และผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามอายุ

อายุ		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
น้อยกว่า 30 ปี	30-39 ปี	-.721*	.000
	40 ปีขึ้นไป	-1.242*	.000
30-39 ปี	น้อยกว่า 30 ปี	.721*	.000
	40 ปีขึ้นไป	-.521*	.001
40 ปีขึ้นไป	น้อยกว่า 30 ปี	1.242*	.000
	30-39 ปี	.521*	.001

*Sig. < .05

4.6.4 อาชีพกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.4) ดังตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามอาชีพ

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	368.780	3	122.927	28.264*	.000
ภายในกลุ่ม	4814.623	1107	4.349		
รวม	5183.402	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว พนักงานเอกชน และอื่น ๆ รวมทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และอื่น ๆ ที่มีนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
ข้าราชการ	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1.138*	.000
	พนักงานเอกชน	1.705*	.000
	อื่น ๆ	1.492*	.000
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ	-1.138*	.000
	พนักงานเอกชน	.568*	.001
	อื่น ๆ	.354*	.041
พนักงานเอกชน	ข้าราชการ	-1.705*	.000
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.568*	.001
	อื่น ๆ	-.213	.184
อื่น ๆ	ข้าราชการ	-1.492*	.000
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-.354*	.041
	พนักงานเอกชน	.213	.184

*Sig. < .05

4.6.5 ระดับการศึกษาสูงสุดกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันว่าระดับนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.5) โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32

การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	N	Mean	SD	t	df	Sig.
ต่ำกว่าปริญญาตรี	557	3.31	2.172	-1.909	1109	.057
ปริญญาตรีขึ้นไป	554	3.56	2.145			

4.6.6 รายได้ส่วนตัวต่อเดือนกับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.6) ดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	326.546	2	163.273	37.248*	.000
ภายในกลุ่ม	4856.856	1108	4.383		
รวม	5183.402	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีรายได้ส่วนต่อเดือนต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ส่วนต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท รวมทั้งผู้ที่มีรายได้ส่วนต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และ 10,001-20,000 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”
จำแนกตามรายได้ส่วนต่อเดือน

รายได้ส่วนต่อเดือน		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001-20,000 บาท	-.668*	.000
	20,001 บาทขึ้นไป	-1.402*	.000
10,001-20,000 บาท	ไม่เกิน 10,000 บาท	.668*	.000
	20,001 บาทขึ้นไป	-.734*	.000
20,001 บาทขึ้นไป	ไม่เกิน 10,000 บาท	1.402*	.000
	10,001-20,000 บาท	.734*	.000

*Sig. < .05

4.7 ลักษณะทางประชากรกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

4.7.1 ภาวกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่อยู่ในภาคต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่อยู่ในภาคต่างกัันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3.1) ดังตารางที่ 4.35

ตารางที่ 4.35

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของมีทัศนคติเกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามภาค

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	59.443	4	14.861	25.112*	.000
ภายในกลุ่ม	654.525	1106	.592		
รวม	713.968	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่อยู่ในภาคต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่อยู่กรุงเทพมหานครจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งผู้ที่อยู่ในภาคกลางจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ นอกจากนั้นผู้ที่อยู่ในภาคเหนือจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตลอดจนผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคเหนือ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.36

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามภาค

ภาค		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
กรุงเทพฯ	กลาง	.40683*	.000
	เหนือ	.31539*	.001
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	.72610*	.000
	ใต้	.68629*	.000
กลาง	กรุงเทพฯ	-4.0683*	.000
	เหนือ	-.09144	.192
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	.31927*	.000
	ใต้	.27945*	.000
เหนือ	กรุงเทพฯ	-.31539*	.001
	กลาง	.09144	.192
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	.41071*	.000
	ใต้	.37089*	.000
ตะวันออกเฉียงเหนือ	กรุงเทพฯ	-.72610*	.000
	กลาง	-.31927*	.000
	เหนือ	.41071*	.000
	ใต้	-.03982	.597
ใต้	กรุงเทพฯ	-.68629*	.000
	กลาง	-.27945*	.000
	เหนือ	-.37089*	.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	.03982	.597

*Sig. < .05

4.7.2 เพศกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีเพศต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีเพศแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 3.2) ดังตารางที่ 4.37

ตารางที่ 4.37

การเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามเพศ

เพศ	N	Mean	SD	t	df	Sig.
ชาย	503	2.4717	.83170	-1.208	1039.709	.227
หญิง	608	2.5304	.77627			

4.7.3 อายุกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีอายุต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3.3) ดังตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามอายุ

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	10.671	2	5.335	8.405	.000
ภายในกลุ่ม	703.297	1108	.635		
รวม	713.968	1110			

*Sig. < .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีอายุต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปีจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ดีกว่าผู้ที่มีอายุ 30-39 ปี และผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39

การเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามอายุ

อายุ		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	Sig.
น้อยกว่า 30 ปี	30-39 ปี	.21867*	.000
	40 ปีขึ้นไป	.18887*	.001
30-39 ปี	น้อยกว่า 30 ปี	-.21867*	.000
	40 ปีขึ้นไป	.02980	.619
40 ปีขึ้นไป	น้อยกว่า 30 ปี	-.18887*	.001
	30-39 ปี	.02980	.619

*Sig. < .05

4.7.4 อาชีพกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 3.4) ดังตารางที่ 4.40

ตารางที่ 4.40

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเกี่ยวกับ“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามอาชีพ

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.398	3	.799	1.243	.293
ภายในกลุ่ม	711.570	1107	.643		
รวม	713.968	1110			

4.7.5 ระดับการศึกษาสูงสุดกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3.5) โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ดีกว่าผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ดังตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.41

การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	N	Mean	SD	t	df	Sig.
ต่ำกว่าปริญญาตรี	557	2.4207	.82510	-3.483*	1101.498	.001
ปริญญาตรีขึ้นไป	554	2.5874	.76982			

*Sig. < .05

4.7.6 รายได้ส่วนตัวต่อเดือนกับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ระหว่างผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 3.6) ดังตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.42

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”
จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

แหล่งที่มา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.665	2	.333	.517	.597
ภายในกลุ่ม	713.303	1108	.644		
รวม	713.968	1110			

4.8 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” พบว่า การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 4) โดยเป็นความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือ ผู้ที่เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มากจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มาก ส่วนผู้ที่เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์น้อยจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” น้อย โดยขนาดความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 4.43

ตารางที่ 4.43

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับความรู้เกี่ยวกับ
“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

ตัวแปร	การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์	
	r	Sig.
ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	.346*	.000

*Sig. < .05

4.9 การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” พบว่า การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 5) โดยเป็นความสัมพันธ์ทางลบ กล่าวคือ ผู้ที่เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มากจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไม่ดี ส่วนผู้ที่เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์น้อยจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ดี แต่ขนาดความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำมาก ดังตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ
“รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

ตัวแปร	การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์	
	r	Sig.
ทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	-.092*	.002

*Sig. < .05

4.10 ความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” พบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 6) ดังตารางที่ 4.45

ตารางที่ 4.45

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

ตัวแปร	ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	
	r	Sig.
ทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”	.001	.977

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การวิจัยเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549” นี้ มีปัญหาคำถามหลัก 3 ข้อได้แก่

1. ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรสามารถอธิบายการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” และความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” รวมทั้งทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร
2. หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” และเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร
3. ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวางหรือเก็บข้อมูล ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเพียงครั้งเดียว (Cross-sectional Study)

ประชากรเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปในปี พ.ศ. 2552 ขนาดตัวอย่าง 1,111 คน ใช้การเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยแบ่งโควตาตามภาค โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่ ลักษณะทางประชากร การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” และทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ทั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม

หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการพรรณนาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

(Independent Samples T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (Oneway ANOVA) และวิธีการเปรียบเทียบผลต่างนัยสำคัญ (Least Significant Difference: LSD) รวมทั้งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาอยู่ในภาคกลาง ส่วนที่เหลืออยู่ในภาคเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย

กลุ่มตัวอย่างมีอายุสูงสุด 80 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี โดยเฉลี่ยมาอายุ 36.65 ปี ทั้งนี้ส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี รองลงมามีอายุ 40 ปีขึ้นไป และมีอายุ 30-39 ปี ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ รับจ้างรายวันทั่วไป เกษตรกร/ชาวประมง/ทำสวน พนักงานรัฐวิสาหกิจ และเกษียณอายุ/แม่บ้าน/ว่างงาน ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี รองลงมาจบการศึกษาสูงสุดในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย จบการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จบการศึกษาสูงสุดในระดับอนุปริญญา/ ปวส. และจบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท หรือสูงกว่า ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท รองลงมามีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 30,001 – 40,000 บาท มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 50,001 บาทขึ้นไป และมีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 40,001 - 50,000 บาท ตามลำดับ

ผลการวิจัยในเรื่องการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

หนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากที่สุดคือ ไทยรัฐ รองลงมา คือ เดลินิวส์ ข่าวสด คมชัดลึก มติชน ผู้จัดการรายวัน ไทยโพสต์ แนวหน้า บ้านเมือง และสยามรัฐ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความบ่อยครั้งในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากกลุ่มตัวอย่างที่เคยอ่านเนื้อหาดังกล่าวจากหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านทุกวัน หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านสัปดาห์ละ 1-2

วัน หนังสือพิมพ์ข่าวสด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน หนังสือพิมพ์คมชัดลึก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน หนังสือพิมพ์มติชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า หนังสือพิมพ์แนวหน้า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า หนังสือพิมพ์บ้านเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านเดือนละ 1-3 วันหรือน้อยกว่า และหนังสือพิมพ์สยามรัฐ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านสัปดาห์ละ 1-2 วัน

กลุ่มตัวอย่างอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากพาดหัวข่าวใหญ่ ประจำฉบับมากที่สุด รองลงมา อ่านจากพาดหัวข่าวรอง ดูจากภาพข่าวหน้า 1 และอ่านคำอธิบาย ภาพข่าวนั้น อ่านจากเนื้อหาข่าวที่พิมพ์อยู่ในหน้า 1 อ่านจากเนื้อหาข่าวที่ต้องอ่านต่อจากหน้า 1 และอ่านจากคอลัมน์ บทความ บทบรรณาธิการ สก๊อปข่าว ตามลำดับ

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” จากหนังสือพิมพ์มากที่สุด คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรัฐประหาร รองลงมา คือ เนื้อหาสาระของ ประกาศหรือคำสั่งของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร เหตุผลหรือความชอบธรรมในการรัฐประหาร ความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลชุดก่อนรัฐประหาร และการทำงานเพื่อปกครองบ้านเมืองของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร ตามลำดับ

ผลการวิจัยในเรื่องความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง รองลงมา มีความรู้เกี่ยวกับในระดับน้อย ไม่มีความรู้เลย และมีความรู้ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลการวิจัยในเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติในลักษณะเป็นกลาง รองลงมา มีทัศนคติในลักษณะเป็นลบ และมีทัศนคติในลักษณะเป็นบวก ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า

1. ผู้ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน

1.1 ผู้ที่อยู่ภาคแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้

1.2 ผู้ที่มีเพศแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยเพศชายจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าเพศหญิง

1.3 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีอายุ 30-39 ปีจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ 40 ปีขึ้นไป

1.4 ผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว พนักงานเอกชน และอื่น ๆ รวมทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชนจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ

1.5 ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

1.6 ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนแตกต่างกันจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท รวมทั้งผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปจะเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และ 10,001-20,000 บาท

2. ผู้ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน

2.1 ผู้ที่อยู่ภาคแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่อยู่กรุงเทพมหานครจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ รวมทั้งผู้ที่อยู่ในภาคกลางจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ นอกจากนั้นผู้ที่อยู่ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้

2.2 ผู้ที่มีเพศแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยเพศชายจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าเพศหญิง

2.3 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีอายุ 30-39 ปีจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ 40 ปีขึ้นไป และผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี

2.4 ผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว พนักงานเอกชน และอื่น ๆ รวมทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และอื่น ๆ

2.5 ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาด้านต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

2.6 ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท รวมทั้งผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไปจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และ 10,001-20,000 บาท

3. ผู้ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน

3.1 ผู้ที่อยู่ภาคแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่อยู่กรุงเทพมหานครจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งผู้ที่อยู่ในภาคกลางจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในภาคเหนือจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตลอดจนผู้ที่อยู่ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคเหนือ

3.2 ผู้ที่มีเพศแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไม่แตกต่างกัน

3.3 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปีจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ดีกว่าผู้ที่มีอายุ 30-39 ปี และผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป

3.4 ผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไม่แตกต่างกัน

3.5 ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ดีกว่าผู้ที่จบการศึกษาดำกว่าระดับปริญญาตรี

3.6 ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนแตกต่างกันจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไม่แตกต่างกัน

4. การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” โดยเป็นความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือ ผู้ที่เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มากจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” มาก ส่วนผู้ที่เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์น้อยจะมีความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” น้อย โดยขนาดความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง

5. การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” โดยเป็นความสัมพันธ์ทางลบ กล่าวคือ ผู้ที่เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มากจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไม่ดี ส่วนผู้ที่เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์น้อยจะมีทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ดี แต่ขนาดความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำมาก

6. ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

5.2 อภิปรายผล

หลังรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ถือว่าเป็นองค์กรทางการเมือง ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีการสื่อสารไปยังประชาชนเกี่ยวกับคณะรัฐประหาร เหตุผลของรัฐประหาร

รวมทั้งแผนการบริหารราชการแผ่นดินในอนาคต เพื่อสร้างความชอบธรรมและทำให้ประชาชนยอมรับรัฐประหารที่เกิดขึ้น โดย คปค. ได้อาศัยสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในสื่อสารไปยังประชาชนผ่านการรายงานข่าว บทบรรณาธิการและบทวิจารณ์ต่าง ๆ ดังนั้นกิจกรรมดังกล่าว จึงถือว่าเป็นการสื่อสารทางการเมือง ตามทัศนะของ McNair (1995)

นอกจากนั้นหากพิจารณาในแง่มุมมองของบทบาทของการสื่อสารในทางการเมือง จะเห็นได้ว่า คปค. เป็นผู้ปกครองที่สถาปนาตัวเองขึ้นมา จำเป็นต้องมีการประกาศกฎระเบียบเพื่อบังคับใช้ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม และบรรลุเป้าหมายของรัฐประหาร นอกจากนั้น คปค. ยังจำเป็นที่จะต้องทราบความรู้สึกนึกคิดของประชาชนต่อรัฐประหารด้วย ซึ่งประชาชนอาจแสดงออกโดยตรงหรือโดยทางอ้อมผ่านสื่อมวลชนก็ได้ สอดคล้องกับทัศนะของ ปรมะ สตะเวทิน (2540)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนเป็นตัวจักรสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่าง คปค. โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นสื่อที่ได้รับการยอมรับว่า สามารถนำเสนอข่าวทางการเมืองได้อย่างมีอิสระ เนื่องจากธุรกิจหนังสือพิมพ์นั้นเป็นของเอกชน ต่างกับสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังนั้นหนังสือพิมพ์สามารถจัดวารสารให้ประชาชนสนใจใคร่รู้ได้ตามที่ตนเองปรารถนา ดังที่สมควร กวียะ (2545) ได้เสนอทัศนะว่า “สื่อมวลชนอาจเบนความสนใจของผู้รับสารได้ ในขณะที่ผู้รับสารโดยทั่วไป มักจะให้ความสนใจกับเรื่องราวที่ตนชอบ หรือประเด็นปัญหาที่ตื้นตันในชีวิตประจำวัน สื่อมวลชนอาจเสนอเน้นประเด็นปัญหาใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนหันมา สนใจ ทั้งนี้ยังสื่อมวลชนให้น้ำหนักความสำคัญแก่เรื่องใดมากเท่าใด ประชาชนก็มักจะให้ ความสำคัญแก่เรื่องนั้นมากขึ้นไปด้วย ดังนั้นผู้ดำเนินงานทางการเมืองจึงอาจจะใช้สื่อมวลชน ทัวไป หรือของตนเอง เป็นเครื่องมือในการชักประเด็นปัญหาประจำวันเข้าสู่เรื่องที่เป็นผลดีต่อกลุ่มตนเองและเป็นผลเสียต่อกลุ่มอื่นได้”

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือพิมพ์สามารถใช้หน้าหนึ่งเป็นการจัดวาระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพาดหัวข่าวใหญ่ พาดหัวข่าวรอง ดังที่สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2556) กล่าวไว้ว่า “ข่าวพาดหัวเป็นตัวอย่างสำคัญในทฤษฎีการจัดวาระสาร” ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ก็พบว่า ประชาชนให้ความสนใจข่าวรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ในหน้าหนึ่งไม่ว่าจะเป็นพาดหัวใหญ่ พาดหัวข่าวรอง รวมถึงภาพข่าวมากกว่าข่าวหรือคอลัมน์ในหน้าอื่น ๆ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการกำหนดให้ประชาชนสนใจใคร่รู้ในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับรัฐประหาร ซึ่งผลการวิจัยพบว่าประชาชนสนใจเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับรัฐประหารมากที่สุด แสดงว่าประชาชนต้องการทราบว่า คนอื่นในสังคมคิดเห็นอย่างไร เพื่อนำไปประเมินความรู้สึกนึกคิดของ

ตนเอง ซึ่งหากสื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ต่อรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ไปในทิศทางใด ย่อมส่งผลต่อความรู้สึกนึกติดของประชาชนได้

ผลกระทบของการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ และทัศนคติ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อมวลชนในระดับบุคคลของสวาร์ตน์ เมธิกุล (2545) และแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อของ Potter (1998) หากแต่ผลการวิจัยครั้งนี้กลับพบว่า ความรู้กับทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ไม่มีความสัมพันธ์กัน แสดงว่า ทัศนคติอาจเกิดมาจากระดับความคิด ความเชื่อที่มีอยู่ก่อนหน้า การเปิดรับสื่อมวลชน หรืออาจเรียกได้ว่า เกิดช่องว่างระหว่างความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อ กับทัศนคติที่เกิดขึ้นจากการเปิดรับสื่อขึ้นได้

สำหรับการใช้ลักษณะทางประชากรมาอธิบายการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” พบว่า ลักษณะทางประชากรส่วนใหญ่ใช้อธิบายได้ ซึ่งเป็นการยืนยันว่า ประชาชนมีกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร (Selective Process) (Klapper, 1960) ทำให้ประชาชนแต่ละกลุ่มมีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกัน และยังส่งผลให้ประชาชนแต่ละกลุ่มมีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” แตกต่างกันไปด้วย ยกเว้นเพศ อาชีพ และรายได้ส่วนตัวต่อเดือนเท่านั้นที่ไม่สามารถอธิบายทัศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. แม้ว่าจะมีสื่อใหม่เกิดขึ้นในสังคม แต่องค์กรทางการเมืองยังจำเป็นต้องพิจารณาสื่อดั้งเดิม เช่น สื่อหนังสือพิมพ์ ในการสื่อสารไปยังประชาชน เนื่องจากพบว่า ประชาชนยังคงมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับสูง

2. หากองค์กรทางการเมืองจะมีการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนที่เป็นเพศชาย ประชาชนที่มีอายุ 30-39 ปี ประชาชนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ ประชาชนที่การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ประชาชนที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001 บาทขึ้นไป ควรพิจารณาใช้สื่อหนังสือพิมพ์

3. หากองค์กรทางการเมืองต้องการให้ความรู้ทางการเมืองควรให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ประชาชนภาคต่าง ๆ มากกว่าประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ประชาชนเพศหญิง ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และ 40 ปีขึ้นไป ประชาชนอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ข้าราชการ พนักงานเอกชน และค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว ประชาชนที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และประชาชนที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท

4. หากองค์กรทางการเมืองต้องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองควรให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ประชาชนเพศหญิง ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ประชาชนที่มีอายุ 30-39 ปี และ 40 ปีขึ้นไป และประชาชนที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

5. หากองค์กรทางการเมืองต้องการให้ความรู้ทางการเมืองกับประชาชนควรใช้สื่อหนังสือพิมพ์ ในขณะที่หากองค์กรทางการเมืองต้องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองกับประชาชนควรใช้สื่อหนังสือพิมพ์เช่นกัน แต่ต้องคำนึงถึงทิศทางของทัศนคติที่จะเปลี่ยนแปลงด้วยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองของประชาชน อาจไม่จำเป็นต้องให้ประชาชนเกิดความรู้ทางการเมืองก่อน โดยอาจส่งสารเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองโดยตรงได้เลย

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจพิจารณาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและทฤษฎีการสื่อสารมวลชนในเชิงวิพากษ์ และเศรษฐศาสตร์ทางการเมือง เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาททางการเมืองของสื่อหนังสือพิมพ์ ในมิติที่เชื่อมโยงกับบริบททางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจพิจารณาเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ส่งสารหรือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจพิจารณานำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มาศึกษาและวิเคราะห์ร่วมด้วย

4. ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจพิจารณาศึกษาเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ในรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 กับรัฐประหารครั้งอื่น ๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

แบบสอบถาม

การวิจัย เรื่อง

“หนังสือพิมพ์กับรัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์

ในการให้ความรู้และสร้างทัศนคติกับผู้อ่าน

ซึ่งเป็นงานวิจัยทางวิชาการ

ไม่เกี่ยวข้องกับองค์กรทางการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น

*** สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปเท่านั้น ***

กรุณาดำเนินการต่อไปนี้เป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่าน (แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 หน้า)

ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากร

1. ภาค

☐ 1. กรุงเทพมหานคร	☐ 2. ภาคกลาง
☐ 3. ภาคเหนือ	☐ 4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
☐ 5. ภาคใต้	

2. เพศ

☐ 1. ชาย	☐ 2. หญิง

3. อายุ ปี

4. อาชีพในปัจจุบัน

☐ 1. ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	☐ 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ 3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	☐ 4. พนักงานบริษัทเอกชน
☐ 5. รับจ้างรายวันทั่วไป	☐ 6. ผู้เกษียณอายุ/แม่บ้าน/ว่างงาน
☐ 7. เกษตรกร/ชาวประมง/ทำสวน	☐ 8. อื่น ๆ ระบุ.....

5. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	☐ 2. มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ 3. อนุปริญญา/ ปวช./ ปวส.	☐ 4.ปริญญาตรี
☐ 5. ปริญญาโทหรือสูงกว่า	

6. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน

☐ 1. ไม่เกิน 10,000 บาท	☐ 2. 10,001 – 20,000 บาท
☐ 3. 20,001 - 30,000 บาท	☐ 4. 30,001 – 40,000 บาท
☐ 5. 40,001 - 50,000 บาท	☐ 6. 50,001 – 60,000 บาท
☐ 7. 60,001 - 70,000 บาท	☐ 8. 70,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 การอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

1. ท่านได้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในช่วงเวลานั้น จากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ต่อไปนี้ในระดับใด

ชื่อหนังสือพิมพ์	ความบ่อย					
	ทุกวัน	อาทิตย์ละ 5-6 วัน	อาทิตย์ละ 3-4 วัน	อาทิตย์ละ 1-2 วัน	เดือนละ 1-3 วัน หรือน้อย กว่า	ไม่เคย อ่านเลย
1. ข่าวสด						
2. คม ชัด ลึก						
3. เดลินิวส์						
4. ไทยโพสต์						
5. ไทยรัฐ						
6. แนวหน้า						
7. บ้านเมือง						
8. ผู้จัดการรายวัน						
9. มติชน						
10. สยามรัฐ						

2. ท่านได้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในช่วงเวลานั้น จากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ต่อไปนี้ในลักษณะใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ 1.อ่านพาดหัวข่าวใหญ่ประจำฉบับ
 ☐ 2.อ่านพาดหัวข่าวรอง ๆ
☐ 3.ดูภาพข่าวหน้า 1 และอ่านคำอธิบายภาพข่าวนั้น
 ☐ 4.อ่านเนื้อหาข่าวที่พิมพ์อยู่ในหน้า 1
☐ 5.อ่านเนื้อหาข่าวที่ต้องอ่านต่อจากหน้า 1
 ☐ 6.อ่านคอลัมน์ บทความ บทบรรณาธิการ สกู๊ปข่าว

3. เนื้อหาข่าวที่ท่านได้อ่านเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ในช่วงเวลานั้น เป็นเรื่องใดมากที่สุด (ตอบเพียงคำตอบเดียว)

- ☐ 1. เหตุผลหรือความชอบธรรมในการรัฐประหาร
☐ 2. ความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลชุดก่อนรัฐประหาร
☐ 3. เนื้อหาสาระของประกาศหรือคำสั่งของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร
☐ 4. การทำงานเพื่อปกครองบ้านเมืองของคณะผู้ก่อการรัฐประหาร
☐ 5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรัฐประหารของกลุ่มคนต่าง ๆ

(โปรดพลิก-มีต่อหน้า 3)

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

ข้อความต่อไปนี้เป็น “จริง” หรือ “เท็จ” (กรุณาตอบโดยไม่ต้องหาข้อมูลก่อนหรือไม่ต้องปรึกษาผู้อื่น)

ข้อความ	จริง	เท็จ	ไม่ทราบ/ ไม่แน่ใจ
1. หลังรัฐประหารมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.)			
2. รองหัวหน้า คปค. ท่านหนึ่ง คือ พล.ท.อนุพงษ์ เผ่าจินดา (ยศในขณะนั้น)			
3. คปค. ให้ค้ำประกันว่าจะฟื้นฟูรัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยขึ้นภายในหนึ่งปี			
4. เหตุผลหนึ่งในการก่อการรัฐประหาร คือ องค์การอิสระถูกอำนาจทางการเมืองครอบงำ			
5. รัฐประหารครั้งนี้ไม่มีการเสียเลือดเนื้อและไม่มีรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด			
6. รัฐประหารครั้งนี้ คปค. ไม่มีประกาศเป็นการเฉพาะ เพื่อการควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน			
7. ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 คปค. ได้แปรสภาพเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)			
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550			
9. ในช่วงหลังของรัฐบาลที่มี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ได้ลาออกจากตำแหน่งประธาน คมช. เพื่อเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม			
10. คมช. แดลงจบภารกิจหลังจากมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี			

(โปรดพลิก-มีต่อหน้า 4)

ตอนที่ 4 ทศนคติเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

ท่านมีความคิดเห็นกับข้อความเกี่ยวกับ “รัฐประหาร 19 กันยายน 2549” ต่อไปนี้อย่างไร

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. คปค. มีความชอบธรรมในการรัฐประหารครั้งนี้					
2. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ต่างชาติมองประเทศไทยว่าเป็นประเทศที่ล้าหลัง					
3. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ประชาชนขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
4. รัฐประหารครั้งนี้ คปค. ทำตามเสียงเรียกร้องของคนส่วนใหญ่					
5. รัฐประหารครั้งนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ					
6. รัฐประหารครั้งนี้เป็นการยืนยันว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ไม่ได้เป็นของนักการเมือง					
7. รัฐประหารครั้งนี้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทย					
8. รัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยสันติวิธีที่เหมาะสมกับสังคมไทย					
9. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจไทยเสียหาย					
10. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้การเมืองไทยมีเสถียรภาพ					
11. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้สังคมไทยเกิดความแตกแยกมากขึ้น					
12. รัฐประหารครั้งนี้เป็นการทำลายเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540					
13. รัฐประหารครั้งนี้เป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์					
14. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้มีการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น					
15. รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ประเทศไทยอยู่ภายใต้เผด็จการทหาร					
16. รัฐประหารครั้งนี้เป็นทางออกที่ดีที่สุดของวิกฤตการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น					

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความ

- ปรมะ สตะเวทิน. หลักนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2540.
- มาโนช เขยประเสริฐ. ปฏิวัติ'49. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, 2549.
- รสลิน ศิริยะพันธุ์. "รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 : ประวัติที่ซ้ำรอยเรื่องทหารกับการเมืองไทย." ใน วารสารรัฐศาสตร์ (ฉบับพิเศษ 25 ปี รัฐศาสตร์ มสธ.), 2550.
- สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน: บทบาทหน้าที่ต่อชีวิต ความรับผิดชอบต่อสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษราพัฒนา, 2545.
- สุรพงษ์ โสณะเสถียร. ทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ระเบียงทอง, 2556.
- สุรัตน์ เมธิกุล. การปฏิรูปสื่อในยุคสังคมไร้พรมแดน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. การรัฐประหารในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550.

งานวิจัย

- กิตติศักดิ์ ฤกษ์ทวีสุข. "บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการให้ความรู้ทางการเมืองกับประชาชน: ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์. "การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ว่าด้วยเรื่องรัฐประหาร 19 กันยายน 2549." วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.
- คุณวดี อึ้งสกุล. "บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่ายทพทในช่วงวิกฤติการณ์เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2535." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- คึกฤทธิ์ เรกะลาภ. "การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย : ศึกษากรณีรัฐประหาร 19 กันยายน 2549." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551.

ปาจริย์ ณะสมบุญณิกิจ. “หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับการกำหนดวาระความขัดแย้งทางการเมืองใน
เหตุการณ์พฤษภาคม 2535.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2538.

พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม. “บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยตั้งแต่การเปลี่ยนแปลง
การปกครอง พ.ศ. 2475 ถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

พัชนี เชาจรยยา. “ภาพพจน์ของนักการเมืองสตรี : ศึกษาเปรียบเทียบภาพพจน์จากการรับรู้ของ
ตนเองของประชาชนและการนำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: สมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2533.

พัสนัย นุตาลัย. “การสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ยุทพร อิสระชัย. “อินเตอร์เน็ตกับการเมืองไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

รัตนา ทิมเมือง. “บทบาทของสื่อมวลชนในฐานะเวทีสาธารณะในการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป
17 พฤศจิกายน 2539.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.

วรรณสิริ โมรากุล. “โทรทัศน์กับการกำหนดประเด็นผู้นำทางการเมืองในช่วงก่อนการเลือกตั้ง
13 กันยายน 2535.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2539.

วรรณฯ พงศ์ถิ่นทองงาม. “บทบาทของสื่อในการต่อต้านการขายเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

วรรณภา นิยมไทย. “‘สังคมศาสตร์ปริทัศน์’ กับบทบาทในการพัฒนาภูมิปัญญาทางการเมืองใน
สังคมไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2533.

ศิริบุญ ณัฐพันธ์. “บทบาทหนังสือพิมพ์ต่อการพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

- สมชาย จิเจริญ. “การประเมินบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชนในช่วงรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สำรวย ธรรมโม. “บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และ 17-20 พฤษภาคม 2535.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สุวิมล รุ่งเจริญ. “บทบาทของนักหนังสือพิมพ์ในการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2490-2501.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- อนันต์ แสงสีวัฒนกุล. “ทัศนคติของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549.” ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- อรพินท์ ตริอมรเลิศ. “การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

Books

- Almond, G.A., and Powell, G.B. Comparative Politics Today: A World View. Boston: Little, Brown and Company, 1980.
- Deutsch, Karl W. The Nerves of Government. New York: The Free Press of Glance, 1969.
- Easton, David. A Framework for Political Analysis. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1965.
- Klapper Joseph T. The Effects of Mass Communication. Illinois: The Free Press, 1960.
- McNair, Brian. An Introduction to Political Communication. London: Routledge, 1995.
- McQuail, D. Mass Communication Theory: An Introduction. London: SAGE Publications, 1994.
- Nimmo, Dan D., and Sanders, Keith R. Handbook of Political Communication. London: SAGE Publications, 1981.
- Potter, J.W. Media Literacy. United Kingdom: SAGE Publications, 1998.
- Pye, Lucian W. Communication and Political Development. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1963.